

แนวทางการสร้างสำนักกรักบ้านเกิดของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง
อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ

บัณฑิตศึกษา สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

แนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง

อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

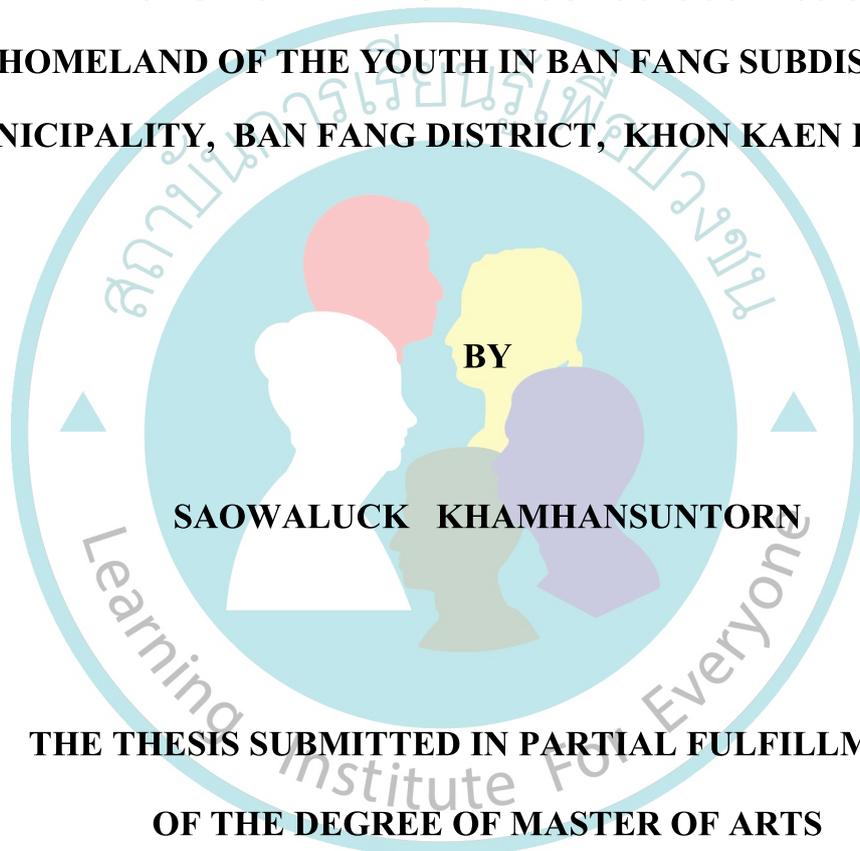
สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ

บัณฑิตศึกษา สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

ปีการศึกษา 2558

**GUIDELINES FOR CREATING THE CONSCIOUSNESS OF LOVING
HOMELAND OF THE YOUTH IN BAN FANG SUBDISTRICT
MUNICIPALITY, BAN FANG DISTRICT, KHON KAEN PROVINCE**

BY

SAOWALUCK KHAMHANSUNTORN

**THE THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE DEGREE OF MASTER OF ARTS**

IN THE PROGRAM OF

INTEGRATED LOCAL DEVELOPMENT

FACULTY OF GRADUATE STUDY

LEARNING INSTITUTE FOR EVERYONE (LIFE)

2015

วิทยานิพนธ์เรื่อง (Title)	แนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชนเทศบาล
ผู้วิจัย	ตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น
สาขาวิชา	นางสาวเสาวลักษณ์ คำหาญสุนทร
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	การพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ดร.เฉลิมเกียรติ สุวรรณวัฒน์
	ดร.สาคร มหาหิงค์

คณะกรรมการการสอบวิทยานิพนธ์

ลงชื่อ.....ประธานกรรมการ
 ([ชื่อประธานกรรมการ])

ลงชื่อ.....กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
 ([ชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ])

ลงชื่อ.....กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก)
 (ดร.เฉลิมเกียรติ สุวรรณวัฒน์)

ลงชื่อ.....กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม)
 (ดร.สาคร มหาหิงค์)

ลงชื่อ.....กรรมการ (ผู้แทนบัณฑิตศึกษา)
 ([ชื่อผู้แทนบัณฑิตศึกษา])

ลงชื่อ.....กรรมการ (ผู้แทนบัณฑิตศึกษา)
 ([ชื่อผู้แทนบัณฑิตศึกษา])

ลงชื่อ.....เลขานุการ
 ([ชื่อเลขานุการ])

บัณฑิตศึกษา สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน อนุมัติให้วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง	แนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น
ชื่อผู้เขียน	นางสาวเสาวลักษณ์ คำหาญสุนทร
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	การพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ
ปีการศึกษา	2558
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ดร. เฉลิมเกียรติ สุวรรณวัฒน์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ดร. สาคร มหาหิงค์

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาปัญหาและปัจจัยการส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเยาวชน ประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ในเทศบาลตำบลบ้านฝาง ที่เข้าร่วมกิจกรรมการสร้างสำนึกรักบ้านเกิด 2. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ผลการวิจัย มีดังนี้การก่อกำเนิดสำนึกรักบ้านเกิด เกิดจากการเข้ามามีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง ในการจัดกิจกรรมโครงการ การจัดประชุมและการเข้าร่วมประชาคมหมู่บ้าน การบริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ การคัดเลือกพื้นที่ดำเนินกิจกรรม การกำหนดรูปแบบกิจกรรม โครงการต่าง การติดตามประเมินผลโครงการเพื่อความมั่นคงและยั่งยืนของกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ซึ่งได้รับความร่วมมือ จากคนในชุมชนทุกระดับ ทั้งภาครัฐและเอกชน การมีส่วนร่วมและแนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝางเริ่มเป็นรูปธรรมและจริงจังมากขึ้น มีการไปศึกษาดูงานในสถานที่ต่างๆ มากขึ้น รวมไปถึงคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนได้เข้าไปอบรมเป็นนักรจัดการความรู้ตนเองและ เนื่องด้วยอาชีพอาชีพส่วนใหญ่ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านฝางเป็นอาชีพเกษตรกรเป็นส่วนใหญ่ ผู้นำชุมชน เด็กและเยาวชนเป็นคนในเขตเทศบาลบ้านฝาง โดยกำเนิด ด้วยสำนึกรักบ้านเกิด และตระหนักถึงความสำคัญของอาชีพเกษตรกรจึงผลักดันให้เกิดกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาและกำหนดทิศทางของชุมชนร่วมกันและแนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง ยังพบปัญหาอยู่ เนื่องจากการกระจัดกระจายไปรับการศึกษาของเยาวชนในชุมชน แต่ก็ไม่ได้ละทิ้งปัญหานี้ ยังคงดำเนินการในวิถีทางใหม่อยู่เสมอ เพื่อดึงเยาวชนกลับมายังชุมชนต่อไป

Abstract

Thesis Title	Guidelines for Creating the Consciousness of Loving Homeland of the Youth in Ban Fang Subdistrict Municipality, Ban Fang District, Khon Kaen Province
Researcher	Saowaluck Khamhansuntorn
Degree	Master of Arts
In the Program of	Integrated Local Development
Year	2015
Principal Thesis Advisor	Dr. Chalermkiat Suwanwattana
Associate Thesis Advisor	Dr. Sakorn Mahahing

The purpose of this were to The purposes of this research were 1) to study problems and factors to promote the participation of the youth, people and other agencies in Ban Fang Subdistrict Municipality, participating in the activities for creating the consciousness of loving homeland, and 2) to study the guidelines for creating the consciousness of loving homeland of the youth in Ban Fang Subdistrict Municipality. The data collection methods used in the research were interviews and group activity

The study result found that the results showed that starting the consciousness of loving homeland occurred from the involvement of the Children and Youth Council in Ban Fang Subdistrict Municipality. The activities of this project includes holding conferences and the participation of village community, the management administration of the budget supported by the government, selecting the area to operate activities, determining the pattern of project activities, monitoring and evaluating the project for the stability and sustainability of the project activities, which received the cooperation from the people in the community at all levels, both public and private sector. The participation and guidelines for creating the consciousness of loving homeland of the youth in Ban Fang Subdistrict Municipality have started to be concrete and serious more, the youth make a study trip in more places, including the Board of Child and Youth Council has entered into a training to be self-knowledge management. The majority of occupation of the people in the area of Ban Fang Subdistrict Municipality Fang is the

agriculturist. The community leaders, the children and the youth are in the area of Ban Fang Municipality by birth. With the consciousness of loving homeland and recognizing the importance of agriculturists, it pushes forward to occur project activities in solving problems and determine the direction of the community together. The guidelines for creating the consciousness of loving homeland of the youth in Ban Fang Subdistrict Municipality have found some problems since the diffusion of the educated youth in the community. But this problem is not abandoned, it still continues to operate in new ways to attract the youth to return to the community.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยการให้ความช่วยเหลือแนะนำของ ดร. เฉลิมเกียรติ สุวรรณวัฒนะ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร. สาคร มหาหิงค์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาที่ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ตรวจสอบ และแก้ไขร่างวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกถึงอำนาจบารมีของคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก อันเป็นที่พึ่งให้ผู้เขียนมีสติปัญญาในการจัดทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้เขียนขอให้เป็นกตเวทิตาแต่บิดา มารดา ครอบครัวของผู้เขียน ตลอดจนผู้เขียนหนังสือ และบทความต่าง ๆ ที่ให้ความรู้แก่ผู้เขียนจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

นางสาวเสาวลักษณ์ คำหาญสุนทร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญรูปภาพ.....	ซ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการทำวิจัย.....	3
ขอบเขตหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย.....	3
กลุ่มประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	4
คำถามสำคัญในการวิจัย.....	4
คำสำคัญและนิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับแนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิด.....	6
แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม.....	17
สภาพทั่วไปของชุมชน.....	20
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	22
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	34
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
รูปแบบในการวิจัย.....	35
ประชากรและวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง และขนาดตัวอย่าง.....	35
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	36
วิธีการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล.....	36

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
	1. ตารางปฏิทินปฏิบัติงาน	38
	2. แสดงข้อมูลประชากรของเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น	40
	3. แสดงสถานศึกษาในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น	42

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	34
2.	ร่วมกันปลูกต้นไม้ วันพ่อแห่งชาติ 5 ธ.ค. 2556	81
3.	ร่วมกันปลูกต้นไม้ วัดศรีปทุมวนาราม.....	81
4.	บายศรีสู่ขวัญโดยปราชญ์ชาวบ้าน.....	82
5.	ถวายเพล ณ วัดศรีปทุมวนาราม.....	82
6.	ทาสีโรงเรียนชุมชนบ้านฝาง.....	83
7.	ทาสีวัดศรีปทุมวนาราม.....	83

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดการพัฒนาจากเดิมที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นจุดหมายหลัก แต่เพียงอย่างเดียวเป็นการเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางหรือเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาเพราะคนเท่านั้นที่เป็นปัจจัยชี้ขาดถึงความสำเร็จของการพัฒนาในทุกเรื่อง โดยการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเพียงเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะช่วยทำให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเท่านั้น ไม่ใช่เป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาอีกต่อไป รวมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการวางแผนแบบแยกส่วนรายสาขาเศรษฐกิจหรือสังคมที่ขาดความเชื่อมโยงเกื้อกูลต่อกันมาเป็นการพัฒนาแบบรวมส่วนหรือบูรณาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมุ่งเน้นที่จะให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศในทุกขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนจบ คือร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตามผล ร่วมปรับปรุงการดำเนินงาน และร่วมได้รับประโยชน์จากการพัฒนา การพัฒนาที่เน้นคนเป็นศูนย์กลาง หรือเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนา หรืออีกในหนึ่งก็คือเป็นการพัฒนาของคน โดยคนและเพื่อคน ซึ่งจะทำให้การพัฒนาประเทศไทยก้าวเข้าสู่การพัฒนาที่พึงปรารถนาในระยะยาว คือ เศรษฐกิจดี สังคม ไม่มีปัญหาและการพัฒนาที่ยั่งยืน การพัฒนา เพื่อให้คนส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตที่ดี หรืออยู่ดีมีสุข จะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนา หรือยุทธศาสตร์การพัฒนาใหม่ โดยจะต้องทำการพัฒนาทั้งที่ “ตัวคน” อย่างเต็มศักยภาพ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา เพื่อให้เป็นคนที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ สามารถกำหนดทิศทางการพัฒนา รู้จักตนเอง รู้เท่าทันโลก มีศักยภาพที่จะปรับตัวเองให้อยู่ในสังคมอย่างมีคุณค่าตลอดทุกช่วงวัยของชีวิต ควบคู่กับการพัฒนาสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวคน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การบริการจัดการ ฯลฯ ให้เอื้อต่อการพัฒนาคน

ต่อมาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ได้บัญญัติแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศ ให้เป็นไปในทางสายกลางเพื่อให้มีการพัฒนาที่สมดุลมีคุณภาพและยั่งยืน

ความสำคัญกับการพัฒนาแบบองค์รวมที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คนในสังคมมีความสุขถ้วนหน้า สามารถพึ่งตนเองอย่างมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยยังรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นไทยมีการปรับเปลี่ยน

กระบวนการคิด ทักษะคิด และกระบวนการทำงาน โดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญานำทางเพื่อให้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง ระบบบริหารจัดการประเทศที่มุ่งสู่ประสิทธิภาพ คุณภาพ และก้าวหน้าตามโลกได้อย่างรู้เท่าทัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสร้างคุณค่าที่ดีในสังคมไทยบนพื้นฐานของการอนุรักษ์วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของความเป็นไทย

ขณะที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่อยหรอและเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็วภายใต้การจัดการที่ผิดพลาดที่ทำได้ค่อนข้างจำกัดปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและความอยู่ดีมีสุขของประชาชนรวมทั้งเป็นปัจจัยบั่นทอนความเข้มแข็งฐานรากของสังคมไทยอย่างมาก ดังนั้น การเสริมสร้างของสังคมให้เข้มแข็งเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลมีคุณภาพและยั่งยืนในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 จึงต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดีมีคุณภาพมีความพร้อมที่จะรับกระแสการเปลี่ยนแปลงจากเศรษฐกิจยุคใหม่ได้อย่างรู้ทันบนพื้นฐานของความเป็นไทย และการดำเนินวิถีชีวิตในทางสายกลาง โดยยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีความอดทน ขยันหมั่นเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ อีกทั้งมีจิตสำนึกยึดมั่นในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต ความสามัคคี และความรักชาติ ขณะเดียวกันต้องพัฒนาสภาพแวดล้อมตัวคนให้เกื้อหนุนการพัฒนา โดยเชื่อมโยงการพัฒนาชนบทและเมืองให้สนับสนุนซึ่งกันและกันนำไปสู่การกระจายโอกาสมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ช่วยลดความยากจน มีการปรับแนวคิดการพัฒนา มุ่งให้คนในพื้นที่เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในสังคม โดยอาศัยความเข้มแข็งของชุมชนฐานราก ศักยภาพของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ของชุมชนทั้งในชนบทและเมือง

เทศบาลตำบลบ้านฝางเป็นชุมชนที่ถือว่าอยู่ใกล้จังหวัดขอนแก่นมากที่สุด มีระยะทางห่างประมาณ 28 กิโลเมตร การคมนาคมสะดวก มีรถโดยสารประจำทางผ่านหลายสาย คนในชุมชนส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 80 อาชีพหลักได้แก่ ทำการเกษตร โดยเฉพาะการปลูกข้าวโพด ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่ขึ้นชื่อของอำเภอบ้านฝาง รองลงมา คือ ภาคนิชย กรรม และอุตสาหกรรม และในบริเวณรอบ ๆ อำเภอบ้านฝางมีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่หลายแห่ง ซึ่งเยาวชนที่มีอายุ 20 ปี ขึ้นไป นิยมเข้าไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมมาก เด็ก ที่กำลังศึกษาก็นิยมเข้ามาศึกษาและพักอาศัยในเขตตัวเมืองจังหวัดขอนแก่น

การพัฒนาคุณภาพคนส่งผลให้คนไทยส่วนใหญ่ไม่สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศและวิทยาการใหม่ อย่างรู้เท่าทัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่กระแสโลกาภิวัตน์และเศรษฐกิจใหม่มีผลกระทบต่อประชาคมโลกอย่างกว้างขวาง การเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง จึงเป็นดังกระแสเรียกร้องของสังคมให้หันกลับมาพิจารณารากเหง้าของตนเองตั้งแต่ความเป็นจริงของสังคม กระบวนการศึกษาเรียนรู้เพื่อความเป็นไทยหันมาสร้าง

จิตสำนึกรักบ้านเกิดในชุมชนท้องถิ่น รักในเพื่อนรอบข้างรวมทั้งสิ่งแวดล้อมอีกทั้งการเข้าร่วมกัน เป็นเครือข่ายสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมที่จะช่วยเหลือกันแก้ไขปัญหา

ดังนั้นการพัฒนาให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชนจึงเป็นหนทางที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้วยเหตุที่ชุมชนที่เข้มแข็งจะช่วยให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ข้าพเจ้าจึงให้ความสนใจที่จะศึกษาการสร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิด เพื่อให้ทราบถึงปัญหาการทิ้งถิ่นฐานของเด็กและเยาวชน โดยให้ความสนใจที่จะศึกษาที่เทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่นเพื่อศึกษาคุณกิจกรรมการสำนึกรักบ้านเกิดของเด็กและเยาวชน เทศบาลตำบลบ้านฝาง อันจะเป็นประโยชน์ในการนำไปปรับใช้กับพื้นที่อื่นได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและปัจจัยการส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเยาวชนประชาชน และหน่วยงานต่าง ๆ ในเทศบาลตำบลบ้านฝางที่เข้าร่วมกิจกรรมการสร้างสำนึกรักบ้านเกิด
2. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชนในเทศบาลตำบลบ้านฝาง

ขอบเขตหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยเรื่องแนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเด็กเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น เด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น จากกิจกรรมการณรงค์ของเยาวชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อให้เกิดสำนึกรักบ้านเกิด การเข้าใจภูมิหลังตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการสำนึกรักบ้านเกิด การภูมิใจในท้องถิ่น การรักษาวัฒนธรรมอันดีงาม การสืบทอดประเพณี

3. ขอบเขตรูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชนตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยหรือเก็บข้อมูลแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยใช้แบบสัมภาษณ์ จัดเวทีการมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้การเข้าร่วมประเพณีประจำท้องถิ่น การสืบสานวัฒนธรรมประจำปี การอบรมร่วมกับสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น เก็บข้อมูล จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย การถอดบทเรียนจากการเข้าไปจัดกิจกรรม

กลุ่มประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มประชากรเป้าหมายในการทำวิจัยคือ คณะกรรมการบริหารสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือเลือกโดยวิธีเจาะจงนักเรียนโรงเรียนฝางวิทยายน ชั้นมัธยมศึกษาที่ 1-6 คัดเลือกตัวแทน บุคลากรผู้มีความรู้ ผู้นำชุมชนด้านต่างๆ ในอำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น รวมจำนวน 46 ราย

คำถามสำคัญในการวิจัย

1. มีปัญหาและปัจจัยใดบ้างในการส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเยาวชนประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ในเทศบาลตำบลบ้านฝางที่เข้าร่วมกิจกรรมการสร้างสำนึกรักบ้านเกิด
2. จะมีแนวทางอย่างไรให้เยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝางมีจิตสำนึกรักบ้านเกิด รู้จักรักษา สืบสานวัฒนธรรม ทรัพยากรในท้องถิ่นให้ยั่งยืน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เยาวชน หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุไม่เกิน 25 ปี ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านฝาง
2. คณะกรรมการบริหารสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง หมายถึง กลุ่มเยาวชนที่รวมกลุ่มกัน เพื่อให้เป็นองค์กรกลางของเด็กและเยาวชนในระดับจังหวัดทำหน้าที่เป็นตัวแทนของเยาวชนคอยประสานงานกลุ่มต่างๆภายในจังหวัด และยังเป็นเครือข่ายเพื่อเชื่อมโยงกลุ่มเยาวชนที่ดำเนินงานต่าง ๆ ในพื้นที่เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ เพื่อทำงานร่วมกันและร่วมกันสร้างสรรค์กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม

3. จิตสำนึก หมายถึง ภาวะที่จิตตื่นและรู้ตัวสามารถตอบสนองต่อสิ่งเร้าจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ รูป เสียง กลิ่น รส และสิ่งที่สัมผัสได้ด้วยกายเป็นสภาพที่รู้ตัวว่าเป็นใคร อยู่ที่ไหน ต้องการอะไร หรือกำลังรู้สึกอย่างไรต่อสิ่งใด เมื่อแสดงพฤติกรรมอะไรออกไปก็แสดงออกไปตามหลักเหตุและผล

4. การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ในการทำกิจกรรมเพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง

5. ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อาณาเขตเดียวกัน มีการติดต่อสื่อสารหรือรวมกลุ่มกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความรู้สึกผูกพัน มีความรู้สึกถึงการเป็นพวกเดียวกัน และมีลักษณะเฉพาะของชุมชน

6. การสร้างสำนึกกรักบ้านเกิด หมายถึง การนึกคิดถึงเรื่องราวที่เคยทำเป็นประจำตั้งแต่จำความได้จนกระทั่งโต เกิดเป็นความทรงจำในวัยเด็ก ความทรงจำในสถานที่เกิด แม้ว่าจะเดินทางไปทำงานต่างพื้นที่ก็ตาม ก็ยังสำนึกกรักบ้านเกิดตลอดเวลา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและปัจจัยการส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเยาวชน ประชาชน และหน่วยงานต่างๆ ในเทศบาลตำบลบ้านฝางที่เข้าร่วมกิจกรรมการสร้างสำนึกกรักบ้านเกิดอันจะเป็นประโยชน์ในการประสานความร่วมมือในโอกาสต่อไป

2. เพื่อให้ทราบแนวทางการสร้างสำนึกกรักบ้านเกิดของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง อ.เมือง จ.ขอนแก่น

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอ บ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยมีการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ครอบคลุม วัตถุประสงค์ของการศึกษา มีรายละเอียดตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - 1.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิด
 - 1.2 แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม
2. สภาพทั่วไปของชุมชนตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสำนึกรักบ้านเกิด
4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิด

1.1 จิตสาธารณะ

คำว่า “จิตสาธารณะ” หรือ “จิตสำนึกสาธารณะ” (Public Consciousness) เป็นศัพท์ใหม่ ในทางสังคมศาสตร์ ศัญญา ศัญญาวิวัฒน์ (2549, หน้า 41-45) ให้นิยามคำว่า จิตสำนึก (Conscious) หมายถึง ความคิด ความรู้สึกที่อยู่ส่วนลึกของบุคคล คิดตัวดีใจอยู่ตลอดเวลา คงทนและไม่เปลี่ยนแปลง โดยง่าย หากรวมคำว่าจิตสำนึกเข้ากับคำว่าสาธารณะ (Public) ซึ่งหมายถึง กิจสมบัติ สิ่งของ สถานที่ ซึ่งไม่ใช่ของบุคคลใดแต่เป็นของส่วนร่วม หรือสังคม “จิตสำนึกสาธารณะ” จึงเกี่ยวข้องกับการรู้สำนึกถึงการเป็นเจ้าของในสิ่งที่เป็นสาธารณะการให้ความสำคัญกับส่วนรวมหรือสิ่งสาธารณะ การให้ความสำคัญกับส่วนรวมหรือสิ่งสาธารณะซึ่งในสังคมจะต้องมี เช่น สวนสาธารณะ ทางหลวง อาคาร โดยสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นส่วนรวมเป็นของใช้ร่วมกันเป็นเจ้าของร่วมกันทั้งสังคม

ราชบัณฑิตยสถาน (2532, หน้า 826) ซึ่งให้ความหมายจิตสำนึกทางสังคมหรือจิตสำนึกสาธารณะ คือ การตระหนักรู้และคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน หรือการคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกัน ขณะที่สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติให้ความหมายว่าเป็นการรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระ และเข้าร่วมในเรื่องของส่วนร่วมที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ มีความสำนึกยึดมั่นในระบบคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงาม ละอายต่อสิ่งผิด เน้นความเรียบร้อย ประหยัดและมีความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

ทฤษฎี Social Cognitive Theory of Personality ของ Bandura (1999, p. 156) อธิบายไว้ว่า มีปัจจัยหนึ่งด้านบุคลิกภาพที่เรียกว่า ปัจจัยภายในของบุคคล (Internal Personal Factor) ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์คือ ด้านความคิด ด้านอารมณ์ความรู้สึกและด้านชีวภาพ (Cognitive, Affective and Biological Events) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการศึกษานิตสำนึกทางสังคมควรพิจารณาครอบคลุมองค์ประกอบทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพิสัยด้านความคิด (Cognitive Domain) พิสัยด้านอารมณ์ความรู้สึก (Affective Domain) และพิสัยด้านการกระทำ (Behavioral Domain)

1.2 ชุมชนเข้มแข็ง

ความหมาย การให้นิยามความหมายของ ชุมชนเข้มแข็ง มีบริบทที่แตกต่างกัน กล่าวคือ หากประสบความสำเร็จจนสามารถสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้นั้นจะมีเงื่อนไขหรือตัวแปรที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้เพราะขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ของชุมชนเป็นสำคัญด้วย ชุมชนอาจมีความแตกต่างกันออกไปในบริบทแวดล้อม เช่น ระบบการบริหารจัดการ เครือข่ายภาวะผู้นำการเรียนรู้ หรือการมีส่วนร่วมภายในชุมชน จิตสำนึกภายในชุมชน หรือศักยภาพในการพึ่งตนเองของชุมชน โครงสร้างอำนาจรัฐ หรือกลไกในระบบเศรษฐกิจของสังคม เป็นต้น

ดังนั้น เมื่อชุมชนมีความแตกต่างกันไปในเชิงบริบทแวดล้อม ความสำเร็จของการพัฒนาให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชนหนึ่ง อาจไม่ใช่คำตอบที่ถูกต้องลงตัวสำหรับอีกชุมชนหนึ่ง ย่อมเป็นไปได้ แต่อาจมีความเหมือนหรือคล้ายคลึงกันบ้าง ในรูปแบบของการดำเนินงานซึ่งอาจใช้แม่แบบหรือประยุกต์ใช้ในงานพัฒนาชุมชนอื่น ๆ

คำว่า ชุมชนเข้มแข็ง จึงเป็นคำกล่าวซึ่งได้รับการสนใจจากองค์กรภาครัฐและเอกชน มูลนิธิสมาคมต่าง ๆ โดยไม่ขาดสาย ถ้ามีงานหรือกิจกรรมใดที่เกี่ยวกับการพัฒนาซึ่งจะต้องเกี่ยวข้องกับชุมชนแล้ว มักจะต้องมีการเอ่ยหรือพูดถึง ชุมชนเข้มแข็ง อยู่เสมอ โดยการกล่าวถึงอาจจะหมายถึง เพื่อให้ชุมชนนั้นเข้มแข็งต่อไป หรือ การที่จะให้ชุมชนนั้นมีความเข้มแข็ง หรือการกระจายอำนาจให้แก่การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือชุมชนเพื่อให้มีความอิสระในการปกครองตนเองให้ชุมชนเข้มแข็งต่อไป

การพิจารณาว่าชุมชนมีความเข้มแข็งมากน้อยเพียงใดนั้น ต้องพิจารณาหรือมองทางใดทางหนึ่งในสองประเด็นก่อน คือ

1.2.1 ชุมชนมีความเข้มแข็งเป็นพื้นเดิมพอสมควรอยู่แล้ว ซึ่งมีจำนวนไม่มากนักจะมากน้อยมากขึ้นอยู่กับศักยภาพของชุมชน จึงอาจจะพร้อมรับบริการหรืองบประมาณที่มีองค์กรหรือมอบให้นำไปเพิ่มพูนการพัฒนาให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

1.2.2 ชุมชนบางแห่งยังมีความอ่อนแอ ซึ่งมีค่อนข้างมากในประเทศด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนา ยังศักยภาพเพียงพอที่จะช่วยเหลือตนเองในเกือบทุกด้านองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลเอกชนที่จะให้ความช่วยเหลือก็มีเจตจำนงที่จะช่วยพัฒนาศักยภาพของชุมชนนั้น ๆ ให้พัฒนาขึ้นจนแข็งแรง (โกวิท พวงงาม, 2553, หน้า 8)

ความเข้มแข็งของชุมชน คือ การที่ประชาชนในชุมชนต่าง ๆ ของเมืองหรือชนบทรวมตัวกันเป็น องค์กรชุมชน โดยมีการเรียนรู้ การจัดการและการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของชุมชน จนเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ภายในชุมชน ตลอดจนมีผลกระทบสู่ภายนอกชุมชนที่ดีขึ้นตามลำดับโดยจะเรียกชุมชนนี้ว่า กลุ่ม ชมรม สหกรณ์ บริษัท องค์กรชาวบ้าน เครือข่าย หรืออื่น ๆ ที่มีความหมายแสดงถึงการร่วมมือช่วยเหลือกัน เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน และด้วยความเอื้ออาทรต่อชุมชนอื่น ๆ ในสังคมด้วย (ธีรพงษ์ แก้วหาญ, 2543 อ้างในโกวิท พวงงาม, 2553, หน้า 1)

ความเข้มแข็งของชุมชน โดยใช้คำกล่าวที่ว่า ความเป็นชุมชน (Civility) หมายถึง ลักษณะของความเข้มแข็งของชุมชนประการหนึ่ง โดยกล่าวว่า ความเป็นชุมชนมิใช่สิ่งที่ยั่งยืนสำหรับชาวบ้านเท่านั้น หากแต่จำเป็นสำหรับองค์กรทุกชนิด ถ้ามหาวิทยาลัยมีความเป็นชุมชนวิชาการ (Academic Community) มหาวิทยาลัยก็จะมีพลังทางด้านสติปัญญามากกว่านี้ หรือการที่พระสงฆ์สร้างความเป็นชุมชนขึ้นในวัดหรือหมู่คณะ การพระศาสนาก็จะมีพลังงานมากขึ้น เป็นต้น นอกจากชุมชนเข้มแข็ง (Civil Community) ยังกล่าวถึงชุมชนยั่งยืน (Sustainable Community) คือ วัฏจักรอย่างหนึ่งที่ถูกหยิบยกมากกล่าวอ้างในกระบวนการพัฒนาชุมชน ซึ่งโดยความหมายแล้วมีนัยเป็นอย่างเดียวกัน อย่างไรก็ตามก็มีการตั้งข้อสังเกตต่อความเข้มแข็งของชุมชนไว้ว่า ถ้าประชาชนรวมตัวกันและมีการจัดการจะเกิดต้นทุนทางสังคม (Social Capital) ซึ่งเป็นทุนที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดพลังในการแก้ไขปัญหาชุมชน (ประเวศ วะสี, 2541, อ้างในโกวิท พวงงาม, 2553, หน้า 27)

ส่วนชุมชนเข้มแข็งในมิติการพัฒนาชุมชน ได้ให้ความหมายไว้ว่า ปรัชญาของการพัฒนาชุมชน ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความเชื่อมั่น และความศรัทธาในมนุษยชาติว่าทุกคนมีคุณค่า และมีความหมาย มีศักดิ์ศรี ศักยภาพหรือพลังความสามารถของมนุษย์ เป็นอย่างมาก มนุษย์แต่ละคนย่อมมีความสามารถที่จะพัฒนาตนเองได้ถ้ามีโอกาสการพัฒนาชุมชนจึงต้องพัฒนาบุคคลให้มีความ

เสมอภาคในการดำรงชีวิต โดยใช้วิธีการให้การศึกษาและการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มปรัชญาของการพัฒนาชุมชนนี้มีความสอดคล้องกับปรัชญาการเมืองแบบเสรีประชาธิปไตยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะหลังการปกครองตนเองและการกระจายอำนาจให้แก่ชุมชนท้องถิ่น เมื่อนำปรัชญาการพัฒนาชุมชนมาแปลงเป็นแนวคิดและหลักการพัฒนาชุมชน จึงเป็นการเน้นถึงการให้ความสำคัญกับคนว่าเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญมากที่สุดในชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมและสามารถนำความรู้ ความสามารถมาพัฒนาชุมชนให้พึ่งตนเองได้

องค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็ง

คณะอนุกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตภายในของคณะกรรมการนโยบายสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดองค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็งไว้ ดังนี้

1. บุคคลหลากหลายที่รวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชนอย่างเป็นทางการหรือไม่ก็ได้
2. มีเป้าหมายร่วมกันและยึดโยงเกาะเกี่ยวกันด้วยประโยชน์สาธารณะของสมาชิก
3. มีจิตสำนึกการพึ่งตนเอง รักษาเอื้ออาทรต่อกัน และมีความรักท้องถิ่นชุมชน
4. มีอิสระในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำและร่วมรับผิดชอบ
5. มีการระดมใช้ทรัพยากรในชุมชนที่และมีประสิทธิภาพ
6. มีการเรียนรู้ เชื่อมโยงกัน เป็นเครือข่ายและติดต่อสื่อสารกันหลายรูปแบบ
7. มีการจัดกิจกรรมที่เป็นสาธารณะของชุมชนอย่างต่อเนื่อง
8. มีการจัดการบริหารกลุ่มที่หลากหลายและเครือข่ายที่ดี
9. มีการเสริมสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายของชุมชนสืบทอดกัน

ตลอดไป (โกวิทย์ พวงงาม, 2553, หน้า 10)

1.3 กระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอาศัยอยู่บนพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยแต่ละชุมชนจะมีการพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนในมิติต่าง ๆ เช่น มิติทางเศรษฐกิจ มิติทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ มิติทางด้านสังคมและมิติด้านวัฒนธรรม ซึ่งในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนนั้น อาจพัฒนาความเข้มแข็งได้เพียงบางมิตินั้น เนื่องจากเงื่อนไขและกระบวนการที่นำไปสู่ความเข้มแข็งในแต่ละมิติของแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกัน

1.3.1 กิจกรรมหลักที่ดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเป็นฐานรองรับการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมพร้อมกัน

ทุกด้าน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมไปถึงภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศจึงต้องผนึกกำลังดำเนินการเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ด้วยการกระตุ้นและสร้างกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมให้ชุมชนร่วมกันคิดร่วมกันทำ และมีการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว ทั้งนี้ กิจกรรมหลักที่ดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้แก่

1.3.1.1 การส่งเสริมกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤต โดยพัฒนาศักยภาพให้คนในชุมชนรวมกลุ่มกันร่วมคิดร่วมทำร่วมรับผิดชอบและร่วมรักษาผลประโยชน์ของชุมชนด้วยตนเองรวมทั้งให้ความสำคัญกับการปรับวิถีคิดและวิธีการทำงานของบุคคลภาครัฐ จากการเป็นผู้สั่งการเป็นผู้สนับสนุนในการจัดการและแก้ไขปัญหาของชุมชนเอง

1.3.1.2 การส่งเสริมกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในลักษณะร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ประกอบด้วยกระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนได้มีการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อการพัฒนาอาชีพและเศรษฐกิจชุมชน การพัฒนาสวัสดิการสังคมและสวัสดิการของชุมชน การฟื้นฟูอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน การค้นหาศักยภาพและการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการจัดทำแผนความต้องการของชุมชน รวมทั้งการสร้างประชาคมภายในชุมชนและสร้างเครือข่ายชุมชน

กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนนั้นเป็นแนวคิดที่ต้องการเตรียมความพร้อมในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมคนหรือการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรบุคคลในชุมชนเป็นหัวใจสำคัญของกรพัฒนาองค์กรชุมชนจะเข้มแข็งไม่ได้ หากผู้นำในชุมชนและประชาชนขาดจิตสำนึก ขาดความรู้ความเข้าใจในการกำหนดประเด็นปัญหาการพัฒนาทางเลือก เพื่อดำเนินกิจกรรมการบริหารจัดการ การจัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้และขาดการพัฒนาวิสัยทัศน์ การพัฒนาทรัพยากรบุคคลหรือการเตรียมคนจึงเป็นปัจจัยหลักสำคัญ ในความสำเร็จของการพัฒนา ในระดับชุมชนซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าหากดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพก็จะทำให้โครงการที่ดำเนินการในชุมชนประสบความสำเร็จสูง โดยผู้นำหรือแกนนำที่ประสบความสำเร็จมักจะสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีลักษณะดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้ลึก รู้กว้าง รู้ไกล และนำเสนอทางเลือกในการพัฒนาได้

2. มีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา และวางแผนแก้ไขทั้งในระยะสั้นและยาวคิดรอบด้าน และบูรณาการสู่การปฏิบัติได้

3. มีความสามารถในการจดจำ ใฝ่รู้ มีการจัดระบบการเรียนรู้และการแสวงหาความรู้ที่ดี

4. มีความสามารถในด้านการบริหารจัดการ และการประสานงานกับผู้อื่น

5. เป็นผู้มี ความตั้งใจจริง แสดงความเสียสละเพื่อส่วนรวม

6. สามารถพูดชักจูงคนอื่นได้ นำเสนอทางเลือก และชีวิตที่ศรัทธาให้แก่สังคมได้

7. มีความเข้าใจชีวิต เข้าใจโลก เข้าใจธรรม และเท่าทันสถานการณ์ภายนอก

ชุมชน

8. มีความสามารถในการรับฟังความเห็นของผู้อื่น ควบคุมตนเองและยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์ด้วยใจที่เป็นธรรม

9. ได้รับการยอมรับจากชาวบ้าน

10. มีอุดมการณ์ เชื้อมั่นและยึดมั่นในหลักการ

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดประเด็นปัญหาของชุมชนและการพัฒนาทางเลือก เพื่อดำเนินกิจกรรม กำหนดและวางกรอบประเด็นปัญหาโดยชุมชน มีการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เชื่อมโยงไปกับการพัฒนาทางเลือกการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา ทั้งนี้ เพราะการพัฒนาทางเลือกร่วมกันย่อมนำไปสู่การดำเนินกิจกรรมร่วมกัน แต่การที่จะทำให้ทั้งสองกิจกรรมเป็นไปได้ โดยปราศจากความขัดแย้งนั้นเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากจึงต้องมีการดำเนินการ โดยผ่านกระบวนการที่สำคัญ คือ

1. กระบวนการศึกษาวิเคราะห์ชุมชนขั้นตอนสำคัญในกระบวนการนี้

ก) ทำอย่างไรให้ครอบครัว ผู้นำชุมชน กลุ่มต่าง ๆ มีส่วนร่วม ในการนำเสนอปัญหาของตนเอง และพิจารณาปัญหาของผู้อื่นร่วมกันทั้งชุมชน

ข) ศึกษาทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้รู้ความหลากหลายในด้านต่าง ๆ เช่น ความหลากหลายของทรัพยากรบุคคล ศึกษาลักษณะการทำงานของผู้นำทั้งองค์กรรวมทั้งโครงสร้าง ความสัมพันธ์ทางสังคมของหมู่บ้าน ชุมชน ศึกษาให้รู้ว่าพื้นที่มีอะไรเด่น มีอะไรดี มีอะไรเก่ง และอะไรที่เป็นความสามารถในการพึ่งตนเองได้ ศึกษาภูมิหลัง ภูมิรู้ ภูมิธรรม วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม ความเชื่อของแต่ละท้องถิ่น ศึกษาสภาพทางภูมิศาสตร์และการตั้งถิ่นฐาน ศึกษาวิถีชีวิต และโครงสร้างพื้นฐาน และการติดต่อสื่อสาร ศึกษาทุนที่เป็นทั้งเงิน วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ อาชีพและทรัพยากรธรรมชาติ และศึกษาปัจจัยที่เอื้ออำนวยหรือสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา

2. การพัฒนาทางเลือกเพื่อดำเนินกิจกรรม

ก) พื้นฐานที่สำคัญที่สุด คือการพบปะของผู้คนเป็นครั้งคราว ซึ่งอาจพบปะที่เสวนาของชุมชน เพื่อนบ้าน หรือในที่ประชุมสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งอาจจะเป็นการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการหรือมีเหตุการณ์ส่งเสริมให้เกิดการพูดคุย

ข) การรวมกลุ่มสนใจหรือเน้นงานด้านใดด้านหนึ่ง เช่น งานด้านการพัฒนาสุขภาพ เป็นต้น

ค) โครงสร้างพื้นฐานระดับสูงสุด คือ การมี องค์กรรวม หรือการจัดให้มี คณะทำงาน ที่สามารถเชื่อมสมาชิกหรือประชาชนเข้าหากันได้ โครงสร้างพื้นฐานสาธารณะเหล่านี้เป็น ช่องทางการสื่อสารสำหรับคนในชุมชนในเรื่องเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตและการพัฒนาชุมชน โดยการ เป็นการเป็นการกระตุ้นและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้พูดคุยถึงปัญหา ความเป็นอยู่

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินกิจกรรมชุมชน กิจกรรมสาธารณะของชุมชน เป็น กิจกรรม ที่เกิดขึ้นหลายกรณี เช่น กรณีปัญหา กรณีความสนใจ เป็นต้น ซึ่งมีลักษณะพิเศษคือ เกิด ความสนใจและการมีเป้าหมายร่วมกันของชุมชนทำให้มีการรวมพลังมีการสนทนาอย่างพินิจ พิเคราะห์ ริเริ่มกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์ มีการจัดการร่วมกันภายในความสัมพันธ์ในแนวระนาบ เรียนรู้และสรุปบทเรียนร่วมกัน ลักษณะความร่วมมือในการดำเนินการกิจกรรมสาธารณะของชุมชน จึงเป็นลักษณะเครือข่ายความร่วมมือ (Net Working) จากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องเป็นพหุภาคี

ดังนั้น กระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งเป็นกระแสเรียกร้องของ สังคมให้หันกลับมาพิจารณารากเหง้าของตนเองตั้งแต่ความเป็นจริงของสังคม กระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเป็นไท หันมาสร้างจิตสำนึกของความเป็นพลเมือง (Civil Consciousness) สร้างความรักใน ชุมชนท้องถิ่น รักในเพื่อนรอบข้างรวมทั้งสิ่งแวดล้อม อีกทั้งเข้าร่วมกันเป็นเครือข่ายถักทอเป็นเส้น สายใยแห่งความร่วมมือเพื่อพัฒนาสังคมมีความเป็นชุมชนอิสระหรือองค์กรแบบพลเมืองมีเข้มแข็ง มี ความหลากหลายปราศจากการครอบครองโดยอำนาจรัฐและทุนเป็นองค์กรอาสาสมัครของสังคมเพื่อ องค์กรและพลเมืองเข้ามาร่วมมือกันก็จะเกิดความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมที่จะช่วยกันแก้ไข ปัญหาและพัฒนาเพื่อให้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ในที่สุด (โกวิทย์ พวงงาม, 2553, หน้า 14)

อุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทยาพงศ์ (2547, หน้า 18) ได้วิเคราะห์ปัจจัยและ เงื่อนไขที่ส่งผลให้ชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็งมี 7 ประการ ดังนี้

1. โครงสร้างทางสังคมแบบแนวนอน หมายถึง สัมพันธภาพทางอำนาจของ บุคคลในชุมชนที่เท่าเทียมกัน อำนาจในการเข้าถึงทรัพยากร หรือโอกาสของคนทุกคนในชุมชนไม่ แตกต่างกัน เงื่อนไขนี้เป็นปัจจัยให้เกิดความรัก ความสามัคคี ก่อให้เกิดความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างกว้างขวาง

2. ระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ การผลิต การบริโภค การสะสมและการกระจายส่วนเกิน ประชาชนมีสิทธิ์และอำนาจในการเข้าถึงและจัดการทรัพยากรมีรูปแบบการผลิตที่สนองความต้องการของตนเป็นหลักและเชื่อมโยงกับระบบนิเวศน์การบริโภคเน้นการพออยู่พอกินไม่ทำลายธรรมชาติ ไม่สะสมมาก หากมีการกระจายส่วนเกินสู่ญาติมิตรและสังคมในรูปแบบแบ่งปัน ทำบุญ ชำระภาษี

3. ค่านิยมมาจากหลักธรรมของศาสนา หรืออุดมการณ์ในการใช้ชีวิต ความเชื่อเรื่องกรรม การเคารพอ่อนน้อมต่อธรรมชาติในฐานะเป็นจิตวิญญาณเพื่อให้เกิดการจัดทรัพยากรธรรมชาติที่มีประสิทธิภาพ

4. กระบวนการเรียนรู้เพื่อชีวิต กระบวนการเรียนรู้ท้องถิ่น การสืบสานภูมิปัญญาดั้งเดิมจากครอบครัว วัด สถานประกอบการ โดยสังเกต ฟัง ถาม ทดลองทำ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเป็นการเรียนรู้ที่นำมาปฏิบัติจริง

5. กลุ่มผู้ตามธรรมชาติ ผู้นำตามธรรมชาติในชุมชนเกิดขึ้นได้หลายเงื่อนไข เช่น การประพาศดินในกรอบของศีลธรรม การเป็นผู้ต่อสู้เพื่อชุมชน หรือเป็นผู้ทรงคุณความรู้ ชุมชนที่มีโครงสร้างสังคมในแนวนอนจะเกิดกลุ่มผู้นำธรรมชาติอย่างหลากหลายตามกิจกรรมที่เกิดขึ้นและมีการทำงานในรูปการปรึกษาหารือ แสวงหาความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา

6. ระบบความสัมพันธ์เชิงแน่นแฟ้น สิ่งที่เห็นเป็นรูปธรรม คือ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันชุมชน ซึ่งเปรียบเหมือนระบบความมั่นคงและสวัสดิการชุมชน สมาชิกในชุมชนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดผ่านระบบครอบครัว เครือญาติ เพื่อนฝูง มีกฎเกณฑ์ แบบแผน การดำเนินชีวิตร่วมกัน ชุมชนมีความแน่นแฟ้น มีพลังสามารถจัดการปัญหาได้อย่างดี

7. กลไกที่เอื้อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ การติดต่อสื่อสารที่ต่อเนื่องตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นสภาพที่พบปะของชุมชน ในวิถีชีวิตและกิจกรรมต่าง ๆ หรือกระบวนการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปรึกษาหารือกัน อันจะนำไปสู่การปรับตัวของชุมชนได้รวดเร็วทันเหตุการณ์

ดังนั้น กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ต้องมีกระบวนการของการมีส่วนร่วมจากประชาชนเสมอ ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนก็เท่ากับว่าเป็นการระดมความคิดจากหลากหลายมุมมองที่มองปัญหาในมิติที่ต่างกันออกไป มาระดมสมอง ระบุปัญหาออกมาเป็นข้อ ๆ แล้วร่วมกันแก้ จนปัญหาหมดสิ้นไปจากชุมชน โดยหลักจะประกอบด้วย

1. ระดมคน ระดมความพอใจ
2. แจงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนเป็นข้อ ๆ แล้ววางกรอบแก้ปัญหา
3. ปฏิบัติการแก้ปัญหาตามกรอบที่วางแผนร่วมกัน

4. ติดตามและประเมินผลของการแก้ไขปัญหาที่ตั้งระบุไว้ หากปัญหาที่ต้องการแก้ไขไม่ประสบผลสำเร็จหรือแก้ไขไม่ได้ ก็จะกลับไปสู่กระบวนการแรก คือ การระดมคน ระดมความคิด เพื่อจะหาข้อบกพร่องในการปฏิบัติการแก้ปัญหาหรือหาช่องโหว่ที่ทำให้ปัญหาไม่ถูกแก้ไข จนนำไปสู่การกำหนดกรอบแผนการปฏิบัติใหม่ เพื่อแก้ปัญหาต่อไป กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเข้มแข็งของชุมชน (โกวิทย์ พวงงาม, 2553, หน้า 11)

กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเข้มแข็ง ดังกล่าว จำเป็นต้องมีการบูรณาการกันระหว่างภูมิปัญญาดั้งเดิม ภูมิปัญญาไทย หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นกับภูมิปัญญาใหม่ที่เป็นความรู้ทำความเข้าใจจากภายนอกชุมชนผ่านสื่อบุคคลเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ จนทำให้เกิดสังคมนแห่งการเรียนรู้ และการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป แต่ในภาวะสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในกระแสปัจจุบัน ทำให้ส่งผลกระทบต่อชุมชนต่อสังคมซึ่งยากที่จะหลีกเลี่ยงได้บ้างก็ทำให้ชุมชนอ่อนแอ สังคมเกิดวิกฤติในด้านต่าง ๆ ดังนั้นในการพัฒนาหรือการเสริมสร้างให้ชุมชนเข้มแข็งนั้น จึงมองถึงวิสัยทัศน์ใหม่การสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ของชุมชน ดังนี้

1. กระบวนการเรียนรู้ชุมชน เพื่อสร้างฐานเรียนรู้และองค์ความรู้ที่เป็นของตนเองรวมไปถึงการวางแผนพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของสมาชิก โดยผู้นำหรือผู้ทรงภูมิปัญญาเป็นแกนกลาง คุณลักษณะนี้เป็นจุดแข็งที่ชุมชนใช้สร้างความเป็นเอกภาพและศักยภาพของตนสามารถพัฒนาและรวบรวมความรู้ต่างๆเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน

2. กระบวนการสร้างทุนชุมชนหรือทุนสังคมที่มองครอบคลุมทั้งการสะสมเงินตรา ทุนสังคมที่มาจากบุคลากร ภูมิปัญญา ประเพณีวัฒนธรรมชุมชน สถาบันสาธารณะสมบัติทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น โดยสร้างทุนเหล่านี้ให้หลากหลายรูปแบบและมากขึ้น

3. กระบวนการศึกษาวิจัย เป็นการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนา ได้แก่ แสวงหาความร่วมมือจากนักวิชาการ สถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานนอกชุมชน และส่งเสริมให้ชุมชนหรือสถาบันในชุมชนทำงานวิจัยเอง เพื่อนำผลที่ได้มาวางแผนพัฒนาชุมชนต่อไป

4. กระบวนการสร้างความหลากหลายจากปัจจัยที่เป็นคุณต่อการพัฒนา เป็นการเปิดรับเอาความรู้ความช่วยเหลือจากภายนอกชุมชน โดยเปิดเวทีแลกเปลี่ยนทัศนะเรียนรู้ระหว่างกัน โดยชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจและวางแผนพันตนเอง สิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่ความร่วมมือพัฒนาแบบภาคีต่างๆ ที่ผลักดันให้เกิดการพัฒนาที่ประสบความสำเร็จ มีศักยภาพเพื่อการประสานวางแผนหรือการทำงานในทุกระดับ

5. กระบวนการสร้างเครือข่ายชุมชน เป็นการต่อยอดความรู้ในการพัฒนาตนเองเครือข่ายอยู่ตลอดเวลา นำไปสู่การยกระดับทุนที่เกิดจากการร่วมทุนกันระหว่างองค์กรในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ

1.4 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

สุมาลี สันติพลวุฒิและคณะ (2550, หน้า 359-360) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ประกอบด้วย 8 ขั้นตอน คือ

1.4.1 การกำหนดกลุ่มตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน พิจารณาจากปัจจัยทุน 4 ด้านที่เป็นองค์ประกอบความเข้มแข็งของชุมชน ตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา โดยมีตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามปัจจัยทุนทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1.4.1.1 ทุนการเงิน/ที่สร้างขึ้น ประกอบด้วยตัวชี้วัดในมิติด้านต่างๆ ได้แก่ สาธารณูปโภค ข้อมูลข่าวสาร การประกอบอาชีพและรายได้ ผลผลิตในชุมชน ปัจจัยการผลิต การออม/หนี้สิน และการเข้าถึงแหล่งทุน

1.4.1.2 ทุนมนุษย์ ประกอบด้วยตัวชี้วัดในมิติด้านต่างๆ ได้แก่ การศึกษา และกระบวนการเรียนรู้ สุขภาพอนามัยศีลธรรม ชีวิตครอบครัว ความภาคภูมิใจ และคุณลักษณะผู้นำชุมชน

1.4.1.3 ทุนทางสังคม ประกอบด้วยตัวชี้วัดในมิติด้านต่างๆ ได้แก่ วัฒนธรรม/ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในชุมชน ความเท่าเทียม กลุ่มและองค์กรภายในชุมชน และความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต

1.4.1.4 ทุนธรรมชาติ ประกอบด้วยตัวชี้วัดในมิติด้านต่างๆ ได้แก่ ปริมาณของทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติ

1.4.2 การรวบรวมตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน เป็นขั้นตอนการรวบรวมตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนที่รวบรวมได้จากกระบวนการประเมินอย่างรวดเร็วของผู้นำชุมชน และประชาชนในชุมชนตัวอย่างทั้ง 32 ชุมชน ซึ่งเป็นตัวอย่างของผลการปรึกษาหารือในชุมชนบ้านโจัดและชุมชนหนองมะจับ

ในขั้นตอนกระบวนการประเมินอย่างรวดเร็วนี้สามารถรวบรวมตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ได้ทั้งสิ้นจำนวน 122 ตัวชี้วัด จำแนกตามมิติของปัจจัยทุนด้านต่างๆดังนี้

1.4.2.1 ทุนการเงิน/ทุนที่สร้างขึ้น ได้ตัวชี้วัดเกี่ยวข้องกับทุนการเงิน/ทุนที่สร้างขึ้นรวมทั้งสิ้น 36 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) ตัวชี้วัดที่แสดงถึงสาธารณูปโภคในชุมชน เช่น ความเพียงพอของสาธารณูปโภค ความทั่วถึงของสาธารณูปโภค (2) ตัวชี้วัดที่แสดงถึงข้อมูลข่าวสารภายในชุมชน เช่น การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนในชุมชน ระบบการสื่อสารภายในชุมชน (3) ตัวชี้วัดที่แสดงถึงการจ้างงานภายในชุมชน เช่น รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน ความมั่นคงในการประกอบอาชีพ

การย้ายถิ่นออกจากชุมชนไปประกอบอาชีพ (4) ตัวชี้วัดที่แสดงถึงผลผลิตในชุมชน เช่น ผลผลิตในชุมชน การรวมกลุ่มเพื่อการผลิตในชุมชน ช่องทางการจัดจำหน่าย (5) ตัวชี้วัดที่แสดงถึงปัจจัยการผลิตในชุมชน เช่น แหล่งวัตถุดิบในชุมชนต้นทุนการผลิต (6) ตัวชี้วัดการมีหนี้สิน การกู้ยืม และการออมในชุมชน เช่น การออมของประชาชนในชุมชน แหล่งเงินทุน 360 ในชุมชน ปัญหาหนี้สินของประชาชนในชุมชน และ (7) ตัวชี้วัดการเข้าถึงแหล่งทุน เช่น องค์กรการเงินในชุมชน การสนับสนุนทางการเงินจากหน่วยงานภายนอกชุมชน

1.4.2.2 ทุนมนุษย์ ได้ตัวชี้วัดเกี่ยวกับทุนมนุษย์ทั้งสิ้น 28 ตัวชี้วัด ได้แก่

(1) ตัวชี้วัดที่แสดงถึงการศึกษา การฝึกอบรมและประสบการณ์ของประชาชนในชุมชน เช่น การได้รับโอกาสทางการศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพในชุมชน หน่วยงานที่มาให้ความรู้ในชุมชน ประโยชน์ของความรู้ต่อการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต (2) ตัวชี้วัดที่แสดงถึงสุขภาพอนามัย เช่น การออกกำลังกายของประชาชน การดูแลผู้สูงอายุในชุมชน ปัญหาสุขภาพของประชาชน การให้บริการสาธารณสุขในชุมชน (3) ตัวชี้วัดที่แสดงถึงศีลธรรมจริยธรรม เช่น ความเชื่อถือในคำสอนทางศาสนา การไม่มีอบายมุขในชุมชน การเข้าวัดทำบุญของประชาชน (4) ตัวชี้วัดที่แสดงถึงชีวิตครอบครัว เช่น การมีครอบครัวที่อบอุ่น เยาวชนในมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน การมีหัวหน้าครัวเรือนที่เข้มแข็ง การปรึกษากันภายในครัวเรือน และ (5) ตัวชี้วัดที่แสดงถึงความภาคภูมิใจ เช่น ความภาคภูมิใจต่อตนเอง ความภาคภูมิใจต่อชุมชน การมีจิตสำนึกร่วม

1.4.2.3 ทุนทางสังคม ได้ตัวชี้วัดเกี่ยวกับทุนทางสังคมทั้งสิ้น 44 ตัวชี้วัด

ได้แก่ (1) ตัวชี้วัดที่แสดงถึงวัฒนธรรมประเพณี เช่น การมีประเพณีในท้องถิ่น ความต่อเนื่องของการสืบทอดวัฒนธรรม การละเล่นพื้นบ้าน การให้ความเคารพต่อผู้ใหญ่ในชุมชน (2) ตัวชี้วัดที่แสดงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต การคงอยู่ของภูมิปัญญาในชุมชน การดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (3) ตัวชี้วัดที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมในชุมชน เช่น ความสามัคคีในชุมชน การประชุมหรือการประชาคมในชุมชน การร่วมมือและช่วยเหลือกันในชุมชน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนในคนทุกเพศทุกวัย การร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ในการพัฒนาชุมชน (4) ตัวชี้วัดที่แสดงถึงความเท่าเทียมกันในด้านต่างๆ เช่น การแสดงความคิดเห็นของประชาชน การให้ความช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การแบ่งแยกทางสังคม การรวมกลุ่มของสตรีที่เข้มแข็งภายในชุมชน (5) ตัวชี้วัดที่แสดงถึงความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการลักขโมย การรักษาความปลอดภัยในชุมชน (6) ตัวชี้วัดที่แสดงถึงการจัดตั้งและการดำเนินงานขององค์กร เช่น การรวมกลุ่มภายในชุมชน การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐกิจกรรมที่องค์กรดำเนินงาน การมีการวางแผนพัฒนาชุมชน และ

(7) ตัวชี้วัดที่แสดงถึงคุณลักษณะและการยอมรับผู้นำชุมชน เช่น การมีผู้นำที่เป็นทางการที่เข้มแข็ง การมีผู้นำอย่างไม่เป็นทางการที่เข้มแข็ง

1.4.2.4 **ทุนธรรมชาติ** ได้ตัวชี้วัดที่สะท้อนความเข้มแข็งของทุนธรรมชาติทั้งสิ้น 14 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) ตัวชี้วัดที่แสดงถึงปริมาณของทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ชนิดของทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ (2) ตัวชี้วัดที่แสดงถึงคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ความเสี่ยงภัยด้านสิ่งแวดล้อม และ (3) ตัวชี้วัดที่แสดงถึงการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การดูแลสิ่งแวดล้อมในชุมชน การใช้ประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติ ความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติ

1.2 แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม

1.2.1 ความหมายแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม

องค์การยูนิเซฟ (UNISEF, 1982 อ้างถึงใน กรองกาญจน์ เชิดชัยวิรากุล, 2550) ให้ความหมายเชิงปฏิบัติของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึงความเชื่อมั่นในตนเอง ความมีอิสระในตนเอง และการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยโครงการนั้นจะประสบความสำเร็จเมื่อชุมชนเป็นผู้กำหนดความต้องการใช้ประโยชน์จากโครงการนั้นๆ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเมื่อบุคคลภายนอกที่เข้ามาเกี่ยวข้องได้ถอนตัวออกไปแล้ว โครงการนั้นๆ ก็ยังคงดำรงอยู่ต่อไป

จากการวิจัยจะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคล กลุ่มคน องค์กร หน่วยงาน ได้มีการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันหาแนวทางทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์ที่เหมือนกันโดยเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนในการรับผิดชอบ คิด ทำ ด้วยกันจนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ให้สำเร็จ

1.2.2 ประเภทของการมีส่วนร่วม

เอปสไตน์ (Epstein, 1995 อ้างถึงใน ประพันธ์ เดชสวัสดิ์, 2552, หน้า 101-105) ได้เสนอ “โครงสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน 6 แบบ” ประกอบด้วยดังต่อไปนี้

1.2.2.1 การอบรมเลี้ยงดูในฐานะผู้ปกครอง คือความรับผิดชอบพื้นฐานของครอบครัวได้แก่การจัดเตรียมที่อยู่อาศัย สุขภาพ โภชนาการเครื่องนุ่งห่ม ความปลอดภัย ทักษะของผู้ปกครองต่อเด็กทุกระดับอายุ สภาพบ้านที่สนับสนุนเด็กในฐานะนักเรียนทุกระดับชั้น ข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมเพื่อช่วยโรงเรียนให้เข้าใจเด็กและครอบครัว

1.2.2.2 การติดต่อสื่อสาร คือ ความรับผิดชอบพื้นฐานของโรงเรียน ได้แก่ การสื่อสารจากโรงเรียนสู่บ้านและการสื่อสารจากบ้านสู่โรงเรียน

1.2.3 การอาสาสมัคร คือ การมีส่วนร่วมที่โรงเรียนและเพื่อโรงเรียน ได้แก่

1.2.3.1 การอาสาสมัครในโรงเรียนหรือชั้นเรียน เช่น ช่วยผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียนหรือผู้ปกครองในด้านต่าง ๆ

1.2.3.2 การอาสาสมัครเพื่อโรงเรียนหรือชั้นเรียน เช่น ช่วยโครงการของโรงเรียนและความก้าวหน้าของเด็กในทุกที่ทุกเวลา

1.2.3.3 การเป็นผู้ร่วมในทุกระการแสดง กีฬาเหตุการณ์ การมอบรางวัลการเฉลิมฉลองอื่น ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น

1.2.3.4 การเรียนรู้ที่บ้านคือการจัดสภาพแวดล้อมที่บ้านให้เหมาะสมหรือส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก

1.2.3.5 การตัดสินใจ คือการมีส่วนร่วมคือการเป็นผู้นำในองค์กรต่างๆ เช่น สมาคมผู้ปกครองและครู องค์กรผู้ปกครองและครู หรือสภาที่ปรึกษาคณะกรรมการ หรือกลุ่มที่ปรึกษาโรงเรียนอิสระต่าง ๆ โดยการเป็นสมาชิก ผู้มีส่วนร่วม ผู้นำ หรือตัวแทน เป็นต้น

การร่วมมือกับชุมชน คือการเชื่อมโยงชุมชนให้มาช่วยเหลือ โรงเรียน นักเรียนและครอบครัว หรือการเชื่อมโยงโรงเรียนให้ไปช่วยชุมชน

อัปเบน และฮิวส์ (Ubben&Hughes, 1992 อ้างถึงใน วัลภา พรหมฤทธิ์, 2550, หน้า 298) ได้เสนอแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ดังนี้

1. ครูและบุคลากรในโรงเรียนต้องทำงาน ใกล้ชิดกับพ่อแม่ผู้ปกครองและควรเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะ 2 ทาง
2. สัมพันธภาพที่เหมาะสมจะต้องคำนึงถึงคน 4 กลุ่ม คือ พ่อแม่ผู้ปกครอง ครู ชุมชนและนักเรียน ครูควรหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดวิกฤตหรือความขัดแย้งโดยไม่จำเป็น
3. ครูต้องสนใจนักเรียน เพราะนักเรียนจะกลายเป็นสื่อสาระสำคัญนำเรื่องราวของโรงเรียนไปบอกพ่อแม่ผู้ปกครอง
4. การสร้างสัมพันธภาพกับพ่อแม่ผู้ปกครอง ควรให้เกิดความสม่ำเสมอในระดับนโยบายและให้เกิดกรปฏิบัติที่ดีและเป็นจริง
5. นักวิชาการหรือนักการศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ควรผูกขาดหรือแทรกแซงความคิดและควรเคารพ “หุ้นส่วน” ทุกฝ่าย
6. การสร้างความสัมพันธ์ ควรพัฒนาจากระดับส่วนตัวไปสู่ระดับกลุ่ม และสาธารณะให้กว้างขวางขึ้น

7. การจัดกิจกรรมใดๆ ควรวางกฎที่ยืดหยุ่นต่อการระดมความร่วมมือของบ้านและชุมชน เน้นการกระจายทรัพยากรของชุมชนมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษา ประเทศไทยมีผู้เสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาไว้ ดังนี้

ธ สุนทรายุทธ (2551, หน้า 239-240) ได้เสนอประเภทของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ในกระบวนการตัดสินใจนั้น ประการแรกสุด คือการกำหนดตามความต้องการ และจัดลำดับความสำคัญแบ่งเป็นการตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนนี้ได้มาจากคำถามที่ว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่นการช่วยเหลือด้านทรัพยากร และการประสานงาน

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) นอกจากจะพิจารณาถึงผลประโยชน์ในเชิงปริมาณ และคุณภาพแล้ว จะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) สิ่งสำคัญจะต้องสังเกต คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งมีอิทธิพลสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่างๆ ได้

จันทร์ธานี สงวนนาม (2551, หน้า 15) ได้เสนอ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานขององค์การควรประกอบด้วยสาระสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น สมาชิกในองค์การย่อมมีความผูกพันกับองค์การที่ตนเองปฏิบัติงานอยู่ และมีความปรารถนาที่จะได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การ แม้เพียงได้รับฟังความคิดเห็นก็ทำให้รู้สึกว่าได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การแล้ว

2. การมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดการยอมรับในเป้าหมาย เพราะนอกจากจะช่วยกระตุ้นให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นแล้ว ยังช่วยให้เกิดความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่มสมาชิก และความร่วมนั้นจะแพร่ขยายไปทั้งองค์การ ทำให้สมาชิกทั้งองค์การมีเป้าหมายเดียวกัน การมีส่วนร่วมเป็นการยินยอมและพร้อมที่จะปฏิบัติ

หน้าที่ด้วยความเต็มใจ ซึ่งจะมีผลทั้งทางใจ การยอมรับ การสนับสนุน และผลต่อการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่

3. การมีส่วนร่วมให้เกิดความสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบ การที่บุคคลได้แสดงความคิดเห็นและยอมรับในเป้าหมายเดียวกัน จะช่วยกระตุ้นให้เกิดความสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานขององค์การ

ถวิลวดี บุรีกุล (2552, หน้า 21) ได้เสนอหลักการมีส่วนร่วมประกอบด้วยหลักการสำคัญ 4 หลักการคือ

1. ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับต่ำสุดและเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชน เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้วางแผนโครงการ และยังเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องกับใดๆ เช่นการแถลงข่าว การแจกข่าว การแสดงนิทรรศการ และการทำหนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ

2. ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นระดับขั้นสูงกว่าระดับแรก กล่าวคือผู้วางแผนโครงการเชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นให้ได้ข้อมูลมากขึ้น และประเด็นในการประเมินข้อดีข้อเสียชัดเจนยิ่งขึ้น เช่นการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการริเริ่มโครงการต่างๆ และการบรรยายให้ประชาชนฟังเกี่ยวกับการโครงการต่างๆ แล้วขอความคิดเห็นจากผู้ฟังไปถึงการร่วมปรึกษาหารือ เป็นต้น

3. ระดับการวางแผนร่วมกันและตัดสินใจ เป็นระดับขั้นสูงกว่าการปรึกษาหารือ กล่าวคือ เป็นเรื่องการมีส่วนร่วมที่มีขอบเขตกว้างมากขึ้น มีความรับผิดชอบร่วมกันในการตัดสินใจและวางแผนเตรียมโครงการ และเตรียมรับผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ระดับนี้มักใช้ในกรณีที่เป็นเรื่องซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องการใช้อนุญาตตุลาการเพื่อปัญหาข้อขัดแย้ง และการเจรจาเพื่อหาทางประนีประนอมกัน เป็นต้น

4. ระดับการพัฒนาศักยภาพในการมีส่วนร่วม สร้างความเข้าใจให้กับสาธารณชนเป็นระดับขั้นสูงสุดของการมีส่วนร่วม คือเป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบโครงการได้ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับจากการมีส่วนร่วมของประชาชนและได้มีการพัฒนาสมรรถนะ หรือขีดความสามารถในการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้น จนอยู่ในระดับที่สามารถมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่และเกิดประโยชน์สูงสุด

2. สภาพทั่วไปของชุมชนตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

ข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้ง อาณาเขต เขตการปกครอง ประชากร การศึกษา สาธารณสุข ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทรัพยากรธรรมชาติ และคุณภาพชีวิตของประชาชน

2.1 ที่ตั้ง

เทศบาลตำบลบ้านฝางจัดตั้งเป็นสุขาภิบาลครั้งแรกตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2526 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 100 ตอนที่ 54 วันที่ 5 เมษายน 2526 ต่อมาได้รับการเปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตาม

พระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 166 ตอน 9ก ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2542

เทศบาลตำบลบ้านฝาง ตั้งทางทิศตะวันตกของจังหวัดขอนแก่น ระยะทางห่างจาก จังหวัดขอนแก่น 22 กิโลเมตร บนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 ถนนมะลิวัลย์ (จังหวัดขอนแก่น - อำเภอุมแพ) ซึ่งเป็นเส้นทางยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศ (East-West Economic Corridor) บริเวณ ที่ว่าการอำเภอบ้านฝาง อยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 16 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 102 องศาตะวันออก

2.2 อาณาเขต

ทิศเหนือ

ตั้งแต่หลักเขตที่ 1 ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 ช่วง ขอนแก่น-ชุมแพ ตรง กม.23.500 ไปทางทิศเหนือ ตามแนวเส้นตั้งฉากระยะ 500 เมตร เป็นเส้นขนาน ระยะ 50 เมตร กับถนนสายกลางไปทางทิศตะวันออก ผ่านถนนไปบ้านโคกใหญ่ และผ่านถนนไป บ้านม่วงโป้ ถึงหลักเขตที่ 2 ซึ่งตั้งอยู่ตรงจุดที่ตั้งฉากกับศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 ช่วง ขอนแก่น-ชุมแพ

ทิศตะวันออก

จากหลักเขตที่ 2 เป็นเส้นตรงทางทิศใต้ผ่านถนนสายกลางผ่านทางหลวงหมายเลข 12 ตอนจังหวัดขอนแก่น-ชุมแพ ตรง กม.20.500 ถึงหลักเขตที่ 3ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากศูนย์กลางทางหลวง แผ่นดินหมายเลข 12 ตอนขอนแก่น-ชุมแพ ฟากใต้ตรง กม. 20.500 ตามแนวเส้นตั้งฉากระยะ 300 เมตร

จากหลักเขตที่ 3 เป็นเส้นขนานระยะ 300 เมตร กับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 ตอนขอนแก่น-ชุมแพ ไปทางทิศตะวันตก ถึงหลักเขตที่ 4ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนไปบ้านเขื่อนฟากตะวันตก

จากหลักเขตที่ 4 เป็นเส้นเลียบริมถนนไปบ้านเขื่อน ฟากตะวันออกไปทางทิศใต้ ถึงหลักเขตที่ 5 ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากศูนย์กลางทางแยกถนนพัฒนาไปทางทิศใต้ระยะ 100 เมตร

ทิศใต้

จากหลักเขตที่ 5 เป็นเส้นขนานระยะ 100 เมตร กับศูนย์กลางถนนพัฒนาไปทางทิศ ตะวันตก ถึงหลักเขตที่ 6 ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนไปบ้านโคกสีฟากตะวันตก

ทิศตะวันตก

จากหลักเขตที่ 6 เป็นเส้นตรงไปทางทิศเหนือถึงหลักเขตที่ 7ซึ่งตั้งอยู่ห่างจาก ศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 ตอนจังหวัดขอนแก่น - อำเภอุมแพ ฟากใต้ตรงจุดที่ตั้ง ได้ จากกับศูนย์กลางทางแยกถนนราษฎร์บำรุงระยะ 250 เมตร

จากหลักเขตที่ 7 เป็นเส้นขนานระยะ 250 เมตร กับศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 12 ตอนขอนแก่น-ชุมแพ ฟากใต้ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือถึงหลักเขตที่ 8 ซึ่งตั้งอยู่ตรง จุดที่ตั้งได้จากกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 ตอนขอนแก่น-ชุมแพ ตรง กม.23.500

จากหลักเขตที่ 8 เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือผ่านทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 12 ตอนขอนแก่น-ชุมแพ ตรง กม.23.500 ไปบรรจบกับหลักเขตที่ 1

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทความแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง กล่าวว่า การสร้างคน โดยเฉพาะที่เป็นเยาวชนของ แผ่นดินไทย ให้มีความรัก ความสามัคคี และจิตสำนึกในหน้าที่ของการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ เช่นที่มูลนิธิสำนึกรักบ้านเกิดกำลังทำอยู่ น่าจะเป็นหนทางที่ควรได้รับการสนับสนุนมากยิ่งขึ้น ภาครัฐก็สามารถช่วยด้วยการผลักดันให้เป็นนโยบายกระทรวงแก่เจ้าหน้าที่ศึกษาธิการจังหวัดรับไป ปฏิบัติเป็นทางการ ปัจจุบันเป็นเพียงความร่วมมือไม่เป็นทางการเท่านั้น ซึ่งก็ต้องขอขอบพระคุณ ศึกษาธิการจังหวัดทุกท่าน ณ ที่นี้ด้วยครับ วันหนึ่งประเทศไทยของพวกเราจะมีทรัพยากรบุคคล ที่ตั้งใจทำงานอยู่ในบ้านเกิด จังหวัดเกิดของตน และมีเครือข่ายเพื่อนร่วมอุดมการณ์ประจำจังหวัด ทุกจังหวัด กระจายตัวประกอบอาชีพหลากหลาย พร้อมเกื้อกูลกันเพื่อสร้างแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง โดยใช้ประโยชน์อย่างสูงสุดจากเครือข่ายสารสนเทศที่ดีเยี่ยมระดับโลกของประเทศเรา

บริษัท ดีแทค ได้สื่อสารความคิด ตอกย้ำหน้าที่ที่เราตั้งใจไว้ร่วมกันกับเยาวชนใน โครงการสำนึกรักบ้านเกิด ซึ่งเฟื่องฟูโทรทัศน์อยู่ทุกวัน และในโอกาสเดียวกันก็ได้สื่อสาร เจตนารมณ์ของบริษัทดีแทคต่อสาธารณชน การสื่อสารเรื่องราวที่อิงชีวิตจริงของชาวชนบท ร้อยเรียงความฝัน ความคาดหวังของพ่อแม่ และผู้เฒ่าในหมู่บ้านที่มีต่อเยาวชนที่หลงใหลเข้าสู่เมือง หลวง ผู้เยาวชนที่ยังไม่ได้ลงมือเดินทาง น่าจะช่วยตอกย้ำอุดมการณ์ให้ฝังลึกลงในจิตสำนึกของ เยาวชนของโครงการได้บ้าง ภาพนักศึกษาที่มีความสำนึกรักบ้านเกิด จะได้ติดตรึงอยู่ในหัวใจของ เยาวชนในโครงการตลอดไป

ดีแทคไม่ได้คาดหวังแม้กระทั่งครึ่งหนึ่งของเยาวชนให้รักษาคำมั่นสัญญาที่มีไว้ต่อกัน สื่อโทรทัศน์ วิทยุ และสิ่งตีพิมพ์ ได้นำโลกกว้างและความงดงามของระบบบริ โภคนิยม มาจุดดึง เยาวชนส่วนใหญ่ให้มุ่งเข้าหาฝันในเมืองหลวงอยู่แล้วแต่จากจำนวนเยาวชนที่เราตั้งใจจะรับจนครบ เก้าร้อยเก้าสิบเก้าคน เพื่อเทิดพระเกียรติขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่เก้าของพวก เราชาวไทย พวกเราขอเพียงหนึ่งร้อยห้าสิบคนเป็นแกนนำประจำจังหวัดเกิดของแต่ละคนก็พอเพียง แล้วครับ ปี พ.ศ.2547 นี้ รัตนโกสินทร์ศก 222 เป็นปีที่ 59 ของการครองราชย์ขององค์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรา ผมได้เยาวชนในโครงการสำนึกรักบ้านเกิดที่จบปริญญาตรีเข้ามาช่วยในโครงการ "ทุนใหญ่ช่วยทุนเล็ก เพื่อแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ตามแบบทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3" ถึง 15 คนแล้ว ก็นับว่าได้ถึงสิบเปอร์เซ็นต์ของที่ตั้งใจกัน

โฆษณาชุดแรก ที่มีภาพผู้ใหญ่บ้านนั่งอ่านจดหมายจากลูกหลานของหมู่บ้าน ให้ลูกบ้านที่ลี้ภัยอยู่พม่า ด้วยน้ำตาคลอเบ้าเปี่ยมไปด้วยความสุขใจ ที่นายมงคล เชื้อชาติ จะกลับมาพัฒนาบ้านเกิดพร้อมกับปริญญาตรีสาขาพัฒนาการเกษตรด้วย ก็เรียกว่าสามารถเรียกน้ำตาแห่งความดีคืนได้ จากคนดูพอสมควร ทุกครั้งที่ผมดูโฆษณานี้ ผมก็ยังมีน้ำตาคลอเช่นเดิม

โฆษณาเรื่องอื่น ๆ ก็จะเริ่มร้อยความฝันของเยาวชนให้เป็นภาพที่เห็นจริงแทนที่การจินตนาการของเด็กๆ เพราะด้วยวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันบางครั้งเรื่องราวเดียวกันก็สามารถจินตนาการไปคนละแบบ นี่เอาแบบซัวร์ ๆ ซัด ๆ กันเลยดีกว่า เราก็ได้เริ่มเล่าเรื่องความตั้งใจของ "เด็กหญิงน้ำผึ้ง" ตอนนีกลายเป็นนางสาวแล้ว ก็ยังเรียนอยู่ในโครงการสำนึกรักบ้านเกิดที่สุพรรณบุรีเหมือนเดิม ตัวจริงเสียงจริงเหมือนในโฆษณาที่เธอแสดงเอง

เรื่องต่อมาที่เล่าถึงกิจกรรมของเด็กโต คือเยาวชนระดับมหาวิทยาลัย ช่วงเวลาปิดภาคฤดูร้อน พวกเราจะสอนเด็ก ๆ ไปทำกิจกรรมเพื่อสังคม เช่นสร้างโรงเรียน สร้างโรงเรียน และสร้างโรงเรียน สองครั้งแรกเป็นห้องเรียน ที่ชัยภูมิ และลำพูน ส่วนครั้งปัจจุบัน ยังทำไม่จบเพราะมีอุปสรรคของผู้ใหญ่เข้ามาขัดขวางตลอดเวลา เด็ก ๆ ของเราเลยทำ "ปอเนาะ" ที่ปัตตานีไม่เสร็จสักที พี่พันธ์ของแผ่นดินในโครงการสำนึกรักบ้านเกิดมีทุกศาสนาและวัฒนธรรม

วันหนึ่งโครงการข้าวแลกปลาของสหกรณ์ร่วมด้วยช่วยกัน ซึ่งใช้เป็นบทฝึกหัดของเยาวชนในโครงการประจำจังหวัดระนองและจังหวัดร้อยเอ็ดก็เกิดขึ้น เลขนำมาผันแปรเป็นโฆษณา ด้วยการสนับสนุนให้ร้านขายของชำ ขายของปลีกเล็ก ๆ ทั่วประเทศ มาใช้บริการระบบสารสนเทศของ บมจ.ยูคอม ฟรี ก็ถูกถ่ายทอดเป็นโฆษณาชุด "ร้านขายของชำรักบ้านเกิดของอู๋ต้า" ขายสินค้าชุมชน ชุมชนอุดหนุนอู๋ต้าเป็นความฝันของเราที่อยากเห็น

ในปีต่อมาก็คือโฆษณาชุดอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนสำนึกรักบ้านเกิดในภาคใต้ ด้วยการนำเสนอวิถีชีวิตของพี่น้องภาคใต้ โฆษณานี้ได้รับหลายรางวัล แม้ว่า ไม่ได้ทำให้ บมจ.ดีแทคขายโทรศัพท์มือถือเพิ่มขึ้นสักเท่าไร แต่ได้ใจมานับแสน ถูกใจกลุ่มอนุรักษ์ กลุ่มชาวบ้านที่หวงแหนทรัพยากรทางทะเล แต่ไม่ถูกใจชาวประมงบางกลุ่ม ถูกเขาขู่จะฟ้องร้องที่ทำให้ภาพลักษณ์ของชาวประมงเสียหาย เลยถอดโฆษณานี้ออกเก็บหิ้ง เล่นกล่าวหาว่าทำร้ายมาตุภูมิทั้ง ๆ ที่พูดความจริง เปลี่ยนเรื่องดีกว่า วางและแข็งแกร่งแล้วค่อยมาสะสางกันใหม่

โฆษณาสำนึกรักบ้านเกิดทำถึงเรื่องที่แปด เนื้อหาเกี่ยวกับชาวนาไทยทั่วประเทศเกี่ยวกับจิตสำนึกของคนดีที่มีแต่ความลำบากซ้ำซาก อยากได้คนมาช่วยให้พ้นทุกข์ แต่ใน

ขณะเดียวกัน "ชาวนาก็เป็นชนชั้นซึ่งเปี่ยมไปด้วยความสำนึก" พิธีขอโทษพระแม่โพสพ ขอโทษ ที่ต้องทำให้แม่โพสพเจ็บเวลายาวข้าว ซึ่งทำแบบเดียวกันทุกแห่งหนทั่วแผ่นดินไทย ต่างกันตรง รายละเอียดของพิธีบ้าง

โฆษณาชุดสำนึกรักบ้านเกิดจะมีเรื่องที่เกี่ยวข้อง เรื่องนี้จะประมวลภาพกิจกรรมทั้งหมด ความ ตั้งใจ ความมุ่งมั่น ของชาวคณะยุคอม ดิแทค สำนึกรักบ้านเกิด สหกรณ์ร่วมด้วยช่วยกัน ชาวนา ชาวสวน ชาวไร่ ชาวประมง พลเมืองดีทั้งหลาย วิทยุร่วมด้วยช่วยกัน รวม ๆ กันเป็น "ทุนใหญ่ช่วย ทุนเล็ก" เพื่อแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง เพื่อถวายองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรา และเพื่อ ลูกหลานชาวไทยทั้งหมดครับ (บุญชัย เบญจรงค์กุล, 2559, ออนไลน์)

จากบทความของดิแทค สรุปได้ว่า การที่จะทำให้เยาวชนมีความรัก ความตั้งใจ ความ มุ่งมั่น ที่จะให้เยาวชนเกิดความรู้สึกสำนึกบ้านเกิดจะต้องทำให้เยาวชนได้รับรู้คุณค่าและคุณ การนำเสนอผ่านสื่อต่างๆ ให้บ่อย ๆ ซ้ำ ๆ ให้เกิดความคิดถึง ระลึกถึงแผ่นดินเกิด การที่เยาวชนทุกภาค จากถิ่นฐานออกมาเพื่อต่อสู้กับการใช้ชีวิตนอกสถานที่เกิด ต้องพลัดพรากจากคนที่เรารัก ถิ่นที่เรา เกิด เมื่อได้ดูรายการสำนึกรักบ้านเกิดผ่านสื่อที่มีการ ถ่ายทอดประสบการณ์ ความเป็นตัวตนของ ตนเอง ของเยาวชนแต่ละภาค ให้รู้ความเป็นมาของตน การเฝ้ารอจากผู้เป็นบิดา มารดา ปู่ย่าตายาย หวังว่าเมื่อบุตรหลานไปเรียนต่อแล้วจะกลับมาพัฒนาบ้านเกิดเมืองนอนเป็นเพียงการตั้งความหวัง เท่านั้น แต่จะเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดที่เยาวชนที่ทิ้งถิ่นฐานไปเพื่อการศึกษา เพื่อหางานทำ จะ กลับมาบ้านเกิดตน ขึ้นอยู่กับความสำนึกของแต่ละคน การโฆษณาของดิแทค เป็นเพียงการช่วยเน้น ย้ำให้เยาวชนได้คิดถึงบ้านเท่านั้น

ผลการวิจัยของ ลวณรัตน์ รื่นบันเทิง (2547, หน้า 139-143) เรื่อง การสร้างเครือข่าย ธุรกิจ ชุมชนร่วมด้วยช่วยกัน สำนึกรักบ้านเกิด ตามทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3 ของบริษัทยูไนเต็ดคอมมูนิตี้ อินคัสตรีจำกัด (มหาชน) จากการศึกษาพบว่า การสร้างเครือข่ายนั้นมีวิธีการดำเนินงานเป็นลักษณะ เครือข่ายประกอบด้วยส่วนที่ดำเนินงานหลายหน่วยงาน มีการประสานงานร่วมกัน ดำเนินการ ภายใต้งานที่ดูแล คือบริษัทยุคอม โดยมีเป้าหมายหลักของการดำเนินงานร่วมกัน นั่นคือ เพื่อ สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยใช้ศักยภาพการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในบริษัท ตามแนว พระราชดำริทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3 การดำเนินงานมีหน้าที่และภารกิจหลัก กลุ่มเป้าหมาย วิธีการ ดำเนินงานและโครงสร้างการบริหารงานในการดำเนินงานของแต่ละเครือข่ายที่ชัดเจน ทั้งนี้ในการ ดำเนินงานจะมีการติดต่อประสานงานเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเอื้อประโยชน์ในการดำเนิน งานต่อกัน เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความต้องการที่จะขอความช่วยเหลือจากกลุ่มอื่นๆ เพื่อแก้ไขปัญหา ก็ สามารถติดต่อประสานกันได้ จึงสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า ในการเข้าร่วมองค์กรเครือข่าย แม้ว่า องค์กรหรือส่วนงานเหล่านี้จะมีบางสิ่งบางอย่างร่วมกันเช่นมีเป้าหมายร่วมกัน มีประโยชน์ร่วมกัน

องค์กรเหล่านี้ยังคงเป็นเอกเทศอยู่ เพราะการเข้าร่วมเครือข่ายเป็นกาเข้าร่วมเพียงบางส่วนขององค์กรเท่านั้น บริษัทได้แบ่งแยกตามศักยภาพและความแข็งแกร่งของหน่วยงานต่างๆ โดยแบ่งได้เป็น 4 เครือข่าย ดังนี้

1. เครือข่ายสร้างคนสร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิด รักประเทศไทย โดยให้ความรู้ความคิดกับเยาวชนในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ จัดตั้งเป็นมูลนิธิสำนึกรักบ้านเกิดเพื่อให้ทุนการศึกษาแก่เยาวชน เพื่อให้ความรู้ควบคู่กับคุณธรรม ให้เยาวชนนำความรู้ความสามารถที่ตนมีกลับไปพัฒนาบ้านเกิดของตน และเป็นผู้ประสานการดำเนินงานระหว่างบริษัทฯ กับกลุ่มเกษตรกรหรือกลุ่มชุมชนในบ้านเกิด เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการช่วยเหลือและพัฒนาการทำงานของกลุ่มเกษตรกรหรือกลุ่มอาชีพต่างๆ ต่อไป

2. เครือข่ายข้อมูลข่าวสาร โดยการดำเนินงานผ่านสถานีวิทยุร่วมด้วยช่วยกัน ออกอากาศกระจายเสียงทั้งในกรุงเทพฯ และครอบคลุมพื้นที่ต่างจังหวัด รวมทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน และสำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน เพื่อทำหน้าที่เป็นสื่อกลางเชื่อมโยงประชาชนในชุมชนเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ด้วยรูปแบบที่รับฟังเสียงและความคิดเห็นของประชาชน ในการร้องเรียน แจ้งปัญหาต่างๆ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาต่อไป

3. เครือข่ายธุรกิจชุมชน ประกอบด้วยส่วนงานของสหกรณ์ร่วมด้วยช่วยกัน และเครือข่ายสมาชิกบ้านรักบ้านเกิด

สหกรณ์ร่วมด้วยช่วยกัน จำกัด เกิดขึ้นเพื่อสนับสนุนให้ผู้ผลิตและผู้ขายสามารถแลกเปลี่ยนสินค้าได้โดยตรง โดยการเชื่อมโยงองค์กรเครือข่ายในชุมชนเมืองและชุมชนชนบทดำเนิน โครงการพัฒนาธุรกิจชุมชน เพื่อช่วยเหลือกลุ่มเกษตรกรทำนา ให้มีเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตข้าวสาร มีการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีอันทันสมัย จากการช่วยเหลือนี้ทำให้กลุ่มเกษตรกรทำนา สามารถพัฒนาศักยภาพของตนและเกิดความเข้มแข็งมีรายได้ที่มั่นคงต่อไป

เครือข่ายสมาชิกบ้านรักบ้านเกิด เพื่อช่วยเหลือร้านค้าปลีกอันเป็นหน่วยเล็กของสังคมให้เกิดการพัฒนา มีความเข้มแข็งและสามารถต่อสู้ได้ต่อไป เมื่อร้านค้าปลีกเหล่านี้เข้มแข็งก็จะเป็นช่องทางการจัดจำหน่ายสำคัญให้แก่กลุ่มเกษตรกรที่ผลิตสินค้าชุมชนต่างๆ ให้สามารถขยายช่องทางการจัดจำหน่ายไปยังผู้บริโภคได้มากและทั่วถึงที่สุด

4. เครือข่ายเทคโนโลยี จากการศึกษาพบว่า การดำเนินงานผ่านทางเว็บไซต์ รักบ้านเกิดนั้น จะสามารถเชื่อมโยงคนในสังคมให้สามารถติดต่อสื่อสารถึงกันได้ผ่านเว็บไซต์ รักบ้านเกิด คอทคอม รวมทั้งจะพัฒนาโปรแกรมการบริหารงานให้กับเครือข่ายต่าง ๆ ตามความต้องการเพื่ออำนวยความสะดวกในการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ในการดำเนินงานของเครือข่าย ธุรกิจชุมชน ร่วมด้วยช่วยกัน สำนักกรักบ้านเกิดนั้น ได้ใช้วิธีการสื่อสาร 2 ประเภท คือ การสื่อสารระหว่างบุคคล และการสื่อสารมวลชนในการเชื่อมโยงสมาชิกในแต่ละเครือข่ายเพื่อเอื้อประโยชน์และช่วยเหลือในการดำเนินงานซึ่งกันและกัน ดังนี้

เครือข่ายสร้างคน สร้างจิตสำนึก การดำเนินงานของเครือข่ายสร้างคน สร้างจิตสำนึก สามารถวัดความสำเร็จได้จากการดำเนินงานใน 2 ส่วน คือ การให้ทุกการศึกษาและการเข้าทำงานของเยาวชนที่สำเร็จการศึกษาแล้ว จากการศึกษาพบว่า มูลนิธิสำนักกรักบ้านเกิดสามารถให้ทุนการศึกษาแก่เยาวชนในโครงการได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือให้ทุนกับเยาวชนที่ได้รับการคัดเลือกแล้วจากกระทรวงศึกษาธิการ รุ่นละ 76 คน จาก 76 จังหวัด ผลสำเร็จดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากทางมูลนิธิสำนักกรักบ้านเกิดได้รับความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการในการคัดเลือกเยาวชนที่สมัครจาก โรงเรียนต่างๆ ในแต่ละจังหวัด ทั้งนี้จากจำนวนของเยาวชนที่สำเร็จการศึกษาและเข้าทำงานพบว่าในปีการศึกษา 2546 มีเยาวชน 60 คนที่สามารถสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในรุ่นแรก โดยเยาวชน 26 คน หรือ 43.33 % ได้เข้าทำงานในเครือข่ายต่าง ๆ ของบริษัท เยาวชน 20 คนหรือ 33 % ได้เข้าทำงานในหน่วยงานต่าง ๆ ตามสายอาชีพที่ได้เรียนมา และเยาวชนอีก 14 คน หรือ 23.33% ได้นำความรู้กลับไปพัฒนาบ้านเกิดอย่างแท้จริง จากตัวเลขแสดงให้เห็นว่าเยาวชนที่สำเร็จการศึกษาแล้วส่วนใหญ่ได้กลับมาทำงานในเครือข่ายของบริษัทตามวัตถุประสงค์ในการผลิตเยาวชนที่มีความรู้ และคุณธรรมมาทำงานภายในบริษัทเพื่อเป็นสื่อกลางในการประสานงานกับบริษัทและกลุ่มเกษตรกร หรือชุมชนในพื้นที่ต่าง ๆ ที่เยาวชนเคยอาศัยอยู่และมีความคุ้นเคยมาก่อน ทั้งนี้ตัวเลขของเยาวชนที่ได้กลับไปพัฒนาบ้านเกิดอย่างแท้จริงนั้น ยังคงมีจำนวนที่น้อยเมื่อเปรียบเทียบกับเยาวชนที่เข้าทำงานในสายอาชีพซึ่งไม่ได้มีลักษณะการทำงานเพื่อพัฒนาบ้านเกิดเป็นหลัก แสดงให้เห็นว่า การดำเนินงานในวัตถุประสงค์เพื่อเยาวชน กลับไปพัฒนาบ้านเกิดนั้น ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร เนื่องจากเยาวชนบางส่วนไม่สามารถกลับไปทำงานที่บ้านได้ เพราะมีปัญหาครอบครัว ปัญหาส่วนตัว สาเหตุสำคัญมาจากข้อจำกัดในการติดต่อสื่อสารกับเยาวชนที่เป็นสมาชิกเนื่องจากมีเยาวชนในโครงการจำนวนมาก และกระจายกันอยู่ในทั่วประเทศของประเทศไทย จึงใช้วิธีการสื่อสารด้วยสื่อบุคคลเป็นหลัก แต่เจ้าหน้าที่ของมูลนิธิที่มีหน้าที่ดูแลให้คำปรึกษากับเยาวชนมีจำนวนน้อย ทำให้การติดต่อสื่อสารพูดคุยกับเยาวชนไม่ทั่วถึงจากปัญหาดังกล่าวจึงทำให้มีการติดต่อสื่อสารผ่านเว็บไซต์รักบ้านเกิดดอทคอม มาเป็นสื่อเสริมเพื่อการเชื่อมโยงข้อมูลของเยาวชนในแต่ละพื้นที่ ให้เยาวชนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สอบถามข้อมูล และทราบถึงปัญหาของเยาวชนแต่ละคน และหาวิธีแก้ไขให้คำแนะนำได้อย่างถูกต้อง ทำให้ตัวเลขของเยาวชนที่สำเร็จการศึกษาในแต่ละปีจำนวนของเยาวชนที่กลับไปพัฒนาบ้านเกิดรวมทั้งเยาวชนที่เข้าทำงานในแต่ละเครือข่าย จะมีจำนวนสูงขึ้น

ผลการจากศึกษาพบว่า การติดต่อสื่อสารเป็นสิ่งที่สำคัญทำให้มีการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชน และเยาวชนที่ออกไปศึกษาในแต่ละพื้นที่ มีการติดต่อสื่อสารกันเป็นประจำ มีการสร้างจิตสำนึกกรบ้านเกิดผ่านสื่อเว็บไซต์ การให้ทุนการศึกษาของบริษัท เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เยาวชนต้องกลับมาทำงานในชุมชนบ้านเกิดของตนหรือในเครือข่าย เพราะเยาวชนเป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์ในชุมชน รู้ที่มา ที่ไป รู้ทรัพยากร ปัญหาชุมชนและวิธีการดำเนินชีวิตเป็นอย่างดี โดยบริษัทดีแทคได้นำเอาแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ มาปฏิบัติโดยผ่านสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้สื่อสารด้านเน้นการมีกินแบบอัตรภาพ คือไม่ได้รวยมาก แต่พอกินไม่ออดอยาก โดยการแบ่งที่ดินถือครองออกเป็นสัดส่วน เพื่อสำหรับปลูกข้าว ปลูกพืชไร่ทำสวน และเป็นที่อยู่อาศัย เน้นความพอเพียง เลี้ยงตนเองได้บนพื้นฐานความประหยัด ขจัดการใช้จ่าย การจัดการ การตลาด สวัสดิการ การศึกษา การพัฒนาสังคม ทั้งนี้ต้องอาศัยส่วนราชการ ร่วมมือกับภาคธุรกิจ องค์กรพัฒนาเอกชน ในด้านเงินทุน ผลิตการจัดการ และข้อมูลข่าวสารด้วย จึงทำให้เยาวชนสามารถรับรู้ข่าวสารและสามารถเรียนรู้ที่จะอยู่รอดด้วยความรู้ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัย ปู่ย่า ตายาย

ผลการวิจัยของ กิตติชัย สมบัติดี (2547, หน้า 146-148) เรื่องผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลงชุมชนของศูนย์อินแปง บ้านบัว ตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร ผลของการวิจัยอภิปรายได้ว่า การจัดการศึกษาชุมชนต่อคือเอาบุคคลเป็นศูนย์กลาง วิธีการให้บุคคลรู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดสำหรับให้ชุมชนพึ่งตนเอง โครงการศึกษาที่จัดขึ้นจะต้องบูรณาการกับแผนพัฒนาทั้งระดับท้องถิ่นระดับภูมิภาค และระดับชาติ ผู้รับผิดชอบโครงการจะต้องมีความเข้าใจในภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน ทั้งเนื้อหาและกระบวนการศึกษาชุมชน ต้องมีความสัมพันธ์กัน การศึกษาชุมชนที่จัดขึ้น มิใช่เพียงเกี่ยวข้องกับชีวิตของบุคคลเท่านั้น แต่ยังสามารถเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและประสบการณ์ของบุคคลด้วยนอกจากนั้น ยังร่วมกันบำรุงรักษาร่วมกันปลูกป่าและพืชสมุนไพรในป่าชุมชนให้มีปริมาณมากขึ้น สร้างระบบนิเวศที่สมบูรณ์ในป่าชุมชนและป่าในพื้นที่ให้มีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น การหมุนเวียนนำทรัพยากรมาใช้ขึ้นอยู่กับพื้นฐานของกรักษาทรัพยากรและใช้สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ที่ผ่านมาศูนย์อินแปงมีกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรภายใต้ข้อจำกัดต่าง ๆ ซึ่งเป็นการบริหารจัดการที่เน้นความยั่งยืนและการพึ่งตนเอง ผู้นำชุมชนจึงเป็นศูนย์รวมของความคิด โดยผู้นำชุมชนได้เป็นผู้ประสานในการประชุมระดมความคิดเห็นในทุกเดือน และผลการประชุมต่างเห็นด้วยกับแนวคิดที่ว่าพัฒนาที่สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศปัจจุบันที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้นั้น การทำงานร่วมกันจะมีการดำเนินการวางแผนร่วมกันก่อนการดำเนินงานทุกขั้นตอน สมาชิกกลุ่มได้รับรู้ รับทราบและร่วมกันวางแผนการดำเนินงาน ศูนย์อินแปงมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ มีการออกร้านแสดงสินค้าโดยผู้นำของกลุ่มทำหน้าที่ในการ

ติดต่อประสานงานเพื่อเป็นการหาตลาดและสร้างความสนใจจากหน่วยงานภายนอกและบุคคลที่สนใจ โดยการทำเอกสารแนะนำสินค้า แนะนำกลุ่ม การนำเสนอสินค้าแก่ผู้บริหาร และ เป็นแหล่งศึกษาดูงานขององค์กรและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ โดยมีการจัดอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้เทคนิควิธีการ ซึ่งเทคนิควิธีการเหล่านั้นเป็นกระบวนการดำเนินงานสำคัญ ที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม กลายเป็นองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานและเป็นประโยชน์ต่อกันต่าง ๆ ที่สามารถนำมาถ่ายทอดให้กลุ่มอื่น ๆ ได้นำไปประยุกต์ใช้ได้ ดังนั้น แนวทางการดำเนินงานของกลุ่มอินแปงจึงสามารถนำมารวบรวมเป็นองค์ความรู้และเทคนิควิธีการที่จะสร้างเป็นหลักสูตรท้องถิ่นได้

ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชน มีส่วนที่สำคัญต่อการพัฒนา การนำชุมชนของตนเข้าร่วมจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยศึกษาความเป็นมาของบริบทชุมชน ทรัพยากรในท้องถิ่นของตนที่มีอยู่ ความรู้ ภูมิปัญญา นำมาผสมผสาน และสืบทอดผ่านกระบวนการคิดร่วมกัน ประชาสัมพันธ์ และนำแสดงผลงาน เพื่อความอยู่รอดของคนในท้องถิ่น และการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปภายใต้ความเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจและการเมือง

สุวัฒน์ ไพไหล (2556, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเองของกลุ่มเครือข่ายอินแปงในจังหวัดสกลนคร อุดรธานี กาฬสินธุ์ และมุกดาหาร ได้พบว่า

1. รูปแบบ วิธีการของกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนากระบวนการของเครือข่ายอินแปงมีรูปแบบเป็นแบบบอกเล่า แบบกลุ่ม ด้วยการปฏิบัติ การเลียนแบบธรรมชาติ บุคคลชุมชน และจากวิถีชีวิต โดยใช้วิธีการเฉพาะของตนเองคือ ประชาวิชัยและพัฒนา การจัดการตนเองและเครือข่ายทางสังคม การพัฒนากระบวนการของอินแปงแบ่งออกเป็น 3 ยุค ได้แก่ (1) ยุคชุมชนพื้นบ้าน มีพันธะต่อธรรมชาติและชีวิตว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติและสัมพันธ์อยู่กับธรรมชาติหรือสิ่งเหนือธรรมชาติ (2) ยุคชุมชนทันสมัย พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติหรือสิ่งเหนือธรรมชาติเป็นความสัมพันธ์ที่ใช้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ ธรรมชาติในเรื่องจิตวิญญาณหรือสิ่งเหนือธรรมชาติเป็นสิ่งไม่น่าเชื่อถือมองาย ไร้สาระและ (3) ยุคหลังทันสมัย เป็นยุคที่มีการบูรณาการกระบวนการยุคชุมชนพื้นบ้านและยุคชุมชนทันสมัยมีพันธะว่าสรรพสิ่งและสรรพชีวิตในธรรมชาติล้วนพึ่งพาอาศัยกันหรือดำรงอยู่แบบองค์รวม

2. โครงสร้างและระบบเศรษฐกิจ สังคมแบบอินแปง มีทั้งในแนวลึกและแนวกว้างที่นำไปสู่การพึ่งตนเอง ในแนวลึกประกอบด้วย เศรษฐกิจครัวเรือนหรือแบบพอเพียง และเศรษฐกิจวัฒนธรรมโดยสัมพันธ์กับการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีในแนวกว้างประกอบด้วย เศรษฐกิจชุมชนและวิสาหกิจชุมชน ส่วนระบบสังคมในแนวลึกมีวัฒนธรรมชุมชนเป็นหลักเฉพาะยึดถือสองและแนวกว้าง ได้แก่ทุนทางสังคมและเครือข่ายทางสังคมที่นำไปสู่การพึ่งตนเองได้

3. ปัจจัยเงื่อนไขของระบบเศรษฐกิจและสังคมแบบอินแปงที่พึ่งตนเองและแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย ปัจจัยภายใน ได้แก่ เศรษฐกิจครัวเรือน การจัดการตนเองและมีทุนทางปัญญาหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุนทรัพยากรธรรมชาติ ทุนทางสังคมวัฒนธรรม และกระบวนการเรียนรู้ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ เครือข่ายทางสังคม องค์กรเอกชน และภาครัฐที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มเครือข่ายอินแปงในการจัดกิจกรรม ส่วนแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของอินแปง มีดังนี้ ยกป่าภูพานมาไว้สวน ส่งเสริมการวิสาหกิจชุมชน สร้างสถาบันการเงินและสวัสดิการชุมชน สร้างตลาดสัมพันธ์ (ภายในเครือข่าย) และสร้างสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน (มหาวิทยาลัยชีวิต) โดยมีตัวชี้วัดความสำเร็จการพึ่งตนเองและการพัฒนาที่ยั่งยืน 3 ประการ คือ รอด พอเพียงและยั่งยืน

ในการสร้างรูปแบบ วิธีการ กระบวนการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การพึ่งตนเองที่โดดเด่นของกลุ่มเครือข่ายอินแปง คือ การทำแผนแม่บทชุมชน ที่เปิดเวทีชาวบ้านให้สืบค้นหาศักยภาพของชุมชน และค้นพบทุนมหาศาลที่จะนำมาพัฒนาให้เกิดการพึ่งตนเอง จนเป็นแบบอย่างของการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้องค์กรหนึ่ง กลุ่มเครือข่ายอินแปงสามารถแก้ปัญหาหนี้สินแลการดำรงชีพอยู่อย่างพอเพียงได้ สร้างทางเลือกใหม่ในดำรงชีพท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก และสร้างความอยู่รอดถือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สูงที่สุด เพราะการดำรงชีวิตย่อมมีประสบปัญหาต่าง ๆ มากมายการแก้ปัญหาจึงต้องลองผิดลองถูกเป็นประสบการณ์และเป็นวัฒนธรรมของการเรียนรู้อย่างหนึ่ง เป็นไปตามทฤษฎีการมีส่วนร่วมและทฤษฎีเครือข่ายทางสังคมที่สำคัญชาวอินแปงมีการถ่ายทอดองค์ความรู้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นอย่างต่อเนื่องมาหลายชั่วอายุคนจนตกผลึกกลายเป็นประเพณี คติความเชื่อ พิธีกรรม วิธีคิด วิธีปฏิบัติและระบบคุณค่าที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตให้อยู่รอดในสังคมปัจจุบัน ได้อย่างปกติสุข

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มอินแปง มีการถ่ายทอดภูมิปัญญา ประสบการณ์ ประเพณี คติความเชื่อ วัฒนธรรม ที่ดีงาม สู่ลูกหลาน จากยุคหนึ่งไปสู่อีกยุคหนึ่งผ่านทฤษฎีของการมีส่วนร่วมและเครือข่ายทางสังคม ให้การดำรงชีวิตอย่างพอเพียงและพึ่งตนเองได้ โดยยึดหลัก ความพอเพียง ความรอด และ ยั่งยืน ภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมโลก

ผลการวิจัยของ เบญจพร อุฬา (2547, หน้า 55) เรื่อง ศูนย์อินแปง สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชนกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษา: กรณีศึกษา พบว่า ปัจจัยความร่วมมือของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการนำภูมิปัญญาของศูนย์อินแปงมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีดังนี้

1. นโยบายการขยายเครือข่ายของอินแปง ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับเด็กและเยาวชน โดยการสร้างเครือข่ายเด็กฮักถิ่น
2. กลุ่มเด็กฮักถิ่น เนื่องจากในสถานศึกษากลุ่มเด็กฮักถิ่นจะมีบทบาทมาก ในส่วนของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน
3. ศักยภาพของครูในสถานศึกษาที่เป็นสมาชิกเครือข่ายอินแปง ในด้านการนำเอาองค์ความรู้มาขยายผลต่อในสถานศึกษา
4. ความพร้อมของสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการนำเอาแนวคิดในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาใช้
5. นโยบายการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษามีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่หรือไม่
6. ความต้องการของชุมชนที่อยากให้บุตรหลานได้เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน จากผลการศึกษา พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสำคัญและสอดคล้องในการจัดกิจกรรมปลูกฝังให้ผู้เรียนเยาวชนเด็กเกิดความรักในคุณค่าทางวัฒนธรรม มีความสนใจ และสามารถที่จะศึกษาค้นคว้ามาประยุกต์กับวิทยาการสากลในส่วนของ การนำผู้รู้ในท้องถิ่นมา ร่วมในการสร้างความสัมพันธ์ที่จะให้เกิดการช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับจริยธรรม ศิลธรรม คติความเชื่อ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี การเกษตรพื้นฐาน สวัสดิการชุมชน การรักษาสีลปะพื้นบ้าน หัตถกรรมพื้นบ้าน และมีการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การศึกษาของ ดร.จิรวัดน์ วีรังกร (2549, หน้า 18) ได้เสนอลักษณะร่วมของนักศึกษาผู้มีจิตสำนึกเพื่อส่วนร่วมดังนี้

1. การมีทัศนคติที่รับรู้ว่าคุณค่าเพียงพอและรู้ดีว่าเป็นหน้าที่ของตนที่จะต้องกระทำหรือไม่กระทำหรือคว้นการกระทำ คิดเห็นได้ด้วยตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จหรือไม่สำเร็จของส่วนรวม
2. การมีความยินดีที่ได้ทำในสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม เชื่อมั่นว่าตนทำได้ ไม่เห็นว่าเป็นภาระของตนเองที่มากจนเกินไป
3. เป็นผู้เห็นคุณค่าในสิ่งที่ตนทำ ทำอย่างมีความสุข ไม่รู้สึกเหน็ดเหนื่อย และไม่คิดหวังสิ่งตอบแทนใด ๆ ในสิ่งที่ตนได้ทำ
4. รู้สึกทนไม่ได้ที่ตนเองมองข้ามผ่านไปโดยไม่ให้ความร่วมมือ
5. เป็นคนมองประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

ดังนั้น เยาวชนที่มีจิตสำนึกสาธารณะหรือมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมต้องเกิดจากการรับรู้ถึงคุณค่าในตัวเองและเล็งเห็นว่าตนเองสามารถทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคมได้ไม่ว่าจะเป็นการ

ช่วยเหลือด้านสังคม เช่น ผู้คน สัตว์ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านพลังงาน ฯลฯ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่นิ่งเฉย
ต้องเป็นผู้ที่มีความคิดเชิงบวกหรือสร้างสรรค์ (Positive thinking) ยิ่งกว่านั้น ต้องเกิดความรู้สึก
ที่อยากเข้าไปมีส่วนร่วม (Participation) อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดียิ่งขึ้นด้วย

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลตามแนวคิดจิตพิสัย พบว่า การที่จะปลูกฝังและ
พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้แก่บุคคลเพื่อให้เป็นลักษณะนิสัยของบุคคลนั้นสามารถทำได้ดังนี้
(ทิสนา แคมมณี, 2542, หน้า 19-20)

1. จัดสิ่งเร้าให้บุคคลนั้นได้รับรู้และเกิดความสนใจในเรื่องที่จะปลูกฝัง
2. จัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่ช่วยให้บุคคลนั้นได้มีการตอบสนองในเรื่องนั้น
และเกิดความพึงพอใจ
3. ช่วยให้ผู้บุคคลเห็นคุณค่าของเรื่องนั้น โดยการช่วยให้เขาได้เห็นประโยชน์ ได้รับ
ประโยชน์หรือเกิดความพึงพอใจที่มากพอเพียง
4. ช่วยให้ผู้บุคคลมีโอกาสดำเนินการนำเรื่องนั้นไปใช้ในระบบชีวิตของตน
และให้การเสริมแรงอย่างเหมาะสม

จะเห็นได้ว่า การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคคล สิ่งสำคัญที่จะเป็นตัวบ่งชี้ถึง
ความสำเร็จคือการเรียนรู้ด้านจิตใจของบุคคลนั้น โดยแนวทางการพัฒนาจะมีลักษณะเป็นกระบวนการ
ที่ต่อเนื่องกันไป เริ่มจากการให้บุคคลมีโอกาสรับรู้และสนใจในเรื่องที่จะปลูกฝังมีโอกาสใน
การตอบสนองต่อสิ่งที่สนใจ เห็นคุณค่าของสิ่งที่ปฏิบัติและนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันอย่าง
สม่ำเสมอและท้ายที่สุดก็คือการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย

การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดสังคมวิทยา สามารถทำได้หลายวิธี โดยสรุป
มีดังต่อไปนี้ (งามตา วรินทร์านนท์, 2534, หน้า 122)

1. การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ถือเป็น การบอกกล่าวอย่างชัดเจนถึงสิ่งที่ควร และ
ไม่ควรกระทำ ซึ่งวิธีการนี้ถือเป็นวิธีสำคัญที่จะช่วยพัฒนาโครงสร้างทางบุคลิกภาพและการพัฒนา
ทางด้านต่าง ๆ ของบุคคล
2. การเป็นแบบอย่างที่ดีของพ่อแม่ถือเป็น การอบรมเลี้ยงดูแบบไม่รู้ตัว กล่าวคือ
บุคคลจะเรียนรู้จากการสังเกตพฤติกรรมของพ่อแม่ และซึมซับเข้าไปในจิตใจจนหล่อหลอมมาเป็น
บุคลิกภาพของบุคคล
3. การอบรมสั่งสอนจากครู ถือเป็น การชี้แนะแนวทางหรืออำนวยโอกาสให้ผู้เรียน
เข้าสู่ปัญญา ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญซึ่งรับช่วงต่อจากพ่อแม่ เป็นผู้มีอิทธิพลในการหล่อหลอม
ขัดเกลาลักษณะนิสัยของนักเรียนและมีบทบาทในการเป็นตัวแบบให้แก่ นักเรียน ในการแสดง
พฤติกรรมต่าง ๆ

4. อบรมสั่งสอนจากพระสงฆ์ ถือเป็น การช่วยส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมโดยอาศัยหลักคำสอนและการจัดกิจกรรมทางศาสนา

5. การเรียนรู้จากกลุ่มเพื่อน ถือเป็น การพัฒนาและสร้างอัตมโนภาพแห่งตนที่แตกต่างจากพ่อแม่ และครู เป็นการเปิดโอกาสที่สำคัญในการฝึกหัดทักษะในการสวมบทบาทของบุคคลและให้บุคคลได้เรียนรู้บทบาทและค่านิยมทางสังคมที่ผู้ใหญ่ไม่ต้องการสอน

6. การเรียนรู้จากสื่อมวลชน ถือเป็น การให้ตัวแบบที่สำคัญที่จะช่วยให้บุคคลสามารถรับรู้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและสิ่งที่จะต้องพัฒนาเพื่อให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม

ผลวิจัยพบว่า แนวคิดสังคมวิทยาเชื่อว่ากระบวนการทางสังคมเป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้บุคคลได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่นโดยบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการจัดเกลาทางสังคม ได้แก่ พ่อ แม่ ครู เพื่อน พระสงฆ์ และสื่อมวลชน

รัฐจวน อินทรกำแหง (บุญทัน ภูบาล, 2549 อ้างอิงใน รัฐจวน อินทรกำแหง, 2528, หน้า 110-119) ซึ่งถึงแนวทางในการเสริมสร้างจิตสาธารณะของคนในสังคม ว่าจะต้องเกิดขึ้นได้จากการคลุกคลีอยู่กับความถูกต้อง การปลูกฝัง อบรม การฝึกปฏิบัติ การได้เห็นตัวอย่างที่ชวนให้ประทับใจ ปัจจัยเหล่านี้จะค่อย ๆ โน้มนำใจของบุคคลให้เกิดจิตสำนึกที่ถูกต้องและการสร้างจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นจำต้องอาศัยสถาบันทางสังคมหลายส่วนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยกัน เช่น

1. สถาบันการศึกษา การศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาเป็นสิ่งที่ปฏิเสธกันไม่ได้ไม่ว่าจะเป็น การพัฒนาในรูปแบบใด จำต้องเริ่มต้นด้วยการศึกษานี้ การศึกษามากพอแก่สถานะแห่งตน ที่จะสามารถปฏิบัติงานหรือดำเนินชีวิต ไปสู่ทิศทางที่ประสงค์การกำหนดเป้าหมายของการศึกษาให้ถูกต้อง โดยธรรมชาติเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่แท้จริง จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดที่มีผู้มีอำนาจในการบริหารการศึกษาพึงพิจารณาให้ลึกซึ้งให้ถ่องแท้ให้รอบคอบ ให้ถูกต้องด้วยทัศนคติที่กว้างไกล โดยมีจุดหมายขบยขอว่าต้องจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีจิตสำนึก การจัดการศึกษาคควรมุ่งเน้นที่การสร้างจิตสำนึกภายใน คือ การพัฒนาจิตสำนึกภายใน คือ การพัฒนาจิตใจที่เป็นรากฐานของความเป็นมนุษย์ไม่ควรเน้นที่การพัฒนาเพื่อความสำเร็จในวิชาชีพที่ปราศจากพื้นฐานทางจริยธรรม เพราะอาจจะเป็นการส่งเสริมให้บุคคลออกไปประกอบวิชาชีพด้วยจิตสำนึกผิดพลาดแล้วก็ไปสร้างระบบการทำงานที่ผิดมีการเอาเปรียบผู้อื่น กอบโกยความหลงตัวเอง ความมัวเมาเวียนแต่ในวังวนวัตถุที่อาจก่อให้เกิดการประหัตประหารกันในทุกวงการ

2. สถาบันศาสนา สถาบันทางศาสนาต้องเป็นผู้นำในการสร้างจิตสาธารณะให้เกิดขึ้น ต้องนำประชาชนกลับไปสู่คำสอนของพระพุทธองค์ที่ทรงเน้นให้เห็นแก่ประโยชน์สุขของสังคมเป็นใหญ่ ไม่บริโภคนิยมเกิดความจำป็น หรือเพราะความอยาก มีความสันโดษ พอใจที่จะมีกินมีอยู่มีใช้เท่าที่จำเป็น

รู้จักเอื้อเพื่อเพื่อนแม่เจ๊งานแก่ผู้อื่น มีความเมตตาอาทรต่อกัน เห็นแก่ผู้อื่นเสมือนเห็นแก่ตนเอง รู้จักหน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้อง

3. สถาบันครอบครัว ความอบอุ่นของสถาบันครอบครัวมีความสำคัญเป็นอันดับแรก เพราะเป็นจุดเริ่มต้นที่ช่วยให้เด็กเกิดจิตสำนึกเห็นความสำคัญของส่วนร่วม ความใกล้ชิดระหว่าง พ่อแม่ ลูก จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการเลี้ยงอบรมลูก เพราะความใกล้ชิดจะเป็นสื่อที่ทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกัน และกัน และกลายเป็นเกิดความเห็นใจซึ่งกันและกัน

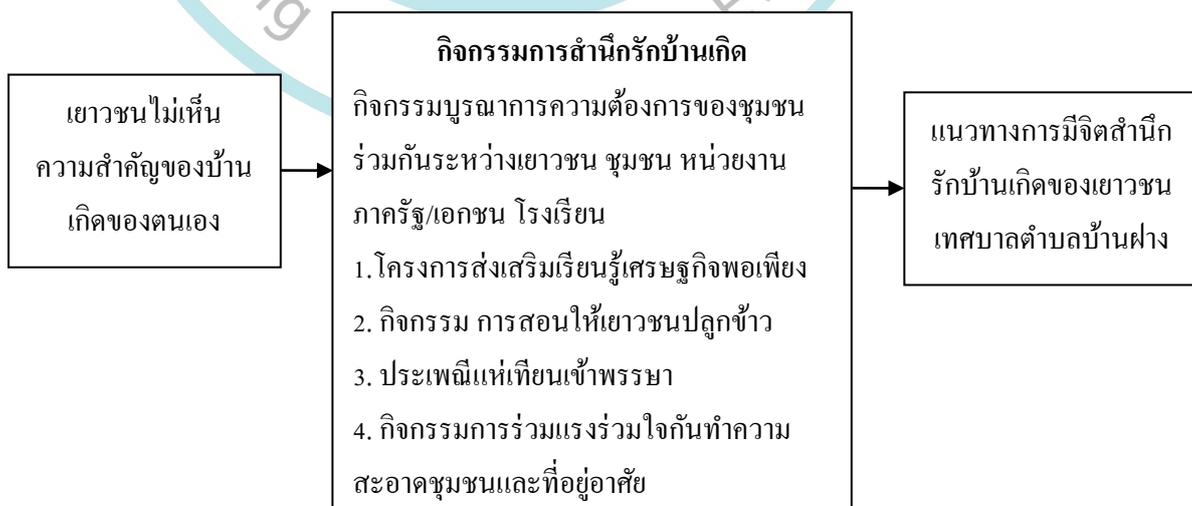
4. สื่อมวลชนเป็นสถาบันที่ทรงอิทธิพลอย่างยิ่งในการกระจายความคิด ความรู้หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งสู่การรับรู้ของประชาชน ความร่วมมือจากสื่อมวลชนจะช่วยสร้างความเข้าใจช่วยสร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องให้แก่คนในสังคมเนื่องจากสื่อมวลชนนั้นมีบทบาทและอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเสริมสร้างการรับรู้ที่จะสั่งสมกลายเป็นจิตสำนึกของเยาวชน

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล (2549, อ้างใน วันเพ็ญ จักจุนัน, 2556, หน้า 23) ได้ศึกษาในเรื่อง “การใช้ทุนทางสังคมเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของเด็กและเยาวชน” ผลการศึกษาพบว่า เยาวชนเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญ โดยเยาวชนเกือบครึ่งหนึ่งมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อสังคมหรือกิจกรรมนอกหลักสูตร ในงานอาสาสมัครของกิจกรรมค่ายอาสาพัฒนาชนบท และการรณรงค์ต่างๆ ด้วยเหตุผลว่าทำแล้วมีความสุขและการสร้างคุณค่าของตนเอง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคม คือทรัพยากร ความสนใจของเยาวชน และวิธีการระดมคน สถาบันทางสังคม โดยเฉพาะครอบครัว โรงเรียนและชุมชนมีบทบาทสำคัญต่อการเสริมสร้างทุนทางสังคม โดยเฉพาะครอบครัว โรงเรียน และชุมชนมีบทบาทสำคัญต่อการเสริมสร้างทุนทางสังคมให้แก่เยาวชน กล่าวคือ ครอบครัวที่พ่อ แม่มีสายสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ก็จะทำให้เยาวชนมีความมั่นคงทางอารมณ์สูง และมีพฤติกรรมไปในทางบวก โรงเรียนส่วนใหญ่จัดกิจกรรมให้แก่เยาวชน โดยเยาวชนเกือบร้อยละ 80 มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตร โดยมีครูแนะแนวเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษา ชุมชนปราณครึ่งหนึ่งจัดกิจกรรมที่ดีให้แก่เยาวชนและคนในชุมชน โดยเฉพาะกิจกรรมการพัฒนาชุมชนและกีฬา แต่ก็มีชุมชนเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 45) ที่มีสภาพแวดล้อมชักนำไปในทางที่ไม่ดี นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนที่สนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมให้แก่เยาวชนอยู่มากมาย แต่ปัญหาเยาวชนก็ยังคงมีอยู่และค่อนข้างสลับซับซ้อน โดยเฉพาะปัญหาการใช้สารเสพติด กรมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย และสื่อลามก อันมีสามเหตุมาจากการขาดสติความยั้งคิด ขาดประสบการณ์และความอยากรู้อยากลองของเยาวชนเอง สำหรับการแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างเหมาะสมและเป็นระบบ การนำทุนทางสังคมมาใช้เสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายและความเป็นอยู่ที่ดีของเด็กและเยาวชน มีหลายแนวทาง ทั้งที่ดำเนินการโดยหน่วยงานภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนรวมทั้งชุมชนเอง แต่เครือข่ายเหล่านั้น

ยังไม่มีการประชุมการทำงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดสิ่งในการขับเคลื่อนงานด้านเยาวชน และเพื่อประโยชน์ของเยาวชนอย่างแท้จริง กระบวนการเสริมสร้างทุนทางสังคมให้แก่เยาวชนโดยการเสริมสร้างทักษะต่าง ๆ และให้มีประสบการณ์ในการทำงานเพื่อสังคมและการแก้ไขปัญหา ทำให้เยาวชนเกิดความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น มีจิตสำนึกรักถิ่นเกิด มีความภาคภูมิใจในตัวเองมากขึ้น มีวิถีชีวิตที่เป็นระบบมากขึ้น ส่งผลให้เยาวชนได้รับผลตอบแทนหรือโอกาสที่ดีกว่าคนที่ไม่ได้ทำกิจกรรมเพื่อสังคมและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างไรก็ตามยังมีปัญหาอุปสรรคหลายประการในการเสริมสร้างทุนทางสังคม โดยเฉพาะการขาดผู้ประกอบการทางสังคมและทุนทรัพย์ในการส่งเสริมเยาวชนให้ทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ในรูปแบบการร่วมกิจกรรมระหว่างชาวบ้านกับเยาวชน หน่วยงานภาครัฐ วัด โรงเรียน จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รับฟังปัญหาหาคะดมความคิดเห็นหาแนวทาง และทราบปัจจัยที่ทำให้เยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝางมีจิตสำนึกรักบ้านเกิดรู้จักบทบาทหน้าที่ในการใช้ชีวิตในชุมชนของตน และสามารถสืบทอดวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ได้เยาวชนเกิดความผูกพันระลึกถึงความเป็นตัวของตัวเอง รู้ว่าตัวเองมาจากไหน กำลังทำอะไร และจะดำเนินชีวิตต่อไปอย่างไรในอนาคต โดยไม่ลืมความรัก ความผูกพัน วิถีชีวิตในชุมชนที่มีต่อกันระหว่างครอบครัว เพื่อน ชุมชน วัฒนธรรมที่เคยปฏิบัติและสืบทอดต่อกันไป

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง เรื่องแนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

รูปแบบในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชนตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยและเก็บข้อมูลแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการรวบรวมข้อมูลภาคสนามใช้แบบสัมภาษณ์ จัดเวทีการมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้การเข้าร่วมประเพณีประจำท้องถิ่น การสืบสานวัฒนธรรมประจำปี การอบรมร่วมกับสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น เก็บข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย การถอดบทเรียนจากการเข้าไปจัดกิจกรรม

ประชากรและวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างและขนาดตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 46 ราย ดังนี้

1. คณะกรรมการบริหารสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง เพื่อให้ทราบเป้าหมายวัตถุประสงค์ ภาระเบียบ วิธีการดำเนินงาน ตลอดจนปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข จำนวน 21 ราย
2. เด็กและเยาวชนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จากโรงเรียนฝางวิทยายน ที่เข้าร่วมกิจกรรมชุมชน เพื่อให้ทราบจุดมุ่งหมายในการเข้าร่วมกิจกรรม วิธีการเข้ามามีส่วนร่วม และผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 25 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ใช้แบบสัมภาษณ์ หรือแนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์ (Interview Guideline)

2. การเข้าร่วมกิจกรรม

2.1 การสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Group Interview) ดำเนินการกับกลุ่มตัวอย่างคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของเด็กและเยาวชน ภาพรวมการบริหารจัดการกิจกรรมสร้างจิตสำนึกของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง 1) ลักษณะทางประชากร 2) ปัจจัยเกี่ยวกับอิทธิพลทางสังคมที่มีส่วนทำให้เยาวชนสำนึกรักบ้านเกิด 3) ปัจจัยการเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการสำนึกรักบ้านเกิด 4) ความสำนึกรักบ้านเกิด ความรับผิดชอบในท้องถิ่น

2.2 การจัดกิจกรรมให้เยาวชนมีส่วนร่วม การจัดกิจกรรมโดยความร่วมมือจากโรงเรียนฝางวิทยา การให้คะแนนแก่เยาวชนเพื่อเป็นกำลังใจในการศึกษาให้ไปทาสีวัด โบสถ์ทำการปลูกป่า และช่วยกันดำนา ปลูกข้าวช่วยเกษตรกรในท้องถิ่น เมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยว ช่วยกันเก็บเกี่ยวข้าวและให้รางวัลเป็นข้าว หรือนำไปขายแล้วเอาเงินมาให้แก่เยาวชน เพื่อเป็นทุนการศึกษา เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ความเชื่อมั่นและศรัทธาในท้องถิ่นตน

วิธีการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยประวัติชุมชน ข้อมูลกิจกรรมต่างๆ เช่น โครงสร้างการบริหาร กฎระเบียบ วิธีการดำเนินงาน เพื่อศึกษาเรื่องราวการดำเนินงานที่ผ่านมาที่ส่งผลให้เกิดความสำนึกรักบ้านเกิด

2. การสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ทราบข้อมูลความเป็นมาของกิจกรรม วัตถุประสงค์ กระบวนการจัดกิจกรรมและการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

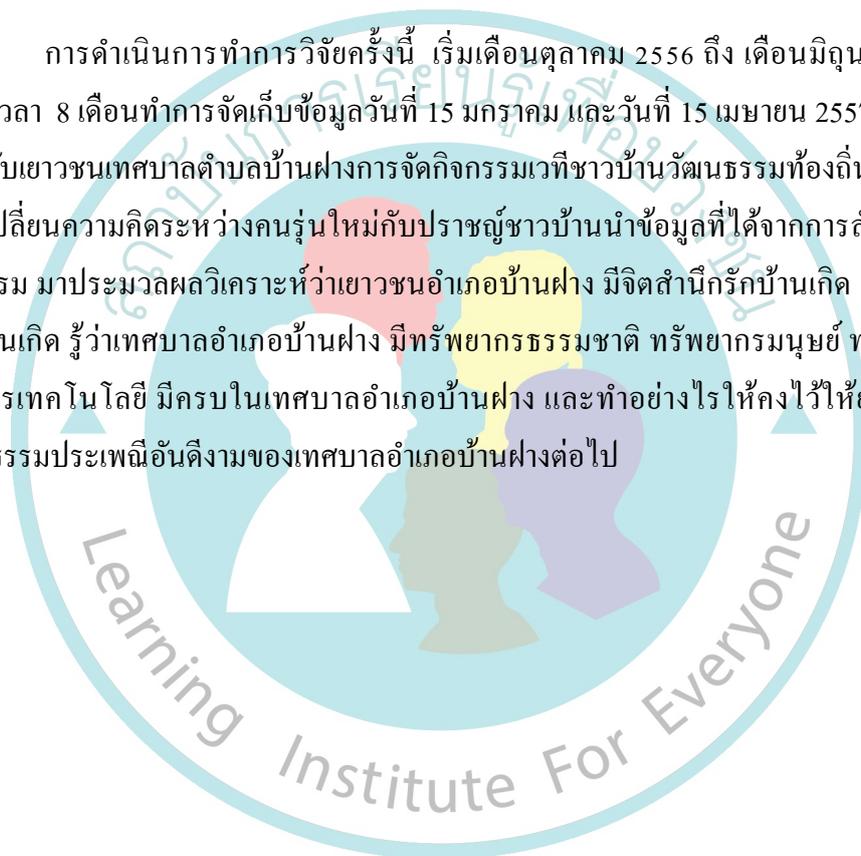
ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดจากภาคสนาม ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ การเข้าร่วมกิจกรรม รวมทั้งแหล่งข้อมูลอื่นๆ เช่น ข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มย่อย นำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ จำแนกหมวดหมู่ของข้อมูลให้เป็นระบบและทำความเข้าใจบริบทชุมชน เพื่อให้ได้คำตอบตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้

สถานที่ในการวิจัย

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยเลือกพื้นที่แบบเจาะจง โดยเลือกพื้นที่จัดเก็บข้อมูลในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

ระยะเวลาการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการทำการวิจัยครั้งนี้ เริ่มเดือนตุลาคม 2556 ถึง เดือนมิถุนายน 2557 เป็นระยะเวลา 8 เดือนทำการจัดเก็บข้อมูลวันที่ 15 มกราคม และวันที่ 15 เมษายน 2557 เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มกับเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝางการจัดกิจกรรมเวทีชาวบ้านวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้ได้เรียนรู้แลกเปลี่ยนความคิดระหว่างคนรุ่นใหม่กับปราชญ์ชาวบ้านนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การร่วมกิจกรรม มาประมวลผลวิเคราะห์ว่าเยาวชนอำเภอบ้านฝาง มีจิตสำนึกรักบ้านเกิด มีความภาคภูมิใจในบ้านเกิด รู้ว่าเทศบาลอำเภอบ้านฝาง มีทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรด้านการสื่อสารเทคโนโลยี มีครบในเทศบาลอำเภอบ้านฝาง และทำอย่างไรให้คงไว้ให้ยั่งยืนเพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของเทศบาลอำเภอบ้านฝางต่อไป

ปฏิทินการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 1 ปฏิทินการปฏิบัติงาน

ระยะเวลา	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
ตุลาคม 2556	ศึกษาคัดเลือกหัวข้อกลุ่มเป้าหมาย	ผู้วิจัย/อาจารย์ที่ปรึกษา
พฤศจิกายน 2556	การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ	ผู้วิจัย
มกราคม 2557	เก็บข้อมูลแบบสอบถามครั้งที่ 1	ผู้วิจัย
มกราคม ถึง เมษายน 2557	เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มกับเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝางการจัดกิจกรรมเวทีชาวบ้าน วัฒนธรรมท้องถิ่น โครงการประชุมสมัชชาเด็กและเยาวชน ในหัวข้อ “เด็กและเยาวชนกับการพัฒนาท้องถิ่น” จัดอบรมโครงการเข้าค่ายพุทธบุตร อบรมกล่อมเกลாதองใจด้วยธรรมะ	ผู้วิจัย
พฤษภาคม 2557	วิเคราะห์ประมวลผลเยาวชนการมีส่วนร่วม การจัดกิจกรรม โครงการบูรณาการ สานสายใย วิถีไทยวิถีชุมชน ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โครงการเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว	ผู้วิจัย
พฤษภาคม 2557	เก็บข้อมูลแบบสอบถามครั้งที่ 2	ผู้วิจัย
มิถุนายน 2557	สรุปผลการทำวิจัย	ผู้วิจัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝางอำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามสภาพความเป็นอยู่ รวมไปถึงต้องครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผลการศึกษามีดังนี้ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถนำแนวทางการสร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิดมาทำประโยชน์และสืบสานประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต กลไกการทำงาน ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ในการขับเคลื่อนเพื่อให้เยาวชนในเทศบาลตำบลบ้านฝางมีจิตสำนึกรักบ้านเกิด จากการเก็บข้อมูล การสัมภาษณ์ การประเมินแบบมีส่วนร่วม ทำการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล จากผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย ในการนำเสนอครั้งนี้ ได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูล และอภิปรายตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ผลการศึกษาริบทเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น
- ตอนที่ 2 ปัญหาและปัจจัยการส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเยาวชน ประชาชน และหน่วยงานต่าง ๆ ในเทศบาลตำบลบ้านฝาง ที่เข้าร่วมกิจกรรมการสร้างสำนึกรักบ้านเกิด
- ตอนที่ 3 แนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง

ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาริบทเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

1. ความเป็นมาของเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

เดิมทีเทศบาลตำบลบ้านฝาง มีฐานะเป็นสุขาภิบาล เรียกว่าสุขาภิบาลบ้านฝาง จัดตั้งขึ้นตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2526 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 100 ตอนที่ 54 ลงวันที่ 5 เมษายน พ.ศ.2556) โดยมี นายทองคำ ดวงทิม นายอำเภอบ้านฝาง ดำรงตำแหน่ง ประธานกรรมการสุขาภิบาล

ในปี พ.ศ.2542 สุขาภิบาลบ้านฝาง ได้รับการเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบลตามประกาศพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542

เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอน 9 ก ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542 ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542) ซึ่งมีขนาดพื้นที่รับผิดชอบ 4 ตารางกิโลเมตร มีหมู่บ้านในเขตรับผิดชอบ จำนวน 5 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านฝาง, หมู่ที่ 2 บ้านฝาง, หมู่ที่ 3 บ้านหัวบึง, หมู่ที่ 9 บ้านฝาง และหมู่ที่ 12 บ้านฝาง

ต้นฝาง : ตามสภาพภูมิประเทศที่มีต้นฝางขึ้นอยู่มากมายจึงเป็นที่มาเป็นที่มาของชื่อ “บ้านฝาง”

บึงสวาง : แหล่งน้ำขนาดใหญ่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านฝางเป็นสถานที่สำหรับพักผ่อนหย่อนใจ เล่นกีฬาออกกำลังกาย

เทศบาลตำบลบ้านฝาง มีพื้นที่ทั้งหมด 4 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 5 หมู่บ้าน 7 ชุมชน ระยะห่างจากจังหวัดขอนแก่น 22 กิโลเมตร ทางทิศตะวันตก บนทางหลวงหมายเลข 12 ถนนมะลิวัลย์ (จังหวัดขอนแก่น-อำเภอชุมแพ) โดยมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ไปบ้านโคกใหญ่ และถนนไปบ้านม่วงไ้

ทิศตะวันออก ไปบ้านทุ่ม อ.เมืองขอนแก่น

ทิศใต้ เป็นเส้นเลียบริมถนนไปบ้านเขื่อน ตำบลบ้านเหล่า

ทิศตะวันตก ไปบ้านดอนหัน และถนนไปบ้านโคกสีปากตะวันตก

2. ประชากร

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลประชากรของเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

เขตเลือกตั้ง	หมู่ที่	หมู่บ้าน/ชุมชน	ชาย	หญิง	รวม	ครัวเรือน
เขตที่ 1	1	ชุมชนบ้านฝาง	256	281	537	132
	3	ชุมชนหัวบึง	309	341	650	151
	9	ชุมชนฝางเมืองใหม่และชุมชนฝางเมืองทอง	657	683	1,340	486
เขตที่ 2	2	ชุมชนแวงใหม่ และ ชุมชนหลักเมือง	802	783	1,585	455
	12	ชุมชนหลักเมืองเก่า	324	368	692	176
(พื้นที่ทั้งหมด 4 ตร.กม.) ความหนาแน่นของประชากร ประมาณ 1,200 คน/ตร.กม.					4,808	1,382

3. ประเพณีและวัฒนธรรม

3.1 ตำนานของประเพณีบุญบั้งไฟ ผูกพันกับนิทานพื้นบ้านสองเรื่อง คือเรื่องท้าวผาแดงนางไอ่ และเรื่องสงครามระหว่างพญาคันคากกับพญาแถน ซึ่งเป็นเรื่องที่ถูกกล่าวถึงที่มาของการยิงบั้งไฟเลยที่เดียวตำนานเรื่องนี้เริ่มจากพระโพธิสัตว์เสวยชาติเป็นพญาคันคาก (คางคก) อาศัยอยู่ใต้ต้นไม้ใหญ่ครั้งนั้น พญาแถน เทพผู้เป็นใหญ่ในสวรรค์ผู้ลบล้างบาปให้ฝนตก เกิดไม่พอใจชาวโลกจึงบันดาลให้ฝนไม่ตก เกิดไม่พอใจชาวโลกจึงบันดาลให้ฝนไม่ตกเลยตลอด 7 ปี 7 เดือน 7 วัน ชาวเมืองทนไม่ไหวจึงคิดทำสงครามกับพญาแถน แต่สู้พญาแถนกับกองทัพเทวดาไม่ได้ ถูกไล่ล่าหนีมาถึงต้นไม้ใหญ่ที่พญาคันคาก อาศัยอยู่ในที่สุดพญาคันคากตกลงใจเป็นจอมทัพของชาวโลกต่อสู้กับพญาแถนพญาคันคากให้พญาปลวกก่อจอมปลวกขึ้น ไปจนถึงสวรรค์ ให้พญาผอดไม้ไปทำลายด้ามอาวุธของทหารและอาวุธพญาแถน และให้พญาผึ้ง ต่อ แตน ไปต่อยทหารและพญาแถนฝ่ายเทวดา พ่ายแพ้ พญาแถนจึงให้คำมั่นขี้น หากมนุษย์ยิงบั้งไฟขึ้นไปเดือนเมื่อไรจะรีบบันดาลให้ฝนตกลงมาให้ทันทีและถ้าบั้งไฟขึ้นก็ถือเป็นสัญญาณว่าฝนได้ตกลงถึงพื้นแล้วและเมื่อใดที่ชาวเมืองเล่นว่าก็เป็นสัญญาณแห่งการหมดสิ้นฤดูฝน พญาแถนก็บันดาลให้ฝนหยุดตก

3.2 ประเพณีสงกรานต์ เป็นประเพณีของคนไทยที่ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน อันที่จริงไม่ใช่เฉพาะคนไทยในประเทศไทยเท่านั้น ที่ถือว่าประเพณีสงกรานต์มีความสำคัญ คนที่พูดภาษาตระกูลไท ก็ยึดถือปฏิบัติเช่นเดียวกัน เช่น ประเทศลาว คนไทยใหญ่ ในประเทศพม่าที่ชายแดนติดกับภาคเหนือของไทย คนจีนที่พูดภาษาตระกูลไทในแคว้นยูนนาน เป็นต้น วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง พบว่า เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่ปฏิบัติเช่นเดียวกับหมู่บ้านอื่นๆ ทางภาคอีสาน วัฒนธรรมและประเพณีที่มีความเฉพาะเป็นเอกลักษณ์ หรือสื่อถึงวิถีชีวิตของชุมชนเทศบาลตำบลบ้านฝางจึงไม่มีอะไรเด่นนัก

4. การเมืองการปกครอง

เทศบาลตำบลบ้านฝางมีโครงสร้างที่รัฐจัดตั้งให้เช่นเดียวกับเทศบาลอื่น คือ มีนายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี 2 คน ที่ปรึกษานายกฯ 1 คน เลขานุการนายกฯ 1 คน สมาชิกสภาเทศบาล 12 คน ฝ่ายข้าราชการประจำ ได้แก่ สำนักปลัดเทศบาล กองคลัง กองช่าง

4.1 สถานที่สำคัญในเขตเทศบาลตำบลบ้านฝาง

4.2 โรงเรียนในเขตเทศบาลตำบลบ้านฝาง มีสถาบันการศึกษา จำนวน 6 แห่ง ได้แก่

ตารางที่ 3 แสดงสถานศึกษาในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

ลำดับที่	ชื่อโรงเรียน	ประเภท	จำนวน นักเรียน (คน)	จำนวน ห้องเรียน (ห้อง)	จำนวน ครู (คน)
1	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลบ้านฝาง	ก่อนประถมวัย	88	5	5
2	โรงเรียนอนุบาลโชคมณี	ก่อนประถมศึกษา	168	6	10
3	โรงเรียนชุมชนบ้านฝาง	ประถมศึกษา	235	5	7
		ประถมศึกษา	604	22	35
4	โรงเรียนฝางวิทยายน	มัธยมศึกษาตอนต้น	548	14	32
		มัธยมศึกษาตอนปลาย	343	9	20
5	ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน	มัธยมศึกษา	1,977	24	30
6	โรงเรียนปริยัติธรรม(วัดบูรพาราม)	มัธยมศึกษาตอนต้น	100	3	7
		มัธยมศึกษาตอนปลาย	81	3	7
รวม			4,144	91	153

5. การศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น

5.1 การศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นศาสนา แยกได้ดังนี้

5.1.1 ผู้นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 99 ของจำนวนประชากรทั้งหมดในเขตเทศบาล

มีวัด 2 วัด คือ วัดบูรพาราม และวัดป่าศรีปทุมวาราม

5.1.2 ผู้นับถือศาสนาอื่น ๆ ร้อยละ 1 ของจำนวนประชากรทั้งหมด เช่น ศาสนาอิสลาม

5.2 ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ ได้แก่

5.2.1 ประเพณีสงกรานต์ จัดงานประมาณเดือนเมษายนของทุกปี โดยมีพิธีรดน้ำดำหัวและมอบของขวัญแก่ผู้สูงอายุ และมีการแข่งขันกีฬาพื้นบ้านเพื่อความสามัคคี

5.2.2 ประเพณีบุญบั้งไฟจัดงานประมาณเดือนมิถุนายนของทุกปี มีการจัดขบวนแห่บั้งไฟ และการละเล่นต่าง ๆ

5.2.3 ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จัดงานประมาณเดือนกรกฎาคมของทุกปี มีการ จัดขบวนแห่เทียนใหญ่ที่สวยงาม

5.2.4 ประเพณีลอยกระทง จัดงานประมาณเดือนพฤศจิกายนของทุกปี โดยจัดให้มีการประกวดกระทงและนางนพมาศ

5.2.5 ประเพณีทำบุญวันขึ้นปีใหม่ จัดงานในเดือนมกราคมของทุกปี มีกิจกรรมการทำบุญตักบาตรร่วมกันระหว่างพนักงานเทศบาลและประชาชนในเขตเทศบาล

6. อาชีพของคนในเขตเทศบาลตำบลบ้านฝาง

ในเขตเทศบาลตำบลบ้านฝางมีประชากรที่เป็นกำลังแรงงานซึ่งเป็นแรงงานภาคเกษตรกรรมจำนวนมาก คิดเป็นร้อยละ 80 รองลงมาคือ ภาคพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม

6.1 เกษตรกรรม

6.1.1 การเกษตร เป็นอาชีพหลักของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านฝาง คิดเป็นร้อยละ 80 ของประชากรทั้งหมด โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรกรรมประมาณ 2,000 ไร่ ส่วนใหญ่ใช้ในการทำนา รองลงมาคือเพาะปลูกอื่น ๆ ผลผลิตทางการเกษตร ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด

6.1.2 ปศุสัตว์ ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงเพื่อบริโภคในครัวเรือนและใช้แรงงานมีส่วนน้อยที่เลี้ยงเพื่อการค้า สัตว์ที่เลี้ยงได้แก่ โค กระบือ สุกร เป็ด ไก่ จำนวนครัวเรือนในภาค ปศุสัตว์ ประมาณ 520 ครัวเรือน

6.1.3 การสหกรณ์

6.1.3.1 สหกรณ์การเกษตร 1 สหกรณ์ มีสมาชิกจำนวน 1,732 คน

6.1.3.2 สหกรณ์ชุมชน 1 สหกรณ์ มีสมาชิกจำนวน 1,654 คน

7. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

ในเขตเทศบาลตำบลบ้านฝาง มีประชากรที่เป็นกำลังแรงงานซึ่งเป็น แรงงานภาคสภาพทางเศรษฐกิจหลักของเทศบาลตำบลบ้านฝาง ได้แก่ การค้าพาณิชยกรรมและการบริการ เป็นส่วนใหญ่ โดยการเกษตรกรรมเป็นส่วนน้อย ทั้งนี้เนื่องจากเป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการระดับอำเภอ จากการสำรวจพบว่าร้านค้าในเทศบาลตำบลบ้านฝาง เป็นร้านค้าขายของชำ ร้านเสื้อผ้า ร้านเครื่องดืมและอาหาร ร้านอุปกรณ์ไฟฟ้า ร้านเสริมสวย ร้านค้าเฉพาะอย่าง และตัวชี้วัดที่จะทำให้เห็นว่าสภาพเศรษฐกิจของชุมชน ก็คือ ธนาคารที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลถึง 1 แห่ง คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

7.1 การอุตสาหกรรม

ส่วนมากเป็นอุตสาหกรรมภายในครัวเรือนซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องจากการเกษตร ประกอบด้วย

7.1.1 โรงสีข้าว จำนวน 4 แห่ง

7.1.2 อู่ซ่อมรถยนต์และรถจักรยานยนต์ จำนวน 14 แห่ง

7.2 แรงงาน

เกษตรกรจำนวนมาก คิดเป็นร้อยละ 80 รองลงมาคือ ภาค พาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม อาชีพหลัก ได้แก่ทำการเกษตร (ปลูกข้าว) ปลูกข้าวโพด

8. ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ

8.1 ทรัพยากรธรรมชาติ

8.1.1 ป่าไม้

ในเขตเทศบาลตำบลบ้านฝาง เป็นพื้นที่เกษตรกรรม (นาข้าว) และชุมชน ไม่มีพื้นที่ ที่เป็นป่าไม้ ที่จะสามารถประกาศเป็นป่าสงวนได้ แต่มีอาณาเขตติดต่อกับป่าสงวนโสกแต่ และอุทยานหินช้างสี ที่มีพื้นที่ครอบคลุมตำบลปังหวายนั้น อำเภอบ้านฝาง

8.1.2 ทรัพยากรดิน

ดิน ในเขตเทศบาลตำบลบ้านฝาง ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นดินปนทราย และมีความเสี่ยงต่อดินเค็ม อยู่ในระดับปานกลาง (มีกราบเกลือไม่เกิน 10%) ทำให้ไม่มีศักยภาพในอุ้มน้ำได้ดี ไม่สามารถใช้ทำการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8.1.3 ทรัพยากรน้ำ

เทศบาลตำบลบ้านฝาง มีแหล่งน้ำที่ใช้ในการอุปโภคบริโภค คือ บึงสว่าง ลำน้ำเชิญ ลำห้วยหมู และห้วยท่าเหวอ ซึ่งนำน้ำมาใช้ผลิตเป็นน้ำประปา ซึ่งผลิตได้ประมาณ 2,400 ลบ.ม./วัน สภาพปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ มี 2 กลุ่ม คือปัญหาขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งและปัญหาน้ำท่วมนาข้าวที่ลุ่มในฤดูฝน

8.2 สิ่งแวดล้อม

8.2.1 ขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล เทศบาลตำบลบ้านฝางมีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 4.5 ตัน / วัน รถยนต์ที่ใช้ในการเก็บขยะมี 3 คัน แยกได้ดังนี้ มีปริมาณขยะที่เก็บได้ประมาณ 51 ลบ.ม./วัน และจำนวนขยะที่สามารถกำจัดได้ ประมาณ 48 ลบ.ม./วัน โดยวิธีฝังกลบอย่างถูกสุขลักษณะในพื้นที่สาธารณะในเขตเทศบาล

8.2.2 มลพิษทางน้ำ เทศบาลตำบลบ้านฝาง ยังไม่พบปัญหามลพิษทางน้ำ เนื่องจากการรักษาสภาพแหล่งน้ำสาธารณะให้อยู่ในสภาพการใช้อุปโภคบริโภคได้ดี

8.2.3 มลพิษเสียงทางเสียงในเขตเทศบาลมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของยานพาหนะ และมีการขนส่งสินค้าซึ่งต้องใช้ถนนสายหลักคือถนนมะลิวัลย์เป็นเส้นทางสัญจรในตอนกลางคืนมากขึ้นซึ่งเป็นมลพิษทางเสียงต่อประชาชนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณริมถนนมะลิวัลย์

9. การท่องเที่ยวและนันทนาการ

9.1 สถานที่ท่องเที่ยว

เทศบาลตำบลบ้านฝาง อยู่ห่างจากสถานที่ท่องเที่ยว คือ อุทยานหินช้างสี ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของเทศบาล ดิเคเขตลำน้ำพอง ระยะทางประมาณ 37 กิโลเมตรใช้เวลาเดินทางโดยรถยนต์ประมาณ 35-40 นาที และที่มีอยู่ในเขตเทศบาลจะเป็นสวนหย่อมเพื่อให้ประชาชนและผู้สัญจรไปมาได้พักผ่อน คือสวนริมบึงสว่าง ดิคริมถนนมะลิวัลย์ สามารถมองเห็นได้ง่าย ซึ่งอยู่ระหว่างปรับปรุงทัศนียภาพให้สวยงาม

9.2 สถานที่ออกกำลังกายและนันทนาการ

สถานที่ออกกำลังกายและนันทนาการ อยู่ที่สำนักงานเทศบาลตำบลบ้านฝาง ตั้งอยู่ริมถนนมะลิวัลย์ ซึ่งจะเป็นที่ออกกำลังกายโดยใช้เครื่องออกกำลังกายที่ทันสมัยและถูกสุขลักษณะและมีลานเดินแอโรบิกของชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้ออกกำลังกายซึ่งเป็นนโยบายอีกอย่างหนึ่งของเทศบาลที่จะส่งเสริมให้ประชาชนและเยาวชนหันมาสนใจสุขภาพและห่างไกลยาเสพติด อยู่ที่ศูนย์บริการสาธารณสุข

ตอนที่ 2 ปัญหาและปัจจัยการส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเยาวชน ประชาชน และหน่วยงานต่าง ๆ ในเทศบาลตำบลบ้านฝาง ที่เข้าร่วมกิจกรรมการสร้างสำนึกรักบ้านเกิด

ตัวชี้วัดสำนึกรักบ้านเกิด

ตัวชี้วัดที่ 1 ทุนเงินหรือทุนที่สร้างขึ้น

โครงการส่งเสริมศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง มีงบประมาณสนับสนุนจากเทศบาลตำบลบ้านฝางและสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินโครงการครั้งนี้

ตัวชี้วัดที่ 2 ทุนมนุษย์

ผู้นำชุมชนและชาวบ้าน เด็กและเยาวชน ในเขตเทศบาลตำบลบ้านฝาง มีความสนใจกระตือรือร้นในการเข้าร่วมโครงการครั้งนี้ เพราะล้วนแต่เป็นการคิดริเริ่มของลูกหลานในเขตเทศบาลตำบลบ้านฝาง และผู้นำชุมชนและชาวบ้านล้วนแล้วแต่มีประสบการณ์มาก สามารถให้คำปรึกษาแก่เด็กและเยาวชนได้

ตัวชี้วัดที่ 3 ทุนทางสังคม

มีภาคีเครือข่ายให้การสนับสนุน เช่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น ส่งเสริมสนับสนุนด้านกิจกรรมของสภาเด็ก เทศบาลตำบลบ้านฝาง เป็นที่ปรึกษาสนับสนุนบุคลากร สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ โรงเรียนฝางวิทยายนส่งเสริมเด็กและเยาวชนเข้าร่วมโครงการศูนย์เกษตรทำพระสนับสนุนให้พันธ์ุไก่และเป็ด มหาวิทยาลัยขอนแก่น คณะเกษตรศาสตร์

สนับสนุนบุคคลากรให้ความรู้เรื่องการปรับปรุงดิน กรมทรัพยากรและน้ำบาดาล ให้การสนับสนุน
ถังเก็บน้ำ และสนับสนุนให้บุคคลากรให้ความรู้

ตัวชีวิตที่ 4 ทูทางธรรมชาติ

การดำเนิน โครงการส่งเสริมศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นไปอย่างดี ชาวบ้านและ
หน่วยงานต่าง ๆ ยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือ ทำให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์สมเจตนารมณ์ของเด็กและ
เยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง

กิจกรรมการสอนให้เยาวชนปลูกข้าว การสร้างจิตสำนึกให้แก่เยาวชน โดยการให้
เยาวชนมีส่วนร่วม เรียนรู้วิธีการปลูกข้าว ซึ่งปัจจุบันอาชีพเกษตรกรรมถูกละเลยจากคนหนุ่มสาวที่มุ่ง
หน้าสู่ภาคอุตสาหกรรม เพราะไม่อยากเห็นเกี่ยวกับการทำไร ทำนา หรือทำสวน จนทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิด
และปล่อยให้ผู้เฒ่าผู้แก่อาศัยอยู่เพียงลำพังในวิถีชีวิตคนชนบทอาศัยอยู่กับดินกับน้ำมาตลอด คนมอง
ว่าอาชีพทำนาล้าบาค แต่ความจริงแล้วเป็นอาชีพที่ดี ถ้าไม่มีทำนา คนทั้งโลกก็อยู่ไม่ได้ เพราะไม่มี
ข้าวกิน ชาวนามีอิสระ ไม่มีอะไรหรือใครมากำหนด เช่น นายแรงงาน หากเราไม่ทำลายธรรมชาติ ฝน
ฟ้าอากาศก็ปกติ แต่ถ้าเราทำลายป่าก็จะทำให้มีปัญหาความแล้ง เกิดความแปรปรวน เกษตรกรต้อง
ปลูกพืชหลากหลายเพื่อลดความเสี่ยง และปลูกทุกอย่าง ทำให้เกษตรกรไม่รวย ไม่จน ไม่มีหนี้ เพราะ
ปลูกเพื่อกิน ถ้าเหลือจึงจะเอามาขาย“เราต้องสอนให้เด็กเห็นคุณค่า เอาที่ดินเป็นกระดาน เอาขอบเป็น
เสียมเป็นปากกา เอาน้ำฝนน้ำบ่อเป็นน้ำหมึก เอาพืชพันธุ์มาเป็นตัวพยัญชนะ ชาตินี้ทั้งชาติก็ไม่มีคำว่า
จน และร่วมกันอนุรักษ์ท้องดิน ดิน น้ำ ป่า มีความสำคัญขงทุกชีวิตบน โลก หากใครทำลายเท่ากับ
ทำลายชีวิตตัวเอง หรือผู้อื่นด้วย โดยการนำของ ผู้นำชุมชน ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ในฤดูกาลปลูกข้าว
ประกอบด้วย

ตัวชีวิตที่ 1 ทูเงินหรือทุนที่สร้างขึ้น

ทุนที่สร้างขึ้นจากการร่วมมือของผู้นำชุมชน ครูพ่อแม่ ผู้ปกครอง ของเด็กและเยาวชน
ร่วมกันเป็นลักษณะการอบรม การวางแผน การร่วมคิดในการจัดกิจกรรม การกำหนดวันในการ
ร่วมมือกันระหว่างเยาวชนและผู้ปกครอง

ตัวชีวิตที่ 2 ทูมนุษย์

ผู้มีความรู้ ปรชาชนในชุมชน ครู ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง หน่วยงานภาครัฐ ให้คำแนะนำ
รู้จักวิธีที่ถูกต้องในการปลูกข้าว เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้ตระหนักถึงรากเหง้าความเป็นมาของบรรพ
บุรุษ ที่เป็นชาวนา

ตัวชีวิตที่ 3 ทูทางสังคม

ผู้มีความรู้ในการปลูกข้าว ได้สอนให้เด็กและเยาวชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านฝาง ได้
เรียนรู้วิธีการปลูกข้าวที่ถูกต้อง ได้รับความสนใจจากผู้ปกครองและชาวบ้านเป็นอย่างมาก

ตัวชี้วัดที่ 4 ทุณธรรมชาติ

กิจกรรม การสอนให้เยาวชนปลูกข้าวเป็นไปด้วยดี เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมต่างกล่าวถึงว่า การปลูกข้าวเป็นสิ่งที่ยาก ทำให้เด็กและเยาวชนนึกถึงบรรพบุรุษที่เก่าแก่ที่พยายามรักษาเทือกสวนไร่นา จนตกทอดถึงลูกหลาน เพื่อให้มีที่ทำกิน ไม่ขายให้กับนายทุนเพื่อก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม

ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา

การนำเสนอการจัดกิจกรรมให้เยาวชนประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นประเพณีปฏิบัติของชาวพุทธ ที่ได้กระทำมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาล เหตุที่ทำให้เกิดประเพณีเพราะสมัยก่อน มีภิกษุได้เดินไปเหยียบย่ำข้าว กล้าในนาของชาวบ้านทำให้ได้รับความเดือดร้อน ดังนั้นพระพุทธรเจ้าจึงได้อนุญาตให้ภิกษุสามเณรอยู่จำพรรษาที่วัดเป็นเวลา 3 เดือน คือในช่วงวันแรมหนึ่งค่ำ เดือนแปด ถึงวันขึ้นสิบห้าค่ำเดือน 11 ซึ่งเป็นช่วงสิ้นสุดการเก็บเกี่ยวของชาวบ้านพอดี ในช่วงเข้าพรรษานี้ ประชาชนจะนำเทียนไปถวายพระภิกษุเพราะเชื่อว่าจะทำให้ตนเฉลียวฉลาดมีไหวพริบปฏิภาณประดุจขี้ผึ้งที่ใช้ทำเทียนที่ได้จากรังผึ้ง สำหรับการแห่เทียนพรรษาของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง นั้น ถือเป็นประเพณีทางศาสนาซึ่งมีความเจริญในพุทธศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีมาเป็นเวลายาวนาน เป็นการแสดงออกถึงการยึดมั่นสืบสานงานบุญทางพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน แสดงถึงวิถีชีวิตของชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน แสดงให้เห็นถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และความสามัคคีของคนในชุมชน งานแห่เทียนพรรษา เป็นงานที่ทำให้คนวัยรุ่น หนุ่มสาว ได้มีโอกาสได้ใกล้ชิดและสัมผัส กับ ศิลปวัฒนธรรมอย่างใกล้ชิด จะมีทั้งผู้สูงอายุและคนหนุ่มสาว ซึ่งคาดหวังได้ว่า ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น จะสืบทอดต่อไปอีกยาวนาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุดในการส่งเสริม ทำนุบำรุงศาสนาและอนุรักษ์ ศิลปะวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นเพราะเป็นหน่วยงานราชการที่ใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด

จากการศึกษาจะเห็นว่า เยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง มีความสนใจและได้รับการฝึกอบรมในการพัฒนาจิตสำนึกรักบ้านเกิด โดยรู้ช่องทางของการรับรู้ข่าวสาร ทั้งพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติปี 2550 แต่มีผลบังคับใช้เมื่อปี พ.ศ. 2551 มีการกำหนดให้มีการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนตามกฎหมาย ซึ่งถือเป็นองค์กรตามกฎหมาย ได้ให้มีการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนในระดับตำบลขึ้น จากนั้นก็มาสู่ระดับอำเภอ และระดับจังหวัดตามลำดับ (แตกต่างจากแรกเริ่มก่อนที่มีพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติปี 2550 ซึ่งเป็นการจัดตั้งในระดับจังหวัด ลงมาเป็นในระดับอำเภอ และตำบลตามลำดับ) แต่อันที่จริงแล้ว

เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติปี 2550 คือ ต้องการให้มี
สภาเด็กและเยาวชนระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย

จากการสัมภาษณ์ถึงความเป็นมาของสภาเด็กและเยาวชนว่า สภาเด็กและเยาวชนเกิดขึ้นมาแรกเริ่มเดิมทีจากการการประชุมคณะกรรมการจัดงานวันเยาวชนแห่งชาติ ปี 2547 เมื่อ ซึ่งมี
อดีตรองนายกรัฐมนตรี (ศาสตราจารย์ ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์) เป็นประธาน ได้มีมติเห็นชอบให้จัดตั้ง
สภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัดนำร่อง 4 จังหวัด (ภาคละ 1 จังหวัด) ที่เชียงราย สุรินทร์ ปราจีนบุรี
และสตูล โดยให้ สท. เป็นเจ้าของเรื่อง ส่วนการดำเนินงานในระดับจังหวัดให้องค์กรการบริหารส่วน
จังหวัด (อบจ.) เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ และเมื่อคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงาน
เยาวชนแห่งชาติ (กยช.) ได้รับการปรับปรุงโครงสร้างตามมติคณะรัฐมนตรีเสร็จเรียบร้อยแล้ว ประธาน
กยช. คือ รองนายกรัฐมนตรีในขณะนั้นได้จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการส่งเสริมและ
ประสานงานเยาวชนแห่งชาติครั้งที่ 1/2548 ที่ทำเนียบรัฐบาล ซึ่งที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบให้มีการ
จัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัด ภายใต้หลักการ “เด็กนำผู้ใหญ่หนุน” และควรผลักดันให้
หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และกลุ่มเยาวชน ร่วมมือกันจัดตั้งสภาเด็ก
และเยาวชนจังหวัดให้ครบทุกจังหวัด

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการสำนึกรักบ้านเกิด เกิดจากการศึกษา
ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการพัฒนาและสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง
ผลการสัมภาษณ์แสดงถึงบทบาทที่สำคัญของสภาเด็กและเยาวชนคือ เป็นกระบอกเสียงของเด็กและ
เยาวชน ซึ่งในแต่ละตำบลก็จะมีสภาเด็กและเยาวชนระดับตำบล สภาเด็กและเยาวชนตำบลก็จะนำเอา
ปัญหาเด็กและเยาวชน ข้อเสนอแนะในระดับตำบล เสนอต่อเวทีของสภาเด็กและเยาวชนระดับอำเภอ
จากนั้นสภาเด็กและเยาวชนอำเภอก็จะนำเสนอปัญหาและข้อเสนอแนะสู่เวทีระดับจังหวัด สภาเด็ก
และเยาวชนในระดับจังหวัดก็จะรวบรวม สังเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะของเด็กและเยาวชนใน
ระดับจังหวัดสู่เวทีของสภาเด็กและเยาวชนในระดับประเทศ และในแต่ละปีก็จะมีจัดงานสมัชชา
เด็กและเยาวชนหรือเวทีสิทธิเด็กระดับประเทศซึ่งเป็นการนำเสนอ ปัญหา ข้อเสนอแนะความต้องการ
ของเด็กและเยาวชนเสนอต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อจัดทำเป็นแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนใน
ระดับประเทศเป็นบทบาทที่สำคัญของสภาเด็กและเยาวชนที่ถือเป็นการขับเคลื่อนงานทางด้าน
กฎหมาย ด้านนโยบาย นอกจากนี้สภาเด็กและเยาวชนได้ทำงานในเชิงรุก กล่าวคือ ทำงานในเรื่อง
ของการเฝ้าระวังปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรม ปัญหาของเด็กและเยาวชนและรวมถึงปัญหาสังคม
ทั่วไปที่นอกเหนือจากปัญหาของเด็กและเยาวชนด้วยและอีกบทบาทหนึ่งที่สำคัญของสภาเด็กและ
เยาวชนจังหวัดคือ ถือว่าองค์กรหลักที่มีส่วนในการสนับสนุนการดำเนินงานของภาครัฐและเอกชน
ซึ่งงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน เป็นการทำงานภายใต้หลักการ “เด็กนำผู้ใหญ่หนุน” ซึ่งเด็กจะ

สามารถเข้าใจปัญหาของเด็กด้วยกันเองได้ดี สามารถพูดคุยและแก้ปัญหาของเด็กได้ดีกว่าผู้ใหญ่ ดังนั้นทางผู้ใหญ่จึงใช้ข้อดีตรงนี้โดยการให้สภาเด็กและเยาวชนเข้าไปช่วยดำเนินกิจกรรม ช่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ช่วยงานของหน่วยงานภาครัฐในสังกัดกระทรวงต่างๆ เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงวัฒนธรรม เป็นต้น กระทรวงต่างๆก็ได้ขอความร่วมมือให้สภาเด็กและเยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมเพราะเชื่อมั่นว่าทุกกระทรวงมีแผนกิจกรรมที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชนซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็น จะเห็นได้จากประธานสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยก็เป็นที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประธานสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดก็เป็นที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการจังหวัด ในด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประธานอำเภอก็เป็นที่ปรึกษาของนายอำเภอ ประธานตำบลก็เป็นที่ปรึกษาของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนเช่นกัน และที่สำคัญยิ่งกว่านั้นในสภาระดับประเทศก็ได้ให้ความสำคัญกับสภาเด็กและเยาวชน ได้ตั้งสภาเด็กและเยาวชนให้เป็น อนุกรรมการของสภาผู้แทนราษฎรบ้าง ของรัฐสภาบ้างหรือตั้งให้เป็นอนุกรรมการด้านอื่นๆ ด้วย

บทบาทหน้าที่คณะกรรมการบริหารสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง
ประธานสภาเด็ก และเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น มีหน้าที่

1. แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารสภาฯ
2. เป็นประธานดำเนินการในที่ประชุมใหญ่ของสภาเด็กและเยาวชนตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น และที่ประชุมกรรมการบริหาร
3. ควบคุมการบริหารงานทั่วไปของสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น ให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและตามมติที่ประชุมของคณะกรรมการรองประธานสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น มีหน้าที่ช่วยเหลือประธานหรือทำการแทนประธานเมื่อประธานไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

เลขานุการ มีหน้าที่

1. บริหารงานของสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น ตามระเบียบข้อบังคับและดำเนินการตามคำสั่งหรือมติของที่ประชุมใหญ่ และคณะกรรมการฯ
2. ดำเนินการจัดประชุมและบันทึกการรายงานการประชุม
3. จัดทำรายงานประจำปี แสดงผลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น เสนอประธานสภาฯเพื่อประธานแถลงต่อที่ประชุมใหญ่ในคราวที่เสนอของบคุลและรายงานการสอบ

4. แจ้งผลการประชุมให้คณะกรรมการบริหารและสมาชิกทราบ

5. รวบรวมและเก็บรักษาเอกสารหลักฐานทั้งหมดของสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น และปฏิบัติกิจการอื่นที่มีได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้ใดโดยเฉพาะ

เหรียญก มีหน้าที่

1. มีหน้าที่ในการรับจ่ายและรักษาเงินตลอดจนการจัดทำและควบคุมบัญชีการเงินของสภาเด็กและเยาวชน

2. รายงานแถลงฐานะการเงินเสนอต่อคณะกรรมการเป็นรายเดือนเพื่อเสนอต่อที่ประชุมใหญ่

3. จัดทำบัญชี รายรับ-รายจ่าย บัญชีทรัพย์สินลูกหนี้ เจ้าหนี้ ของสภาเด็ก และเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

ฝ่ายทะเบียน มีหน้าที่

1. รับสมัครและจัดทำทะเบียนสมาชิกของสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

2. จัดทำทะเบียนวัสดุและทรัพย์สินของสภาสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

3. การเปลี่ยนแปลงที่อยู่หรือย้ายที่ทำงานของสมาชิกให้นายทะเบียนแจ้งต่อที่ประชุมคณะกรรมการ

ฝ่ายบริการ มีหน้าที่

ในการต้อนรับและดูแลทรัพย์สินของสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น หรือทำหน้าที่ตามที่ประธานมอบหมาย

ฝ่ายประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่

ทำหน้าที่เผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินกิจการของสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

ฝ่ายกิจกรรม มีหน้าที่

1. วางแผน พัฒนา และแก้ไขปัญหาด้านกิจกรรมของสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

2. ประสานงานกับผู้บริหารและฝ่ายอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม

3. กำหนดและควบคุมดูแลปฏิทินการจัดกิจกรรมประจำปี

4. ดูแลให้มีการประเมินผลการจัดกิจกรรมทุกครั้ง

ฝ่ายสารสนเทศ มีหน้าที่

1. รับผิดชอบในการวิเคราะห์ จัดทำออกแบบและพัฒนาระบบฐานข้อมูลของสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น
2. จัดเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ของสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

การสร้างกิจกรรมสำนึกรักบ้านเกิด มีดังต่อไปนี้

1. โครงการส่งเสริมเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง

ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่เด็กและเยาวชน ผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษา เพื่อจะเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในปัจจุบัน เทศบาลตำบลบ้านฝางได้ส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพเพื่อเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมรายได้ให้กับชุมชน ได้มีการรวมกลุ่ม พัฒนากลุ่มอาชีพและมีการจัดทำแผนการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาอาชีพแก่กลุ่มอาชีพ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านฝาง โดยเสริมสร้างรายได้ให้เด็กและเยาวชนลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองและเพิ่มศักยภาพของชุมชน ให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองได้รวมทั้งเพื่อเป็นมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง ได้เข้าร่วมโครงการ และการรวมกลุ่มกันจัดทำแปลงเกษตร ปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา เลี้ยงกบ โดยแบ่งกลุ่มรับผิดชอบ เพื่อหารายได้ให้กับตนเอง และเป็นกองทุนสำหรับเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ สามารถนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและปลูกฝังอาชีพตลอดจนการเรียนรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวชี้วัดสำนึกรักบ้านเกิด

ตัวชี้วัดที่ 1 ทุนเงินหรือทุนที่สร้างเงิน

โครงการส่งเสริมศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง มีงบประมาณสนับสนุนจากเทศบาลตำบลบ้านฝางและสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินโครงการครั้งนี้

ตัวชี้วัดที่ 2 ทุนมนุษย์

ผู้นำชุมชนและชาวบ้าน เด็กและเยาวชน ในเขตเทศบาลตำบลบ้านฝาง มีความสนใจกระตือรือร้นในการเข้าร่วมโครงการครั้งนี้ เพราะล้วนแต่เป็นการคิดริเริ่มของลูกหลานในเขตเทศบาลตำบลบ้านฝาง และผู้นำชุมชนและชาวบ้านล้วนแล้วแต่มีประสบการณ์มาก สามารถให้คำปรึกษาแก่เด็กและเยาวชนได้

ตัวชี้วัดที่ 3 ทุนทางสังคม

มีภาคีเครือข่ายให้การสนับสนุน เช่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดขอนแก่น ส่งเสริมสนับสนุนด้านกิจกรรมของสภาเด็ก เทศบาลตำบลบ้านฝาง เป็นที่ปรึกษา สนับสนุนบุคลากร สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ โรงเรียนฝางวิทยายน ส่งเด็กและเยาวชนเข้าร่วม โครงการ ศูนย์เกษตรทำพระสนับสนุนให้พันธ์ุไก่และเป็ด มหาวิทยาลัยขอนแก่น คณะเกษตรศาสตร์ สนับสนุนบุคลากรให้ความรู้เรื่องการปรับปรุงดิน กรมทรัพยากรและน้ำบาดาล ให้การสนับสนุน ดึงเก็บน้ำ และสนับสนุนให้บุคลากรให้ความรู้

ตัวชี้วัดที่ 4 ทุนทางธรรมชาติ

การดำเนิน โครงการส่งเสริมศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นไปอย่างดี ชาวบ้านและหน่วยงานต่าง ๆ ยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือ ทำให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์สมเจตนารมณ์ของเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง

2. กิจกรรมการสอนให้เยาวชนปลูกข้าว การสร้างจิตสำนึกให้แก่เยาวชน โดยการให้ เยาวชนมีส่วนร่วม เรียนรู้วิธีการปลูกข้าว ซึ่งปัจจุบันอาชีพเกษตรกรรมถูกละเลยจากคนหนุ่มสาวที่มุ่งหน้าสู่ภาคอุตสาหกรรม เพราะไม่อยากเหนื่อยกับการทำไร่ ทำนา หรือทำสวน จนทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิด และปล่อยให้ผู้เฒ่าผู้แก่อาศัยอยู่เพียงลำพังในวิถีชีวิตคนชนบทอาศัยอยู่กับดินกับน้ำมาตลอด คนมองว่าอาชีพทำนาล้าบาก แต่ความจริงแล้วเป็นอาชีพที่ดี ถ้าไม่มีทำนา คนทั้งโลกก็อยู่ไม่ได้ เพราะไม่มี ข้าวกิน ชาวนามีอิสระ ไม่มีอะไรหรือใครมากำหนดเช่นขายแรงงาน หากเราไม่ทำลายธรรมชาติ ฝน ฟ้าอากาศก็ปกติ แต่ถ้าเราทำลายป่าก็จะทำให้มีปัญหาความแล้ง เกิดความแปรปรวน เกษตรกรต้อง ปลูกพืชหลากหลายเพื่อลดความเสี่ยง และปลูกทุกอย่าง ทำให้เกษตรกรไม่รวย ไม่จน ไม่มีหนี้ เพราะ ปลูกเพื่อกิน ถ้าเหลือจึงจะเอามาขาย“เราต้องสอนให้เด็กเห็นคุณค่าเอาที่ดินเป็นกระดาน เอาจอบเป็น เสียมเป็นปากกา เอาน้ำฝนน้ำบ่อเป็นน้ำหมึก เอาพืชพันธุ์มาเป็นตัวพยัญชนะ ชาตินี้ทั้งชาติก็ไม่มีคำว่า จน และร่วมกันอนุรักษ์ท้องดิน ดิน น้ำป่า มีความสำคัญขงทุกชีวิตบนโลก หากใครทำลายเท่ากับ ทำลายชีวิตตัวเองหรือผู้อื่นด้วย โดยการนำของผู้นำชุมชน ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ในฤดูกาลปลูกข้าว ประกอบด้วย

ตัวชี้วัดที่ 1 ทุนเงินหรือทุนที่สร้างขึ้น

ทุนที่สร้างขึ้นจากการร่วมมือของผู้นำชุมชน ครูพ่อแม่ ผู้ปกครอง ของเด็กและเยาวชน ร่วมกันเป็นลักษณะการอบรม การวางแผน การร่วมคิดในการจัดกิจกรรม การกำหนดวันในการ ร่วมมือกันระหว่างเยาวชนและผู้ปกครอง

ตัวชีวิตที่ 2 ทุนมนุษย์

ผู้มีความรู้ ปราชญ์ในชุมชน ครู ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง หน่วยงานภาครัฐ ให้คำแนะนำ รู้จักวิธีที่ถูกต้องในการปลูกข้าว เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้ตระหนักถึงรากเหง้าความเป็นมาของบรรพบุรุษ ที่เป็นชาวนา

ตัวชีวิตที่ 3 ทุนทางสังคม

ผู้มีความรู้ในการปลูกข้าว ได้สอนให้เด็กและเยาวชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านฝาง ได้เรียนรู้วิธีการปลูกข้าวที่ถูกต้องได้รับความสนใจจากผู้ปกครองและชาวบ้านเป็นอย่างมาก

ตัวชีวิตที่ 4 ทุนธรรมชาติ

กิจกรรมการสอนให้เยาวชนปลูกข้าวเป็นไปด้วยดี เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมต่างกล่าวถึงว่า การปลูกข้าวเป็นสิ่งที่ยาก ทำให้เด็กและเยาวชนนึกถึงบรรพบุรุษที่เก่าแก่ที่พยายามรักษาเทือกสวนไร่นาจนตกทอดถึงลูกหลาน เพื่อให้มีที่ทำกิน ไม่ขายให้กับนายทุนเพื่อก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม

3. ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา

การนำเสนอการจัดกิจกรรมให้เยาวชนประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นประเพณีปฏิบัติของชาวพุทธที่ได้กระทำมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาล เหตุที่ทำให้เกิดประเพณีเพราะสมัยก่อน มีภิกษุได้เดินไปเหยียบขี้ข้าว กล้าในนาของชาวบ้านทำให้ได้รับความเดือดร้อน ดังนั้นพระพุทธเจ้าจึงได้อนุญาตให้ภิกษุสามเณรอยู่จำพรรษาที่วัดเป็นเวลา 3 เดือน คือในช่วงวันแรมหนึ่งค่ำเดือนแปด ถึงวันขึ้นสิบห้าค่ำเดือน 11 ซึ่งเป็นช่วงสิ้นสุดการเก็บเกี่ยวของชาวบ้านพอดี ในช่วงเข้าพรรษานี้ ประชาชนจะนำเทียนไปถวายพระภิกษุเพราะเชื่อว่าจะทำให้ตนเฉลียวฉลาดมีไหวพริบปฏิภาณประดุจขี้ผึ้งที่ใช้ทำเทียนที่ได้จากขี้ผึ้ง สำหรับการแห่เทียนพรรษาของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝางนั้น ถือว่าเป็นประเพณีทางศาสนา ซึ่งมีความเจริญ ในพุทธศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีมาเป็นเวลายาวนาน เป็นการแสดงออกถึงการยึดมั่นสืบสานงานบุญทาง พุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด เป็นการอนุรักษ์ วัฒนธรรมประเพณี ท้องถิ่น ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน แสดงถึงวิถีชีวิตของ ชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน แสดงให้เห็นถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และความสามัคคีของคนในชุมชน งานแห่เทียนพรรษาเป็นงานที่ทำให้คนวัยรุ่น หนุ่มสาว ได้มีโอกาสได้ใกล้ชิดและสัมผัสกับศิลปวัฒนธรรมอย่างใกล้ชิด จะมีทั้งผู้สูงอายุและคนหนุ่มสาว ซึ่งคาดหวังได้ว่า ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นจะสืบทอดต่อไปอีกยาวนาน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุดในการส่งเสริม ทำนุบำรุงศาสนา และอนุรักษ์ ศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นเพราะเป็นหน่วยงานราชการที่ใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด

ตัวชี้วัดที่ 1 ทุนเงินหรือทุนที่สร้างขึ้น

งบประมาณที่เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาค่อนข้างสูง เพราะเป็นงานใหญ่ที่มีการเชิญหน่วยงานในเครือข่ายหลายแห่งเข้าร่วม แต่งบประมาณเพียงพอเนื่องจากเป็นประเพณีและวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

ตัวชี้วัดที่ 2 ทุนมนุษย์

ผู้นำมีศักยภาพสูงในการจัดกิจกรรมประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ประสบผลสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องด้วยผู้นำมีศักยภาพในการบริหารจัดการงบประมาณในการกิจกรรมให้ยิ่งใหญ่ ชาวบ้านมีความรักสามัคคีและให้ความร่วมมือในกิจกรรมจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีในทุกปีที่มีการจัดกิจกรรม

ตัวชี้วัดที่ 3 ทุนทางสังคม

กิจกรรมประเพณีแห่เทียนพรรษา ทุกฝ่ายที่ได้รับเชิญมาร่วมงาน ต่างมาร่วมงานกันเป็นอย่างดี ทุกคนที่มาร่วมงานต่างมีส่วนร่วมและมีความสามัคคีกันในการจัดกิจกรรมครั้งนี้เป็นอย่างดี เด็กและเยาวชนที่ออกไปทำงานต่างถิ่น ต่างคิดถึงกิจกรรมและประเพณีแห่เทียนพรรษา และจะกลับมาช่วยกันเกิดเพื่อร่วมประเพณีแห่เทียนพรรษาทุกปี

ตัวชี้วัดที่ 4 ทุนธรรมชาติ

การบริหารจัดการกิจกรรมประเพณีแห่เทียนพรรษา มีการวางแผนรูปแบบการจัดงาน และพิธีการ ลงมือปฏิบัติตามที่แผนงานวางไว้ รวมถึงมีการสรุปปัญหาที่เกิดขึ้นและปรึกษาหารือกันในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

4. กิจกรรมการร่วมแรงร่วมใจกันทำความสะอาดชุมชนและที่อยู่อาศัย

พื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการเป็นรากฐานของพลเมืองที่ดีนั้นจะต้องสร้างจากจิตสำนึกของการทำเพื่อส่วนรวม โดยการปลูกฝังจิตใจให้เยาวชนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เป็นการสร้างคุณธรรมจริยธรรมซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดจากภายใน "จิตสาธารณะ" เป็นสิ่งหนึ่งในการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนรู้จักเสียสละร่วมแรงร่วมใจ มีความร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ช่วยกันพัฒนาคุณภาพโลกใบนี้ให้น่าอยู่มากขึ้น และเพื่อเป็นหลักการในการดำเนินชีวิต ช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคม

ตัวชี้วัดที่ 1 ทุนเงินหรือทุนที่สร้างขึ้น

งบประมาณในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจาก เทศบาลตำบลบ้านฝาง และการบริจาคของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านฝาง

ตัวชี้วัดที่ 2 ทุมนมนุษย์

สภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง มีความตั้งใจ เสียสละเพื่อส่วนรวมและทำให้เห็นถึงการจัดกิจกรรมให้ชาวบ้านประจักษ์ว่าทำได้จริง อย่างการทำฮีโร่วัด การทำความสะอาดโรงเรียน การพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่

ตัวชี้วัดที่ 3 ทุนทางสังคม

ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมแรงร่วมใจกันทำความสะอาดชุมชนและที่อยู่อาศัย ทำให้ชาวบ้าน เด็กและเยาวชนมีการปฏิสัมพันธ์และเข้าถึงกันมากขึ้น

ตัวชี้วัดที่ 4 ทุนธรรมชาติ

มีการวางแผนการจัดกิจกรรมการร่วมแรงร่วมใจกันทำความสะอาดชุมชนและที่อยู่อาศัย ให้อย่างยั่งยืน โดยกำหนดจัดทุก ๆ 6 เดือน เพื่อเป็นการฝึกให้เด็กและเยาวชนมีความรับผิดชอบต่อสังคมเพิ่มมากขึ้น

บทสรุปของแนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง มีฐานสำคัญจากสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง ที่มีการเสียสละและทุ่มเททำงานเพื่อชุมชนเป็นกลุ่มที่มีกระบวนการเรียนรู้ รู้จักนำกระบวนการวิจัยมาหาสาเหตุปัญหาชุมชน จนได้เกิดเป็นกิจกรรมต่างๆ ที่สร้างความตระหนักให้แก่เด็กและเยาวชน ในเขตเทศบาลตำบลบ้านฝางในการสร้างสำนึกรักบ้านเกิด มีการดึงให้ผู้นำชุมชน และชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ จึงเป็นแรงผลักดันให้เกิดนิมิตกำลังที่จะไปสู่การสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง เด็กและเยาวชนที่จบการศึกษาไปแล้ว มีความคิดอยากกลับมาพัฒนาหมู่บ้านของตน กลับมาใช้วิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ต่อไป

ตอนที่ 3 แนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง

อย่างไรก็ตามปัญหา/ความต้องการในด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลบ้านฝาง ในอนาคตคาดว่าจะลดลง เนื่องจากเทศบาลจะมีรายได้/เงินอุดหนุนจากส่วนกลางที่จัดสรรมาให้ ในการดำเนินการในด้านนี้เพิ่มขึ้น และเทศบาลได้นำปัญหาเหล่านี้บรรจุเข้าในแผนพัฒนาเทศบาลแล้ว ซึ่งจะทำให้การแก้ไขปัญหาและความต้องการของประชาชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

1. ด้านสังคม

ปัญหา ความต้องการด้านสังคมของเทศบาลในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาไม่มีปัญหารุนแรงมากนัก ซึ่งก็มีทั้งจุดอ่อนและจุดแข็ง ดังนี้

จุดแข็ง (Strengths) คือ สถาบันครอบครัวและชุมชนยังคงมีความเข้มแข็งทั้งในด้านขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี และวัฒนธรรม

จุดอ่อน (Weaknesses) คือ ปัญหาทางด้านสังคมในเขตเทศบาลในอนาคต มีแนวโน้มจะเพิ่มระดับความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรม ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของสถาบันครอบครัว คลายความแน่นแฟ้นลง ความอบอุ่นในครอบครัวลดน้อยลงเยาวชนเริ่มมีพฤติกรรมเลียนแบบสังคมตะวันตก มีแนวโน้มจะมีการใช้สารเสพติดเพิ่มมากขึ้น ปัญหาเรื่องโรคเอดส์มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นปัญหาที่จะต้องได้รับการดูแลจากทั้งภาครัฐและเอกชนต่อไป

2. ด้านการเมืองการบริหาร

ในด้านการเมืองการบริหารที่ผ่านมา ประชาชนเริ่มสนใจที่จะเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาลมากขึ้น และเป็นนโยบายของรัฐบาลและนโยบายของผู้บริหารเทศบาลที่ต้องการให้ประชาชนในทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานเพื่อให้เกิดความโปร่งใส เป็นธรรมตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งส่งผลให้การบริการในด้านต่าง ๆ ของเทศบาลจะต้องดำเนินการด้วยความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดปัญหาในการบริการ ขาดแคลนเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัยเพื่อรองรับ ภารกิจและความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อเทศบาล

3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ปัญหาและความต้องการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันยังไม่มี ความรุนแรงมากนัก แต่ในอนาคตมีแนวโน้มที่รุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะปัญหาในเรื่องขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูลและปัญหาการระบายน้ำเสีย เนื่องจากมีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นมีการขยายจำนวนครัวเรือนหนาแน่นขึ้น ทำให้มีปริมาณขยะ และน้ำเสียจากบ้านเรือนของประชาชนมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ทางเทศบาลได้มีการหาสถานที่กำจัดขยะได้ปริมาณมาก และถูกสุขลักษณะ ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้ในการกำจัดขยะมูลฝอยได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้ศึกษาดูงานในด้านการกำจัดน้ำเสียหรือการบำบัดน้ำเสียจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับใช้กับเทศบาล คาดว่าในอนาคตปัญหาเหล่านี้ก็จะหมดไป

ด้วยสภาพปัญหาและการดำเนินงานที่ผ่านมาดังกล่าว เทศบาลตำบลบ้านฝางจึงได้กำหนดจุดยืนทางยุทธศาสตร์ (Positioning) คือ “เสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชนในการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยส่งเสริมให้มีศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นต้นแบบขยายเครือข่ายให้ประชาชน นำไปปฏิบัติสร้างความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น”

การมีส่วนร่วมและแนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชน เทศบาลตำบลบ้านฝาง

การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝางเริ่มเป็นรูปธรรมและจริงจังมากขึ้น มีการไปศึกษาดูงานในสถานที่ต่างๆ มากขึ้น รวมไปถึงคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนได้เข้าไปอบรมเป็นนักจัดการความรู้ตนเองและชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เทศบาลตำบลบ้านฝาง สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านฝาง ด้านงบประมาณและการจัดบุคลากรมาให้คำแนะนำ เนื่องจากอาชีพอาชีพอิสระส่วนใหญ่ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านฝาง เป็นอาชีพเกษตรกรเป็นส่วนใหญ่ ผู้นำชุมชน เด็กและเยาวชนเป็นคนในเขตเทศบาลบ้านฝาง โดยกำเนิด ด้วยสำนึกรักบ้านเกิด และตระหนักถึงความสำคัญของอาชีพเกษตรกร จึงผลักดันให้เกิดกิจกรรม โครงการ

ผลการศึกษาวิจัยแนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง พบว่าทุกชุมชนอยู่ในระดับดี เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการจัดการกิจกรรม โครงการต่างๆ เด็กและเยาวชนความรักและหวงแหนชุมชน มีการตระหนักถึงสำนึกรักบ้านเกิดเป็นอย่างดี มีการเลือกปฏิบัติที่จะทำ/ไม่ทำกิจกรรม โดยเน้นรับกิจกรรมหรืองบประมาณที่เสริมสร้างความประโยชน์สุขที่แท้จริงให้กับชุมชนและชาวบ้าน ไม่เน้นกิจกรรมที่ไม่เป็นการแก้ปัญหาของชุมชน รวมไปถึงมีการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่องผ่านทางกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ที่จัดขึ้นในชุมชนอันสอดคล้องกับแนวคิดกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเข้มแข็งของชุมชนของ โกวิท วัฒนกุล ซึ่งกระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ต้องมีกระบวนการของการมีส่วนร่วมจากประชาชนเสมอ

ในส่วนของผู้นำชุมชนและคณะกรรมการของชุมชน มีความตระหนักถึงการปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีสำนึกรักบ้านเกิด เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมและเสนอความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง ในการแก้ไขปัญหาและกำหนดทิศทางของชุมชน อันสอดคล้องกับแนวคิดความเข้มแข็งของชุมชนเข้มแข็งในมิติการพัฒนาชุมชน ของโกวิท วัฒนกุล ทวีศักดิ์ นพเกษตร ซึ่งเป็นการเน้นถึงการให้ความสำคัญกับคนว่าเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญมากที่สุด ในชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วม และสามารถนำความรู้ ความสามารถมาพัฒนาชุมชนให้พึ่งตนเองได้

สำหรับแนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง ยังพบปัญหาการถ่ายทอดความสำนึกรักบ้านเกิดอยู่ เนื่องจากการกระจัดกระจายไปรับการศึกษาของเยาวชนในชุมชน แต่ก็ไม่ได้ละทิ้งปัญหานี้ ยังคงดำเนินการในวิถีทางใหม่อยู่เสมอ เพื่อเด็กและเยาวชนกลับมาสำนึกรักบ้านเกิดต่อไปอย่างยั่งยืน

จากที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น จากการเปลี่ยนแปลงกระแสโลกาภิวัตน์ ที่คนหันไปสนใจวัตถุนิยมมากขึ้น การอพยพย้ายถิ่นไปทำงานยังต่างจังหวัดที่มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ การขายที่ดินให้กลับนายทุนเพื่อนำไปก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม มาบัดนี้ปัญหาต่างๆที่กล่าวมาได้หมดสิ้นไปเพราะการร่วมแรงร่วมใจของผู้นำชุมชน สภาคเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง ที่มีการสร้างสำนักกรักบ้านเกิดในปัญหาส่วนนี้ หน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชนทุกระดับ ชาวบ้านและ สภาคเด็กและเยาวชนจึงได้ปรึกษาหารือกัน ออกมาเป็นโครงการกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างสำนักกรักบ้านเกิดของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง ผลักดันให้เด็กและเยาวชนในชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้ในการจัดการชุมชนของตน และถ่ายทอดองค์ความรู้สอดแทรกเข้าไปในขณะเดียวกัน จึงเกิดเป็นกิจกรรมการร่วมแรงร่วมใจกันทำความสะอาดชุมชนและที่อยู่อาศัยได้รับกระแสตอบรับและเข้าร่วมกิจกรรมจากเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านเป็นอย่างดี แต่พอเสร็จสิ้นกิจกรรมเยาวชนก็แตกตัวกันเนื่องจากกิจกรรมเสร็จสิ้นและเยาวชนบางกลุ่มก็ต้องออกไปเรียนนอกชุมชนปฏิสัมพันธ์กับชุมชนก็จากหายไป ขาดการมีส่วนร่วมกับชุมชน ผู้นำชุมชน นายกเทศมนตรีเทศบาลบ้านฝาง สภาคเด็กและเยาวชน ตลอดจนชาวบ้านจึงร่วมกันคิดที่จะดึงเยาวชนกลับมา เพื่อสร้างและปลูกจิตสำนึกกรักบ้านเกิด และชี้ให้เห็นคุณค่าของสิ่งที่มีในชุมชน จึงเกิดกิจกรรมโครงการส่งเสริมเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สภาคเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง โดยมีการมอบหมายให้สภาคเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝางเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งสมาชิกสภาคเด็กและเยาวชนมีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี และมีตัวแทนของเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่เกิดขึ้นมาเรื่อย ๆ ทำให้กิจกรรมโครงการส่งเสริมเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สภาคเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง มีความยั่งยืน จึงผลักดันให้เยาวชนที่ไม่มียานทำกลับมาอยู่บ้าน กลับมาประกอบอาชีพการงานที่บ้าน โดยการส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรม การที่เยาวชนกลับมาอยู่ในชุมชนอีกครั้งหนึ่ง จะเกิดสำนึกและเห็นคุณค่าได้ด้วยตนเอง

กล่าวโดยสรุป แนวทางการสำนึกกรักบ้านเกิดของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง สภาคเด็กและเยาวชนตำบลเทศบาลตำบลบ้านฝางจะต้องมีความอดทน มีจิตอาสา มีความกระตือรือร้น รักและหวงแหนในชุมชนถิ่นเกิดของตนเอง สามารถสรุปเป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. ผู้นำสภาคเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝางและแกนนำจะต้องมีความตั้งใจที่จะพัฒนาหมู่บ้านชุมชนของตน ด้วยจิตอาสา มุ่งหวังในประโยชน์ที่จะเกิดกับส่วนร่วม
2. สภาคเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง จะต้องมีการประสานเครือข่ายองค์กรเอกชน ร้านค้า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับไม่ว่าจะเป็น กำนัน และนายกเทศมนตรีเทศบาล หน่วยงานราชการเพื่อขอรับการสนับสนุนทุกๆด้าน
3. สภาคเด็กและเยาวชนต้องนำเด็กและเยาวชนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของตำบลอำเภอ ทุกกิจกรรมที่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชนนั้นได้ เพื่อปลูกฝังความรัก ความสามัคคี

ของคนในชุมชน ให้สำนึกถึงความเป็นมา และความเป็นไป ว่าตนต้องมีหน้าที่ในการพัฒนาชุมชน
ท้องถิ่นรู้จักวางแผน และนำทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน การปลูกพืชเศรษฐกิจ
พอเพียง การนำผลผลิตออกจำหน่าย ชักชวนผู้ที่มาจากถิ่นอื่นมาตุ๊กิจกรรม ให้เกิดความภาคภูมิใจ
ในสิ่งที่เขาชนได้ร่วมกันทำและสามารถสืบสานต่อไป

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย เรื่องแนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านฝาง ตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาปัญหาและปัจจัยการส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเยาวชน ประชาชน และหน่วยงานต่าง ๆ ในเทศบาลตำบลบ้านฝาง ที่เข้าร่วมกิจกรรมการสร้างสำนึกรักบ้านเกิด
2. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนตุลาคม 2556 ถึงเดือนกรกฎาคม 2557 โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสนทนากลุ่มย่อย การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาก่อนกำเนิดสำนึกรักบ้านเกิด เทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

สภาพทั่วไปจากภาวะความยากจนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านฝาง เมื่อพิจารณาโดยอาศัยเกณฑ์การวัดจากข้อมูลพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2558 เทศบาลตำบลบ้านฝางมีประชากรที่อาศัยอยู่จริง จำนวน 3,721 คน จำนวน 1,032 ครัวเรือน โดยสำรวจครัวเรือนที่มีอาชีพและมีรายได้จำนวน 1,032 ครัวเรือน มีครัวเรือนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 20 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 1.94 ซึ่งในจำนวนครัวเรือนยากจนนี้มีรายได้เฉลี่ยต่ำสุดของเทศบาลตำบลบ้านฝาง จำนวน 5 หมู่บ้าน ตามเกณฑ์จปฐ. คือ ต่ำกว่า 30,000 บาท/คน/ปี กลุ่มคนที่มีรายได้ไม่ผ่านเกณฑ์ ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร โดยสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาความยากจนได้แก่ ขาดปัจจัยในการผลิต ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ดินเค็ม ไม่มีเงินทุน น้ำไม่เพียงพอ เป็นต้น

ด้านเศรษฐกิจในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาและในปัจจุบัน รายได้ส่วนใหญ่ของประชาชนจะมาจากอาชีพทางเกษตรกรรม ได้แก่ การทำไร่ ทำนา โดยอาศัยพืชเศรษฐกิจ คือ ข้าว เป็นหลัก จึงทำให้มีรายได้ไม่แน่นอน เพราะยังอาศัยน้ำฝนตามธรรมชาติ ซึ่งปัจจุบันประชาชนต้องประสบกับปัญหา

ภัยแล้งอย่างต่อเนื่อง และยังไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำเพียงพอ อย่างไรก็ตามเทศบาลตำบลบ้านฝาง ได้พยายามแก้ไขปัญหาลำเนาให้หมดไปจากพื้นที่โดยจัดหาแหล่งกักเก็บน้ำให้เพียงพอแก่การเพาะปลูกตามฤดูกาล และจัดสรรงบประมาณในการประกอบอาชีพเสริมให้แก่ประชาชนในเขตเทศบาล เพื่อเพิ่มรายได้ ซึ่งจะบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนได้

สภาพปัญหา และความต้องการของประชาชนในเขตเทศบาล

1. ที่ทิ้งขยะ เนื่องจากปริมาณขยะมีเพิ่มมากขึ้น ทำให้การกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลทำได้ยากขึ้น ทางเทศบาลตำบลบ้านฝาง จึงได้พยายามหาสถานที่ทิ้งขยะแห่งใหม่ เพื่อรองรับปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและในอนาคต

2. ท่อระบายน้ำ รางระบายน้ำ ที่ยังไม่สามารถทำได้ในถนนทุกสาย

3. ไฟฟ้าแสงสว่างที่ยังไม่ทั่วถึง และยังไม่ได้มาตรฐาน

อย่างไรก็ตามปัญหา/ความต้องการในด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลบ้านฝาง ในอนาคตคาดว่าจะลดลง เนื่องจากเทศบาลจะมีรายได้ เงินอุดหนุนจากส่วนกลางที่จัดสรรมาใช้ในการดำเนินการในด้านนี้เพิ่มขึ้น และเทศบาลได้นำปัญหาเหล่านี้บรรจุเข้าในแผนพัฒนาเทศบาลแล้ว ซึ่งจะทำให้การแก้ไขปัญหาและความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

1. ด้านสังคม

ปัญหาความต้องการด้านสังคมของเทศบาลในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาไม่มีปัญหารุนแรงมากนัก ซึ่งก็มีทั้งจุดอ่อนและจุดแข็งดังนี้

จุดแข็ง (Strengths) คือ สถาบันครอบครัวและชุมชนยังคงมีความเข้มแข็งทั้งในด้านขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี และวัฒนธรรม

จุดอ่อน (Weaknesses) คือ ปัญหาทางด้านสังคมในเขตเทศบาลในอนาคต มีแนวโน้มจะเพิ่มระดับความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรม ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของสถาบันครอบครัวความแน่นแฟ้นลง ความอบอุ่นในครอบครัวลดน้อยลงเยาวชนเริ่มมีพฤติกรรมเลียนแบบสังคมตะวันตกมีแนวโน้มจะมีการใช้สารเสพติดเพิ่มมากขึ้น ปัญหาเรื่องโรคเอดส์มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นปัญหาที่จะต้องได้รับการดูแลจากทั้งภาครัฐและเอกชนต่อไป

2. ด้านการเมืองการบริหาร

ในด้านการเมืองการบริหารที่ผ่านมา ประชาชนเริ่มสนใจที่จะเข้ามามีบทบาท และมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาลมากขึ้น และเป็นนโยบายของรัฐบาลและนโยบาย

ของผู้บริหารเทศบาลที่ต้องการให้ประชาชนในทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดความโปร่งใส เป็นธรรมตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งส่งผลให้การบริการในด้านต่างๆ ของเทศบาลจะต้องดำเนินการด้วยความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดปัญหาในการบริการ ขาดแคลนเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัยเพื่อรองรับ ภารกิจและความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อเทศบาล

3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ปัญหาและความต้องการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันยังไม่มีควมรุนแรงมากนัก แต่ในอนาคตมีแนวโน้มที่รุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะปัญหาในเรื่องขยะมูลฝอยถึง ปฏิญญาและปัญหาการระบายน้ำเสียเนื่องจากมีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น มีการขยายจำนวนครัวเรือนหนาแน่นขึ้น ทำให้มีปริมาณขยะและน้ำเสียจากบ้านเรือนของประชาชนมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามทางเทศบาลได้มีการหาสถานที่กำจัดขยะได้ปริมาณมาก และถูกสุขลักษณะตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้ในการกำจัดขยะมูลฝอยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้ศึกษาดูงานในด้านการกำจัดน้ำเสียหรือการบำบัดน้ำเสียจากหน่วยงานราชการต่างๆ เพื่อนำมาปรับใช้กับเทศบาล คาดว่าในอนาคตปัญหาเหล่านี้ก็จะหมดไป

ด้วยสภาพปัญหาและการดำเนินงานที่ผ่านมาดังกล่าว เทศบาลตำบลบ้านฝางจึงได้กำหนดจุดยืนทางยุทธศาสตร์ (Positioning) คือ “เสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชนในการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยส่งเสริมให้มีศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นต้นแบบขยายเครือข่ายให้ประชาชน นำไปปฏิบัติสร้างความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น”

การมีส่วนร่วมและแนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชน เทศบาลตำบลบ้านฝาง

การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง เริ่มเป็นรูปธรรมและจริงจังมากขึ้น มีการไปศึกษาดูงานในสถานที่ต่างๆ มากขึ้น รวมไปถึงถึงคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนได้เข้าไปอบรมเป็นนักจัดการความรู้ตนเองและชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เทศบาลตำบลบ้านฝาง สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านฝาง ด้านงบประมาณและการจัดบุคลากรมาให้คำแนะนำ เนื่องจากอาชีพอาชีพส่วนใหญ่ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านฝาง เป็นอาชีพเกษตรกรเป็นส่วนใหญ่ ผู้นำชุมชน เด็กและเยาวชนเป็นคนในเขตเทศบาลบ้านฝางโดยกำเนิด ด้วยสำนึกรักบ้านเกิด และตระหนักถึงความสำคัญของอาชีพเกษตรกร จึงผลักดันให้เกิดกิจกรรมโครงการ 4 โครงการดังนี้

1. โครงการส่งเสริมเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง

ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง เกิดจากการประชุมระหว่างแกนนำสภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัดและระดับอำเภอและระดับตำบล สภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัดในฐานะผู้จัดทำโครงการ สภาเด็กและเยาวชนระดับอำเภอและระดับตำบล ในฐานะกลุ่มเป้าหมายหรือผู้ได้รับผลประโยชน์ ในวันที่ 20 พฤษภาคม 2557 ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลบ้านฝาง และได้นำเอาข้อเสนอจากการประชุม พูดคุยกับผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลบ้านฝาง ถึงความเป็นไปได้ของโครงการ และการสนับสนุนกลุ่มเด็กและเยาวชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านฝาง โดยในครั้งนี้ได้รับการงบประมาณสนับสนุนจาก สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น เมื่อได้รูปแบบของโครงการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว สมาชิกสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง ได้เข้าร่วมโครงการฯ และรวมกันจัดทำแปลงเกษตรปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา เลี้ยงกบ โดยแบ่งกลุ่มกันรับผิดชอบ นำผลผลิตออกไปจำหน่ายในเขตเทศบาลตำบลบ้านฝาง เพื่อเป็นรายได้ให้กับตนเอง และเป็นกองทุนสำหรับสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ สามารถนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและปลูกฝังอาชีพตลอดจนการเรียนรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข

2. กิจกรรม การสอนให้เยาวชนปลูกข้าว

เนื่องจากกระแสวัตถุนิยมเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันเพิ่มมากขึ้น เด็กและเยาวชนหันไปให้ความสนใจเป็นอย่างมาก จนลืมนึกถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมของบรรพบุรุษคือ เรื่องการปลูกข้าว ซึ่งบางครอบครัวเมื่อถึงฤดูกาลปลูกข้าวก็จะจ้างชาวบ้านมาปลูกข้าว ทำให้สิ้นเปลืองมากขึ้น แทนที่จะสอนให้บุตรหลาน ได้รู้จักวิธีการปลูกข้าวที่ถูกต้อง เพื่อลดภาระการจ้างเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลบ้านฝางและผู้นำชุมชนจึงได้จัดกิจกรรม โครงการฯ ดังกล่าวขึ้น โดยจัดประชามหมู่บ้าน ณ ที่ทำการกำนันตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง โดยมีผู้เข้าร่วมประชามในครั้งนี้ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลบ้านฝาง กำนันและผู้ใหญ่บ้าน สภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง ครูและนักเรียนโรงเรียนฝางวิทยายน พ่อแม่ผู้ปกครอง ในการประชามในครั้งนี้ ได้ทำการคัดเลือกพื้นที่ในการสอนการทำนาข้าว และคัดเลือกกลุ่มเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมในกิจกรรมโครงการในครั้งนี้ เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้ตระหนักถึงสำนึกรักบ้านเกิดไม่ลืมนึกถึงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของบรรพบุรุษ ในฤดูกาลปลูกข้าว

3. ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา

ประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นประเพณีปฏิบัติของชาวพุทธที่ได้กระทำมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาล เป็นความเชื่อที่ว่า ในช่วงเข้าพรรษานี้ ประชาชนจะนำเทียนไปถวายพระภิกษุเพราะเชื่อว่าจะทำให้ตนเฉลียวฉลาดมีไหวพริบปฏิภาณประดุจขี้ผึ้งที่ใช้ทำเทียนที่ได้จากขี้ผึ้ง ประเพณีแห่เทียน

พรรษาในครั้งนี้ ทางอำเภอบ้านฝางเป็นเจ้าภาพหลักในการดำเนินโครงการ โดยได้เชิญ สภาคเด็กและเยาวชนตำบลบ้านฝางเข้าร่วมประชุมเพื่อถอดบทเรียนในปีที่ผ่านมาและทางอำเภอขอความร่วมมือกับทางสภาเด็กและเยาวชน สำหรับการจัดขบวนแห่เทียนพรรษาของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในประเพณีครั้งนี้ คือ การแสดงในขบวนแห่เทียนพรรษา การเข้าร่วมประกวดขบวนแห่เทียนพรรษาของแต่ละคุ้มหมู่บ้าน การร่วมกิจกรรมประเพณีแห่เทียนพรรษานี้ทำให้เด็กและเยาวชนที่ออกไปทำงานนอกเขตเทศบาลตำบลบ้านฝางต่างคิดถึงวัน เวลาช่วงการจัดประเพณีดังกล่าวนี้ และจะกลับมาร่วมประเพณีดังกล่าวในบ้านเกิดของตนเอง

4. กิจกรรมการร่วมแรงร่วมใจกันทำความสะอาดชุมชนและที่อยู่อาศัย

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น ได้จัดสรรงบประมาณให้กับสภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัด เพื่อให้กำหนดพื้นที่จัดกิจกรรม และได้กำหนดพื้นที่ดำเนินกิจกรรมคือพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านฝาง และได้จัดประชุมร่วมกับสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของเทศบาลฯ เพื่อแจ้งให้ผู้นำชุมชนได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมในครั้งนี้ และขอความร่วมมือกับผู้นำชุมชนในการเป็นพี่เลี้ยงในการจัดกิจกรรม ในครั้งนี้ และขออนุญาตพักอาศัยในศาลาวัด สำหรับเจ้าหน้าที่สภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัด กิจกรรมการมีส่วนร่วมเป็นแนวทางพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการเป็นรากฐานของพลเมืองที่ดีนั้น จะต้องสร้างจากจิตสำนึกของการทำเพื่อส่วนรวมโดยการปลูกฝังจิตใจให้เยาวชนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมเป็นการสร้างคุณธรรมจริยธรรมซึ่ง ซึ่งกิจกรรมในครั้งนี้ได้เห็นถึงความร่วมมือร่วมใจกันระหว่างผู้ใหญ่และเด็ก เยาวชน มีการสอนของผู้ใหญ่ให้แก่เด็กในการทาสีรั้วของวัดให้ถูกต้อง ไม่เลอะเทอะ ไม่สิ้นเปลืองวัสดุอุปกรณ์ การร่วมกันรณรงค์การเก็บขยะภายในบริเวณบ้านของตนเอง และสถานที่สำคัญในเขตเทศบาลตำบลบ้านฝาง ทำให้สะอาด เรียบร้อย น่าอยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้น

อภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง พบว่าทุกชุมชน อยู่ในระดับดี เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการจัดการกิจกรรม โครงการต่างๆ เด็กและเยาวชนมีความรักและหวงแหนชุมชน มีการตระหนักถึงสำนึกรักบ้านเกิดเป็นอย่างดี มีการเลือกรับที่จะทำ/ไม่ทำกิจกรรม โดยเน้นรับกิจกรรมหรืองบประมาณที่เสริมสร้างความประโชชน์สุขที่แท้จริงให้กับชุมชนและชาวบ้าน ไม่นับกิจกรรมที่ไม่เป็นการแก้ปัญหาของชุมชน รวมไปถึงมีการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่องผ่านทางกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ที่จัดขึ้นใน

ชุมชนอันสอดคล้องกับงานวิจัยของสถาบันประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล (2549) ได้ศึกษาในเรื่อง “การใช้ทุนทางสังคม เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของเด็กและเยาวชน” ผลการศึกษาพบว่าเยาวชนเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญ โดยเยาวชนเกือบครึ่งหนึ่งมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อสังคมหรือกิจกรรมนอกหลักสูตร ในงานอาสาสมัครของกิจกรรมค่ายอาสาพัฒนาชนบท และการรณรงค์ต่างๆ ด้วยเหตุผลว่าทำแล้วมีความสุขและเป็นการสร้างคุณค่าของตนเอง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคม คือทรัพยากรความสนใจของเยาวชน และวิธีการระดมคน สถาบันทางสังคม โดยเฉพาะครอบครัว โรงเรียน และชุมชนมีบทบาทสำคัญต่อการเสริมสร้างทุนทางสังคมให้แก่เยาวชน กระบวนการเสริมสร้างทุนทางสังคมให้แก่เยาวชนโดยการเสริมสร้างทักษะต่างๆ และให้มีประสบการณ์ในการทำงานเพื่อสังคมและการแก้ไขปัญหา ทำให้เยาวชนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น มีจิตสำนึกรักถิ่นเกิด มีความภาคภูมิใจในตัวเองมากขึ้น มีวิถีคิดที่เป็นระบบมากขึ้น ส่งผลให้เยาวชนได้รับผลตอบแทนหรือโอกาสที่ดีกว่าคนที่ได้ทำกิจกรรมเพื่อสังคม

ในส่วนของผู้นำชุมชนและคณะกรรมการของชุมชน มีความตระหนักถึงการปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีสำนึกรักบ้านเกิด เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมและเสนอความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง ในการแก้ไขปัญหาและกำหนดทิศทางของชุมชน อันสอดคล้องกับแนวคิดความเข้มแข็งของชุมชนเข้มแข็งในมิติการพัฒนาชุมชน ของโกวิท พวงงาม ทวีศักดิ์ นพเกษตร ซึ่งเป็นการเน้นถึงการให้ความสำคัญกับคนว่าเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญมากที่สุดในชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วม และสามารถนำความรู้ ความสามารถมาพัฒนาชุมชนให้พึ่งตนเองได้

สำหรับแนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง ยังพบปัญหาการถ่ายทอดความสำนึกรักบ้านเกิดอยู่ เนื่องจากการกระจายไปรับการศึกษาของเยาวชนในชุมชน แต่ก็ไม่ได้ละทิ้งปัญหานี้ ยังคงดำเนินการในวิถีทางใหม่อยู่เสมอ เพื่อดึงเด็กและเยาวชนกลับมาสำนึกรักบ้านเกิดต่อไปอย่างยั่งยืน

สรุปและข้อเสนอแนะ

แนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝางที่เกิดจากกระบวนการการทำงานร่วมกันของผู้นำชุมชน สภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เข้ามาส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมโครงการ รวมไปถึงงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมในชุมชน โดยผ่านเทศบาลตำบลบ้านฝาง โดยยึดหลักผลประโยชน์ของชุมชนเป็นหัวใจในการทำงาน

ควรปรับปรุงเรื่องงบประมาณการจัดกิจกรรมโครงการ ผู้นำชุมชนควรฝึกให้สภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง เป็นคนจัดสรรการใช้จ่ายงบประมาณเองก่อให้เกิดการจัดเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรับผิดชอบต่อโครงการและกิจกรรมมากยิ่งขึ้น เป็นรูปธรรมและยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ควรจะมีการทำวิจัยเกี่ยวกับแนวทางสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชนในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อหาจุดร่วมของการเกิดสำนึกรักบ้านเกิดที่บ่งชี้ถึงแนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดได้เหมือนกันในบริบทที่ต่างกัน ซึ่งอาจเป็นตัวแปรสำคัญในการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชน มากขึ้น

บรรณานุกรม

- กรองกาญจน์ เชิญชัยชिरากุล. (2550). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย
ของโรงเรียนเอกชนในกลุ่มสมาคมสหศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- กุศล สุนทรธาดา และคณะ. (2550). การใช้ทุนทางสังคมเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของเด็กและเยาวชน.
พิมพ์ครั้งที่ 2 นครปฐม: โรงพิมพ์ชินนิชกรูป.
- กิตติชัย สมบัติดี. (2547). ผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลงชุมชนของศูนย์อินแปง บ้านบัว ตำบลกุดบาก
อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
นอกระบบ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- โกวิท พวงงาม. (2553). การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ: บุก พอยท์.
- จิรนนท์ ฮังกาสี. (2551). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาและคุณลักษณะ
ของนักเรียนโรงเรียนศิริราษฎร์วิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต
1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จิรวัดน์ วีรังกร. (2549). มุมหนึ่งของความคิดการสร้างจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมแก่นักศึกษา.
เอกสารประกอบการประชุมวิชาการประจำปีของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา เขตภาค
กลางเพื่อพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย จิตสำนึกเพื่อส่วนรวม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- งามตา วนินทานนท์. (2534). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยนครินทร์วิโรฒ.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2552). การบริหารภาครัฐ “การบริหารบ้านเมืองที่ดี”. นนทบุรี: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ทิสนา แคมมณี. (2542). การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ.
กรุงเทพฯ: สมชายการพิมพ์.
- ธร สุนทรายุทธ. (2551). การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป ทฤษฎีวิจัยและการปฏิบัติทางการศึกษา.
กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.

- ธีรพงษ์ แก้วหาญ. (2543). **กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็ง: ประชาคม ประชาสังคม ขอนแก่น**. โครงการจัดตั้งมูลนิธิเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ชมรมนักวิชาการสาธารณสุข ภาคตะวันออกเฉียงใต้.
- แนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546. **เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่องแนวทางวิธีการสำหรับผู้ปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546.**
- บุญชัย เบญจรงค์กุล. (2559). **แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง: ตอนที่ 9**. ค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2559, จาก <https://drive.google.com/file/d/0B4qyoI694TJuMEw0Y3lPYzhxZ2s/view?pref=2&pli=1>
- เบญจพร อุผา. (2547). **ศูนย์อินแปง สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชนกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษา**. กรณีศึกษา ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประพันธ์ เดชสวัสดิ์. (2552). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน และชุมชนในการบริหารงานโรงเรียนบ้านถาน อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา**. การศึกษาอิสระ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ประเวศ วะสี. (2541). **ประชาคมตำบล ยุทธศาสตร์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียง ศิลธรรมและสุขภาพ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- เพ็ญแข ประจวบจันทน์. (2528). **พื้นฐานทางสังคมวิทยาของการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รัฐจวน อินทรกำแหง. (2528). **การสร้างเสริมจิตสำนึกต่อส่วนรวม**. ค้นเมื่อวันที่ วันที่ 19 พฤศจิกายน 2557, จาก http://ktbwsk.blogspot.com/2013/08/blog-post_3618.html
- ลวันรัตน์ รินบันเทิง. (2547). **การสร้างเครือข่าย ธุรกิจชุมชนร่วมด้วยช่วยกันสำนึกรักบ้านเกิด ตามทฤษฎีใหม่ขั้น 3 ของบริษัทยูไนเต็ทคอมมูนิกชั่นอินดัสตรี จำกัด (มหาชน)**. การศึกษาวารสารศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วันเพ็ญ จุกจุก. (2556). **การศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- วัลภา พรหมฤทธิ์. (2550). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนระดับประถมศึกษาในการดำเนินงาน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช. การศึกษาอิสระ สาธารณสุขศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมชาย เตียวกุลและคณะ. (2549). รายงานการวิจัยโครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเยาวชนต้นแบบสร้างพลังเครือข่ายสานใจชุมชน. เชียงใหม่: ห้างหุ้นส่วนสามัญวิวกวฟ.
- สายฤดี วรกิจ โภคาทร, สาวิตรี ทยานศิลป์, สร้อยบุญ ทรายทอง, สิริวัลย์ เรืองสุรัตน์, และ พงศ์ศักดิ์ ตั้งคณา. (2551). รายงานการวิจัยการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจต่อการมีพฤติกรรมเสี่ยง. นครปฐม: สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สาวินี รอดสิน. (2554). ชุมชนเข้มแข็ง: กรณีศึกษาชุมชนบ้านปางจำปี ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2549). จิตสำนึกเพื่อส่วนรวมเชิงพุทธ. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการประจำปี ของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา เขตภาคกลางเพื่อพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย จิตสำนึกเพื่อส่วนรวม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สุพัฒน์ ไพไหล. (2556). กระบวนทัศน์พัฒนาเพื่อการพึ่งตนเองของกลุ่มเครือข่ายอินแปงในจังหวัดตาก นคร อุตรธานี กาฬสินธุ์ และมุกดาหาร. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา สังคมวิทยา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุพัตรา สุภาพ. (2537). สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุมาลี สันติพลวุฒิและคณะ. (2550). ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน. โครงการจัดทำระบบฐานข้อมูลและตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อการพัฒนายุทธศาสตร์การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง.
- อุทัย คุณเกษม และอรศรี งามวิทยาพงศ์. (2547). ชุมชนเข้มแข็ง: หนทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. วารสารเศรษฐกิจและสังคม. 3(กรกฎาคม-กันยายน).
- Bandura, A. (1999). "Social Cognitive Theory of Personality" in L.A.: Pervin & O.P. John (Editors). **Handbook of Personality: Theory and Research (2nd)**. New York, NY: Guilford Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.
หนังสือเชิญเข้าร่วมการทำวิจัย

หนังสือเชิญเข้าร่วมการทำวิจัย

บ้านเลขที่ 19 หมู่ 16 ต.บ้านเป็ด

อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000

21 ตุลาคม 2556

เรื่อง ขอเชิญประชุมเพื่อชี้แจงการเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน นายกเทศมนตรีตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝางจังหวัดขอนแก่น

ดิฉัน นางสาวเสาวลักษณ์ คำหาญสุนทร กำลังศึกษาปริญญาโท คณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน และกำลังทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น มีกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 50 คน คือ ผู้นำชุมชน 2 คน สภากีฬาและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 21 คน เจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 2 คน เด็กและเยาวชนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนฝางวิทยายน จำนวน 25 คน

ดิฉันขออนุญาต เรียนเชิญท่านและพัฒนารวมชนเทศบาลตำบลบ้านฝางเข้าร่วมการวิจัย และเก็บข้อมูลในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่วันที่ 25 ตุลาคม ถึง 30 มิถุนายน 2556

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(นางสาวเสาวลักษณ์ คำหาญสุนทร)

หนังสือเชิญเข้าร่วมการทำวิจัย

บ้านเลขที่ 19 หมู่ 16 ต.บ้านเป็ด

อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000

21 ตุลาคม 2556

เรื่อง ขออนุญาตให้นักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 1-6 เข้าร่วมการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนฝางวิทยายน

ดิฉัน นางสาวเสาวลักษณ์ คำหาญสุนทร กำลังศึกษาปริญญาโท คณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน และกำลังทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น มีกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 50 คน คือ ผู้นำชุมชน 2 คน สภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 21 คน เจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 2 คน เด็กและเยาวชนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนฝางวิทยายน จำนวน 25 คน

ในการนี้ ดิฉันขออนุญาต เก็บข้อมูลจากนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 คน เข้าร่วมการวิจัย และเก็บข้อมูลในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่วันที่ 30 ตุลาคม ถึง 30 มิถุนายน 2556

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(นางสาวเสาวลักษณ์ คำหาญสุนทร)

หนังสือเชิญเข้าร่วมการทำวิจัย

บ้านเลขที่ 19 หมู่ 16 ต.บ้านเป็ด

อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000

21 ตุลาคม 2556

เรื่อง ขออนุญาตให้นักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 1-6 เข้าร่วมการวิจัย

เรียน ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 1 บ้านฝาง

ดิฉัน นางสาวเสาวลักษณ์ คำหาญสุนทร กำลังศึกษาปริญญาโท คณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน และกำลังทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น มีกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 50 คน คือ ผู้นำชุมชน 2 คน สภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 21 คน เจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 2 คน เด็กและเยาวชนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนฝางวิทยายน จำนวน 25 คน

ในการนี้ ดิฉันขออนุญาต เรียนเชิญท่าน เข้าร่วมการวิจัย และเก็บข้อมูลในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่วันที่ 30 ตุลาคม ถึง 30 มิถุนายน 2556

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(นางสาวเสาวลักษณ์ คำหาญสุนทร)

หนังสือเชิญเข้าร่วมการทำวิจัย

บ้านเลขที่ 19 หมู่ 16 ต.บ้านเป็ด

อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000

21 ตุลาคม 2556

เรื่อง ขออนุญาตให้นักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 1-6 เข้าร่วมการวิจัย

เรียน ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 9 บ้านฝาง

ดิฉัน นางสาวเสาวลักษณ์ คำหาญสุนทร กำลังศึกษาปริญญาโท คณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน และกำลังทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น มีกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 50 คน คือ ผู้นำชุมชน 2 คน สภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 21 คน เจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 2 คน เด็กและเยาวชนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนฝางวิทยายน จำนวน 25 คน

ในการนี้ ดิฉันขออนุญาต เรียนเชิญท่าน เข้าร่วมการวิจัย และเก็บข้อมูลในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่วันที่ 30 ตุลาคม ถึง 30 มิถุนายน 2556

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(นางสาวเสาวลักษณ์ คำหาญสุนทร)

ภาคผนวก ข

ตารางที่ 4 ทำเนียบข้อมูลคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	วัน/เดือน/ปี เกิด	เลขบัตรประจำตัว ประชาชน	ที่อยู่ปัจจุบัน	เบอร์โทรศัพท์
1	นายสุทธิพงษ์ สนอุป	ประธาน	9 พ.ค. 2539	1-4002-00085-66-7	90 ม.7 บ้านหินตั้ง ต.โนนฆ้อง	090-5879082
2	นายปริญญญา เรืองตั้งญาณ	รองประธาน	13 มี.ค. 2539	1-4002-00085-26-8	157/1 ม.4 บ้านโคกงาม ต.บ้านฝาง	087-7756219
3	นายฉัตรมงคล แถมณา	รองประธาน	25 ธ.ค. 2539	1-4099-01522-63-8	157 ม.4 บ้านดอนคู้ ต.หนองบัว	087-6442836
4	นางสาวปนัดดา ถ้ามะนา	รองประธาน	13 ต.ค. 2540	1-3202-00166-37-4	8 ม.11 บ้านดอนหัน ต.บ้านฝาง	082-7372071
5	นางสาวอนุสรรา ทัพชัย	รองประธาน				
6	นางสาวนिरชา ชาเคน	เลขานุการ	2 พ.ย. 2539	1-4099-01485-78-3	153 ม.10 บ้านโคกใหญ่ ต.บ้านฝาง	083-6763221
7	นายสุพจน์ มูลมะณี	ประชาสัมพันธ์	19 มี.ค. 2539	1-7499-00485-69-8	45 ม.8 บ้านหนองบัว ต.หนองบัว	083-1423570
8	นายกริธาพล ทองเจือ	บริการ	15 ก.ย. 2540	1-8399-00481-10-1	83/2 ม.11 บ้านดอนหัน ต.บ้านฝาง	093-0592150
9	นายศักดิ์ชัย ฐีเยี่ยมสิน	แผนงาน	15 มี.ค. 2541	1-4002-00090-81-4	181 ม.8 บ้านหนองบัว ต.หนองบัว	082-7434310
10	นางสาวศิริลักษณ์ อ่อนประทุม	การเงิน	15 ธ.ค. 2540	1-4099-01627-54-5	144 ม.10 บ้านโคกใหญ่ ต.บ้านฝาง	088-0619631
11	นายสิทธิชัย ศรีแก้ว	พัสดุ	13 พ.ย. 2539	1-4002-00086-98-1	20 ม.10 บ้านโคกใหญ่ ต.บ้านฝาง	099-1682820

12	นางสาวชญชพร คำกำ	ทะเบียน	10 พ.ย.2540	1-4099-01564-92-6	172 ม.2 บ้านแฝง ต.บ้านแฝง	083-6786612
13	นางสาวแพรวพรรณ ชาเคน	สารสนเทศ	7 ก.ย. 2540	1-4803-00161-97-7	22 ม.12 บ้านแฝง ต.บ้านแฝง	098-4197989
14	นางสาวมริษฎตรี เรืองศรีจันทร์	ข้อมูลและสถิติ	26 ม.ค. 2540	1-4099-01582-95-9	106 ม.12 บ้านแฝง ต.บ้านแฝง	099-0670438
15	นางสาวณัฐริกา สมนมา	กิจการสภา				
16	นางสาวสุภาวดี บริจันท์	กิจการพิเศษ	19 ธ.ค. 2538	1-4099-01371-48-6	4/3 ม.5 บ้านปากช่อง ต.โคกงาม	092-4354315
17	นางสาวศิริพร ทีจักร	ประสานงานพื้นที่	22 พ.ค. 2540	1-4099-01535-63-2	102 ม.2 บ้านแฝง ต.บ้านแฝง	094-5289826
18	นายวันมีโชค ผุยชา	คณะกรรมการกีฬา และนันทนาการ	26 ก.ย. 2540	1-4002-00089-09-3	202 ม.12 บ้านแฝง ต.บ้านแฝง	087-6349144
19	นายสิทธิโชค แสนนาม	คณะกรรมการ การศึกษา	1 เม.ย. 2541	-	71 บ้านดอนคู๋ ต.หนองบัว	-
20	นางสาวนิภาพร มุลตรีภักดี	คณะกรรมการ สาธารณสุข	19 ม.ค. 2540	1-4099-01582-63-1	239 ม.1 บ้านแฝง ต.บ้านแฝง	080-5936258
21	นางสาวศรัณยา กัสปะ	คณะกรรมการสิทธิ เด็กและเยาวชน	19 ม.ค. 2540	1-2096-012219-8	54 ม.2 บ้านแฝง ต.บ้านแฝง	090-0150098

ภาคผนวก ค

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง แนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของเยาวชนเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง
จังหวัดขอนแก่น

ผู้ให้สัมภาษณ์ : เด็กและเยาวชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านฝาง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

1. ระดับการศึกษา ก. ประถมศึกษา ข. มัธยมศึกษา
 ค. ปริญญาตรี ง. สูงกว่าปริญญาตรี
2. ภูมิลำเนา.....
3. อาชีพหลัก.....
4. อาชีพรอง.....
5. ท่านมีรายได้ต่อปีประมาณเท่าไร.....บาท/ปี
6. บทบาทหน้าที่ในองค์กร
ตำแหน่ง).....
ทำหน้าที่อะไร.....
ดำรงตำแหน่งกี่ปี.....
มีแนวคิดอะไรในการพัฒนาชุมชนของตนเอง.....
7. ท่านได้ประโยชน์อะไรจากการทำงานกับชุมชน.....
.....
8. ท่านมีแรงจูงใจหรือสาเหตุอะไรในการทำงานกับชุมชน.....
.....

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมและแนวทางการสร้างสำนึกรักบ้านเกิด

1. ท่านมีความพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่.....แค่ไหน.....
2. สิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม.....
3. สิ่งที่ทำส่งผลต่อชุมชนส่วนรวมหรือไม่.....อย่างไร.....
-
4. มีความคิดที่อยากเข้าร่วมหรือไม่เพราะอะไร.....
ไม่อยากเข้าร่วมเพราะอะไร.....
5. การส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก มีหน่วยงานไหนบ้างที่ให้การส่งเสริมสนับสนุน
.....
-
6. มีวิธีการเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนอย่างไร.....
-
7. ใครเป็นผู้กำหนดกิจกรรมต่างๆ.....
มีปัญหาหรือไม่ปัญหาคือ.....
แก้ปัญหอย่างไร.....
-
8. ก่อนที่จะมีการส่งเสริมสนับสนุนหน่วยงานกับคนในชุมชนมีความสัมพันธ์กันอย่างไร
.....
9. การให้ความร่วมมือของคนในชุมชนเป็นอย่างไร ดีหรือไม่ดี ไม่สนใจ สนใจ
.....
10. ชุมชนคิดอย่างไรกับการส่งเสริมสนับสนุน.....
11. ชุมชนให้การยอมรับการเข้ามามีส่วนร่วมและแต่ละส่วนมีบทบาทอย่างไร.....
.....
-
12. ปัจจัยที่ทำให้ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนมีอะไรบ้าง(ด้านบุคลากร งบประมาณ เวลา
สถานการณ์ ปัญหาที่เผชิญเหมาะสมกับสถานที่และวิถีชีวิตชุมชน.....
-

ส่วนที่ 3 ตัวชี้วัดกิจกรรม

1.ทางการเงิน/ทุนที่สร้างขึ้น (จำนวน/แหล่งที่มา/วิธีการได้มา/วิธีการบริหารจัดการ)

.....

.....

2.ทุนมนุษย์

ศักยภาพของผู้นำและชาวบ้านเป็นอย่างไร.....

.....

3.ทุนทางสังคม

การมีส่วนร่วมของชาวบ้านเป็นอย่างไร.....

.....

ความสามารถในการจัดการเครือข่าย(ความร่วมมือ).....

.....

การประสานงานและเจรจาต่อรองกับองค์กรอื่นๆ (ภายใน/ภายนอกชุมชน).....

.....

การต่อยอดกิจกรรมต่างๆให้เชื่อมโยง.....

.....

ทุนธรรมชาติ

มีการบริหารจัดการของชุมชนเกี่ยวกับทุนธรรมชาติอย่างไร.....

.....

ส่วนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

ภาคผนวก ง

รูปภาพการร่วมทำกิจกรรม

ภาพที่ 2 ร่วมกันปลูกต้นไม้ในวันที่ 5 ธันวาคม 2556 วันพ่อแห่งชาติ

ภาพที่ 3 ร่วมกันปลูกต้นไม้บริเวณวัด

ภาพที่ 4 นายศรีสุขช่วยัญ โดยปราชญ์ชาวบ้าน

ภาพที่ 5 ถวายอาหารเพล วัดป่าศรีปทุมวนาราม

ภาพที่ 6 ทาสีโรงเรียนชุมชนบ้านฝาง

ภาพที่ 7 ทาสีวัดศรีปฐมวนาราม

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวเสาวลักษณ์ คำหาญสุนทร
วันเดือนปีเกิด	28 พฤษภาคม 2517
ที่อยู่	บ้านเลขที่ 19 หมู่ 16 ถนนมะลิวัลย์ ตำบลบ้านเป็ด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000
เบอร์โทรศัพท์	095-663-7577
อีเมล	xiaxiani2008@hotmail.com
สถานที่ทำงาน	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดขอนแก่น ตำแหน่ง นักพัฒนาสังคมชำนาญการ
ประวัติการศึกษา	บริหารธุรกิจบัณฑิตสาขาการตลาด มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร
ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์	
5 ธันวาคม 2553	ตริตาภรณ์ช้างเผือก (ต.ช.)
5 ธันวาคม 2551	ตริตาภรณ์มงกุฎไทย (ต.ม)
5 ธันวาคม 2547	จักรุธาภรณ์มงกุฎไทย (จ.ม)
ประวัติการทำงาน	
21 มิถุนายน 2542	เริ่มรับราชการ ตำแหน่งเจ้าหน้าที่ธุรการ 1 สำนักงาน ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กองกลาง
10 มิถุนายน 2545	ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ 2 กรมประชาสัมพันธ์ สังกัด สำนักงาน ประชาสัมพันธ์จังหวัดตราด ปฏิบัติราชการที่สถาน สงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรีรัตนภา ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาอาชีพและ ครอบครัวจังหวัดขอนแก่น
2 สิงหาคม 2547	ตำแหน่งนักพัฒนาสังคม 3 สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดตราด ปฏิบัติราชการสำนักงาน พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น

- 2 สิงหาคม 2548 ตำแหน่ง นักพัฒนาสังคม 4 สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดตราด ปฏิบัติราชการสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น
- 2 สิงหาคม 2550 ตำแหน่งนักพัฒนาสังคมปฏิบัติการ สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดตราด ปฏิบัติราชการสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น
- 8 กุมภาพันธ์ 2553 ตำแหน่งนักพัฒนาสังคมชำนาญการ สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดตราด ปฏิบัติราชการสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น
- 20 สิงหาคม 2555 ตำแหน่งนักพัฒนาสังคมชำนาญการ สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดร้อยเอ็ด ปฏิบัติราชการสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น
- 1 ธันวาคม 2557 -ปัจจุบัน ตำแหน่งนักพัฒนาสังคมชำนาญการ สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดขอนแก่น ปฏิบัติราชการสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น

